

Ελεύθερο Πνεύμα

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Ιδρυτής-Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας Χρόνος 11ος Τεύχος 43

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

257
12

Θέματα:

- Στην Ειρήνη
- Λόγιοι περασμένων αιώνων
- Παραινέσεις για την ευτυχία
- Παγκόσμια Ποίηση
- Ελληνική Ποίηση
- Νέοι ποιητές
- Ο Νίκος Καρβούνης για την Τέχνη
τον πόλεμο και τον αφοπλισμό
- Κυπριακή Λογοτεχνία
- Ήρωες της Κατοχής
- Δοκίμια και μελέτες
- Ιταλική Πεζογραφία
- Νότες για την Εθνική Αντίσταση
- Ελληνική διηγηματογραφία
- Βουλγάρικα ταξιδιωτικά
- Κριτικές Λογοτεχνίας
- Μογγολικές παροιμίες
- Φιλοσοφικά αποφθέγματα
- Από τη θεατρική ζωή και κίνηση
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο να πνίγει το δίκαιο

Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

Πρωτοσέλιδα

Στην Ειρήνη: Λ. Μάλαμα	257
Μάνθος Ιωάννου: Λ. Μάλαμα	259
Αλέκος Γκάγκας: Λ. Μάλαμα	260
Διαπιστώσεις για την ευτυχία	261

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΙΗΣΗ

Από Σαλβαντόρ Μετ. Μάγια Ρούσου	262
Από Βουλγαρία Μετ. Π. Πασχαλέφσκι	263
Από Γερμανία Μετ. Ρίτα Μπούμη και Ντίνος Κούγκουλος	264
Από Ινδία Μετ. Βασ. Βιτσαξής	264
Από Αλβανία Μετ. Λ. Μάλαμας και Β. Κώτσιος ..	265
Από Γαλλία Μετ. Αγνή Σχρονά	266

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ελάτε μαζί-μας: Γ. Θεοφανόπουλου	267
Ευχή: Αντώνη Κυριακόπουλου	267
Δuo ποιήματα: Γ.Δ. Κουλούκη (Φωτεινού)	267
Κονταρομάχος: Στεφ. Τηλικίδης	268
Ο Τσέλγκας: Θ.Κ. Τρουπή	270
Όνειρο κατοχικό: Μίνας Ραζίδης	270
Βιοπορισμός: Μαρ. Παρασκευά	270
Η γη που κοιμόταν: Θ. Μουσόπουλου	270
Σ' ένα Σταυραητό: Τ. Μιχαλακία	271
Οι ποιητές κ' η αλλαγή: Δ. Πανουσάκη	271
Το ρολόι του αύριο: Ν. Δημητρακόπουλου	272
Πολιτεία: Στεφ. Καλού	272
Αλής-Αχμέτ: Δημ. Σκυλίτση	272
Μόσχα: Γ. Κατσιμπα	272
Το δάσος: Βαγγ. Σουλτάνη	273
Γράμμα του κύκνου: Πάνου Τζόβα	273
Όρα μηδέν: Γ. Σμυρνιώτη	273
Τσε Γκουεβέρα: Μιχ. Μπάκολη	273
Άρνηση: Μίνας Πέτρου-Βενετσιάνου	273
Δέηση: Νίκου Καραβασιλή	274
Γουστεμάλα: Γ. Μυρισιώτη	274
Κλάμα: Γ. Βελλά	274
Άνομοι κριτές: Δ. Κατσούλη	274
Ο άγιος πολίτης: Χρ. Ε. Κατσιγιάννη	274
Ο παπά φακίρης: Σπ. Μουσαλίμη	274

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

Της Λευτεριάς: Γιάννη Π. Ιωαννίδη	275
Προφητικό: Βαγγ. Τσάγκου	275
Δημοκρατικός Στρατός: Γιάννη Τριδήμα	275
Διαπίστωση: Εβίτας Παπαγεωργίου	275
Στίγμα: Παντ. Κίτσιου	276
Πεθαίνουν κ' οι στρατιώτες: Γιαν. Σιάπικα	276
Διασθορά: Ηλία Γιούρη	276
Τ' όργωμα: Πάνου Κουμπούρα	276
Θύμηση: Ίκαρου Τσιάγκη	276
Ακάλυπτη επιταγή: Κ. Ιωαννίδη	277

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Νίκος Καρβούνης: Στέλιου Φώκου	277
Πέντε μινιατούρες: Ανδρέα Ονουφρίου	281
Μια έκκληση για την ειρήνη: Γ.Δ. Κουλούκη	284
Σύντομοι λυρισμοί και λογισμοί για την πραγματικότητα: Γ.Π. Αναγνωστόπουλου	285
Ελ Γκρέκο: Giullo Andreotti (Μετ.Κ. Νίκα)	287
Στάχτη και πνεύμα: Γ. Παπαστάμου	290
Ο Σωλήνας: Ερρίκου Βλάχμπη	292

ΝΟΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Στον επονίτη σταυραετό: Κ. Κаланτζή (Θεσσαλού) ..	295
Χαράλαμπος Τσιάρας: Λ. Μάλαμα	296
Μια γενναία πράξη επονιτών στα Γιάννινα	298

ΛΑΟΣΟΦΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Παροιμιακά διαμάντια από τη σοφία του μαθητικού λαού: Δ. Μουσόπουλου	
Η Καλάγια τ'ου Μπερατιού: Βαγγ. Λιάπη	
ΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ: Λ. Μάλαμα	
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ: Λ. Μάλαμα	
ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ: Λ. Μάλαμα	
ΜΕ ΤΟ ΣΟΥΡΙ ΣΤΑ ΚΑΜΩΜΑΤΑ: Άλκη Βουνοπούλου	
ΠΟΛΙΤΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΙΣΜΑΤΑ: Άλκη Βουνοπούλου	
ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΣΤΟ «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ»	
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΧΝΙΚΑ ΓΕΝΗΜΑΤΑ	
ΓΙΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ ΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	

«Ελεύθερο Πνευμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο
Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τευχους δρχ. 120
Χρονιάτικη συνδρομή δρχ. 500
Δολάρια 15
Ιδρύματα - Δήμοι δρχ. 1.000

Υψηλή - αλληλογραφία - επιταγές - στα φιλοξενούνται μόνο αδημοσίευτες στίχες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται

Βιβλία και περιοδικά του Λάμπρου Μάλαμα βρίσκονται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία Αθήνας - Θεσ/νίκης Κολλάρου (Σόλωνος) «Σύγχρονη Εποχή» (Ακαδημίας 76) Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44)

ΛΑΟΣΟΦΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΠΙΣΤΟΧΕΙΟΘΕΣΙΑ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΕΥΡΥΘΕΟΥ 87-ΤΗΛ. 3214 317-8 fax 3251788

Λάμπρου Μάλαμα

«Η Μάνα του Βορρά»

(Περιήγηση, ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ποίηση, κριτική, ψυχολογία, ιστορία, προοπτική κλπ.)

Το αντίδοτο του έργου «Να ποιά είσαι Αμερική», «Η Μάνα του Βορρά».

Ελεύθερο Πνεύμα

Ερευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Ίδρυτής — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
11ος Χρόνος, Τεύχος 43
Γενάρης-Φλεβάρης
Μάρτης 1982

Στην Ειρήνη

Λάμπρου Μάλαμα

Ειρήνη εσύ, λευκή θεά, του κόσμου ζωοδότρα,
Ιδέα κι αίσθημα όλων των απλών και τίμιων ανθρώπων.
Καλορίζικη νά'σαι χαρά των λαών, γιορτάσιμη χάρη,
καρδιά του σύμπαντος, η γλυκύτερη και πιο πέρφανη λέξη.
Κοσμογόνα αγαθών και ψυχών αμαζόνα,
αφηκράσου τον παλμό, την αγωνία του καιρού-μας·
και πνίξε τις φαρμακερές οχιές του πολέμου
μέσα στις σκότεινες φωλιές-τους.

Είμαστε Ειρήνη τα πονεμένα παιδιά-σου,
εμείς που φρουρούμε τα κόκκαλα
των άταφων νεκρών-μας,
εμείς που κλαίμε την ορφάνια
τα όνειρα και τους καημούς
της χαμένης-μας νιότης,
την πείνα και τη δίψα της αγάπης!

Σου τραγουδάμε σαν αθώα πουλιά
που προμηνείν μίαν αιώνια-σου άνοιξη.
Τό σήμερα και τ' αύριο, ας είναι δικά-σου
και δικό-μας το ρόδινο μέλλον.
Να περπατούμε αγκαλιά στις ανθισμένες στράτες,
να θυμούμαστε και να τιμούμε τους ήρωες!
Να στέργει ο πόνος στη γενέτειρα γη
κι όσοι αδέρφια, να σμίγουμε αντάμα
στα καρπερά περιβόλια της ευτυχίας!

Τώρα, σαν αγγέλισσα θεά, χτύπα την κάθε πόρτα
και κράξε: Ανθρωποι γενεείτε όλοι αδέρφια.
Οχι άλλο μίσος!
Οχι άλλο αίμα!
Οχι άλλον πόλεμο!

Τα γριλίσματα των μαχών
ακόμα πλανιούνται στους μολυσμένους αιθέρες

τα μούρμουρα των ρυακιών
κ' οι αχολογιές των ποταμιών
είναι: οι ρόγχοι των ημιθανών,
τα βογγητά των πληγωμένων!

Κλείσε τους τάφους και τα λείψανα,
κόψε τα μαύρα κυπαρίσσια!
Μοίρασε του ήλιου τα χομόγελα.
Δώσε τα δάκρυα που τύφλωσαν
τα μάτια των γερόντων!
Δώσε γλυκειά παρηγοριά
σε καφερές μανούλες!
Σέ αγωνίας τρόμου χτυποκάρδια
στέργε και θρόνιασε γαλήνη.

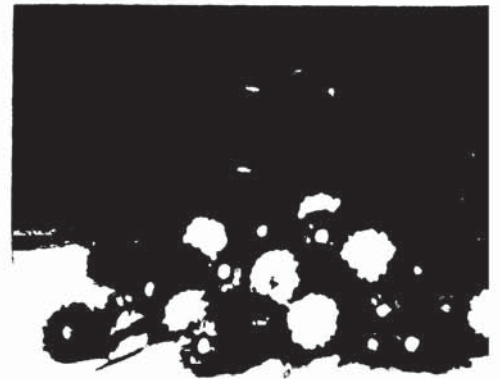
Ειρήνη-μου σ' έχουμε πληρωμένη ακριβά
με δώρα: νιάτα έφηβα, αμάλαχτα κι ωραία!
Σε αδυσώπητους βωμούς Μολώχ,
αμνοί της ζήσης άμωμοι όχι άλλοι.
Δεν πρέπει πιά άδικοι νεκροί
σε πάτρια μνήματα με «ζήτω».
Γιατί να σκιάζονται και σήμερα
τ' αθώα σελαγισμένα όνειρα
από Χιροσίμας νέφη;
Οχι δέν πνίγονται οι φωνές-σου
μες στους τρελούς αγέρηδες.

Είναι λευκές οι ανθισμένες μυγδαλιές
από τα χλιά τα έγκατα της χειμωνιάς που φεύγει.
Είναι σαν άσπρα πούπουλα περιστεριών
και σαν καρδούλες άπραγων παιδιών,
ειρήνη-μας το ντύμα-σου
νυφιάτικό-μας πέπλο, παλιοκαιρίσιο
ανάριγο, σε παρθενιάς κορμί
στου ξωκλησιού τη στέψη...
Τώρα οι θυσίες, τ' Αβραάμ
δεν πιάνουν άλλο τόπο.
Ιδές τ' απολιθώματα
απ' τη νεκρή-μας ενδοχώρα!
Αφηκράσου γκιώνηδων σκουσμό
σε άδειες κι έρμες νύχτες!
Και δώσε στα παιδάκια πιότερα χαμόγελα
ψωμάκια σύγκαιρης παιδείας κι αγωγής
να χαίρονται σε χλδές, ξενιασιές,
και να σε τραγουδούν ειρήνη.

Σε τραγουδάνε της Αντίστασης

οι λευκαμένοι βετεράνοι!
Σε τραγουδάν οι νέοι ήλιοι ολόφωτοι
κ' οι ροδαυγές οι μάτωμένες!
Σε λούζει ο ιδρώς του εργαζόμενου,
τα μαγιοφέγγαρα τ' Αυγούστου.
Ειρήνη,
παμφίλια θεά, του κόσμου της ομόνοια
αγκάλιασε ζεστά, πλατιά κι αιώνια
στη γη κάθε λαό-σου.

Λ. Μάλαμας
Δεκέμβρης 1966

Μηνά Στράτη: Λουλούδι

Λάμπρου Μάλαμα

1) «Σημειώσεις ενός Ταβερνιάρη»

Μικρά αφηγήματα και στοχα
στιγμιότυπα και περιπέτειες
σκιαγραφές τύπων και αναμ
Γεγονότα, πρόσωπα και προ
βιώματα του μόχθου και του

2) «Ο Ξεσηκωμός του του Πολυτεχνείου

Συγκλονιστικό αφηγηματικό χρο
προσωπικής μαρτυρίας σε β' έτ
βιωμένο μέσα στη φωτιά του α
το Νοέμβρη το 1973.

Θα τα βρείτε στα κεντρικά βιβλιοπωλ
στη διεύθυνση του Συγγραφέα.

Μικρά τιμητικά αφιερώματα

Μορφές και μνήμες αγωνιστών παλιών λογίων και ποιητών

Του Λάμπρου Μάλαμα

Μάνθος Ιωάννου

Γεννήθηκε στο Ασβεστοχώρι-Γιαννίνων στα 1655 και πέθανε στη Βενετία το 1748. Έμαθε λίγα γράμματα, απόναν ιερωμένο συντοπίτη-του. Πέρασε πολλά βάσανα. Αιχμάλωτος από τους Τούρκους είχε βαριές περιπέτειες κι έχασε και την οικογένειά-του. Όμως το ποιητικό-του ταλέντο ήταν ακοίμητο. Έγραφε πολλά ηθικοπαραινετικά και χρονικά στιχουργήματα. Η ποιητική ευφορία-του σ' εκείνα τα χρόνια, ήταν αξιοθαύμαστη, συγκινητική και διδαχτική, γιατί, πήγαζε μέσα από τον ατέλειωτο πόνο της σκλαβιάς. Σε πυκνά βαθυσκότινους καιρούς που ήταν τότε βυθισμένο το υπόδουλο γένος, ο Ιωάννου ξεπήδησε σαν μια παρήγορη λάμψη από πολικό αστέρι, στο ζοφερό στερέωμα της Πατρίδας, κι έδειχνε το δρόμο της αφύπνισης και του αγώνα, πολύ προδρομικά, για την ανάσταση κι απολύτρωση της φυλής. Τά νάματα της στιχουργίας-του κ' οι ενοράσεις-του για κάθαρση, καθαγιάζαν ιδεώδη, για μια λεύτερη, χρηστή κι ενάρετη κοινωνία. Ονειρεύτηκε λύσεις σε ζωτικά προβλήματα κι αγωνίστηκε ανάλογα με δυνατότητες και περιθώρια γιαυτά, μέχρι το θάνατό-του. Κατάγραψε σε ομοιοκατάληχτη φόρμα, πολλά δραματικά γεγονότα, από την πικρή ζωή των ραγιάδων. Παρά τη γένεση τότε του ρωμαντισμού στην Ευρώπη, ο Μ.Ι. είδε τον κόσμο με ρεαλισμό και το σκοπό της τέχνης-του κοινωνικό κι αναμορφωτικό. Μ' απλά κι ανεπιτήδευτα γλωσσικά μέσα και προπάντων με συναίσθηση ευθύνης για τη σαφήνεια και την κατανόηση, άφησε μια-σχετικά με τις τοτινές συνθήκες-αξιόλογη προσφορά.

Είναι μερικά που σώθηκαν, όπως το μεγάλο ραψωδιακό ποίημα με τίτλο: «Συμφορά και αιχμαλωσία του Μορέως», άλλα με στιχουργίες σε διάφορα θέματα, «Κανόνες ζωής» «Περί μελλούσης κολάσεως», «Παρεκβολαί εκ της Ηθικής Ανθολογίας», «Έμμετρος Παροιμίες» κ.α.

Παραθέτουμε λίγα δείγματα της ποιητικής-του γραφής:

Απο την ιστορίαν του Μωρέως

Ετο πέλαγος να φύγωμεν και κάλλιο πνιγούμεν,
παρά στα χέρια των Τουρκών όλοι νά σκλαβωθούμεν.

.....
Η θεία χάρις έφθασε για να τους εκτυφλώσει,
να φύγωμεν απο μπροστά, να μη μας καθηλώσει

.....
Ο ήλιος ήτανε θαμβός, για να μας επιρώσει
με πόνον και αναστεναγμόν όσο να ξεμερώσει.
Ακόμα απο την θάλασσαν ειμόσθενε βρεμένοι,
Η λύπη μας με τη χαρά ήτον συντροφισμένη.

Νουθεσίαι πατρός προς υιόν

Τους διδασκάλους σου να ευφημίζεις
και ευεργέτας σου να τους νομίζεις,
ιδέ, να ομιλείς χωρίς ψευτιαν,
λάλει τον λόγον σου με ευταξίαν,
Τό ψευδος έπαινον δεν σου προσάπτει,
και σε τον ίδιον μάλιστα βλέπτει.

Καθημερούσιον τον εαυτόν-σου,
Γύμναζε εμμελώς εις φωτισμόν-σου.
Και εις την αύξησιν της προκοπής σου,
με την χρηστότητα της αγωγής-σου.

Περί των νέων που αγαπούν χωρίς σολδία....

Όποιος σολδιά δεν έχει και κοράσια αγαπάει
σαν τον λαγόν δίχως φτερά του φαίνεται πετάει
Όπου αγαπάει του φαίνεται
σαν το καλάμι σειέται,
κι απο την ψώρα την πολλή
όπου εύρει τείχον ξεύεται.
Ο νους του παραδίνεται ολος εις την πανδρείαν
Ομπρός στον κόσμο φαίνεται πως κάνει πραγματεί-
αν.
Πως πραγματεύει τ' άσπρα του κανέλα και πιπέρι,
Οπού μαγειρεύει ψέματα το πιάτο-του τό ξέρει.

Αλέξιος ή Αλέκος Γκάγκας

Γιατροφιλόσοφος, διακεκριμένος επιστήμων, λόγιος και πρώην επίσκοπος. Μια εξέχουσα φυσιογνωμία των κοινωνικών και απολυτρωτικών αγώνων στα τόσο δύσκολα πριν την Επανάσταση του 1821 σκληρά και δίσεχτα χρόνια του προοδευτικού διαφωτισμού. Γεννήθηκε στα Γιάννινα το 1765, από πατέρα ευγενή, και μητέρα αδελφή του μητροπολίτη Γρεβενών Γαβριήλ. Ο Α. Γκ. ήταν και αδελφός της ξακουστής Κυραφροσύνης. Μ' έξοδα του θείου-του, πήρε τα πρώτα εγκύκλια μαθήματα στην ηπειρωτική πρωτεύουσα. Έπειτα, δίδασκε θεολογία και φιλοσοφία και γύρω στα 1805 αναδείχθηκε επίσκοπος Γιαννίνων.

Όμως οι επιδράσεις από τη Γαλλική Επανάσταση, ο αγώνας της Κλεφτουριάς οι πνευματικές-του ανησυχίες και η βαθιά συμπόνια-του, για τους ραγιάδες αδελφούς-του, τα εθνεγερτήρια σαλπίσματα των πρωτομάχων: Ρήγα Βηλαρά, Ψαλίδα, Παρραιβού, κίνηση για τη δημοτική γλώσσα και για την ακέρια λευτεριά του λαού η συναίσθηση του χρέους για την ανθρωπιστική επιστήμη, η επίγνωση για την πραγματική αλήθεια και την κοινωνική δικαιοσύνη, γενικά, η αγάπη-του στο λαό, τη λευτεριά, κι ο πόθος-του για την κατάκτηση μιας πνευματικής και ψυχικής ανωτερότητας, τον έκαναν, να πετάξει τα ράσα-του πέρα και να ταξιδέψει στη Γαλλία. Εκεί σπούδασε την ιατρική. Πάντα τον εφλόγιζε ο καημός για το σκλαβωμένο γένος του. Συνθέθηκε με πρωταγωνιστές της Διαφώτισης για την προπαρασκευή του μεγάλου ξεσηκωμού του 1821. Μιλούσε κι έγραφε τη ζωντανή δημοτική-μας γλώσσα. Ήθελε να τον φωνάζουνε Αλέκο. Απόβαλε από μέσα-του κάθε θεολογική και θρησκευτική ασχολία και πίστη. Αποκήρυξε κάθε ιδέα γελοίων δογμάτων μεταφυσικής και πισωδρόμησης. Έζησε στη Γαλλία 8 χρόνια. Γέμισε το πνεύμα-του, ανθρωπιά και μεγαλείο συμπόνιας κι αλληλεγγύης για τα δύστυχα και υποδουλωμένα αδέρφια-του.

Έτσι, γύρισε στην πατρίδα, περήφανος και τίμιος αγωνιστής, φιλόσοφος, γιατρός και δάσκαλος με τα πλούσια επιστημονικά του εφόδια. Ασκούσε την ιατρική-του δωρεάν στο φτωχό και πάσχοντα λαό. Οι νέες ιδέες που μεταλαμπάδευσε από την Ευρώπη, του δίνουν το όραμα και την ελπίδα ενός καινούργιου κόσμου, μετά το διώξιμο των Τούρκων. Ενός κόσμου με ισότιμη παιδεία και ηθική αναμόρφωση, που να χαίρονται όλοι τ' αγαθά της επιστήμης, της εργασίας και της ομόνοιας. Ονειρεύονταν εύλογα έναν κόσμο που θά ξεπετιόταν μέσα από την παρηκμασμένη και ξεφτισμένη οθωμανική αυτοκρατορία.

Μα ήρθε σε σύγκρουση με την τοτινή άρχουσα τάξη, με την κατεστημένη συντήρηση, και τη βέβηλη αναχρονιστική και τυραννοτουρκόφιλη δεσποτοκρατία που τον φώναζε «άθεο» και «άθρησκο». Στο μεταξύ είχε παντρευτεί την κόρη ενός Γιαννιώτη ευπατρίδη Ιωάννη Σάββα. Κι όσο πρόσφερε ανθρωπιστικά κι ευεργετικά τις επιστημονικές επιδόσεις-του στην κοινωνία, τόσο εκείνοι όξυναν τον πόλεμο και τον κατατρογμό εναντίά-του. Με πολλές κατηγορίες τον φυλάκισαν, τού'καψαν τα συγγράμματά-του. Μα ο Αλέκος Γκάγκας, δέν ελύγισε. Στάθηκε σα βράχος, μια από τις πιό φωτεινές συνειδήσεις της εποχής-του. Αναδείχθηκε υπέροχος γιατρός, φιλόλογος και φιλόσοφος και διδάξε κι έγραψε πολλά. Μα οι φανατικοί σκοταδιστές του καιρού-του δεν άφησαν τίποτε να σωθεί. Κι έκλεισε για πάντα στα 1818 ο αγωνιστικός, ο τόσο φωτεινός και πικραμένος κύκλος της ζωής-του.

Λ. Μάλαμας

Λάμπρου Μάλαμα

Αλβανία

Η νύφη των αετών

Λάμπρου Μάλαμα
«Να ποιά είν' η Αμερική

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΑΟΣΟΦΙΑΣ

Έτομα φιλομάθειας
παροιμιακά – μύθοι – αναλύσεις

Διαπιστώσεις και παραινήσεις για την Ευτυχία

Του Λάμπρου Μάλαμα

Είσαι ευτυχής, όταν κάνεις το καλό σε άτομα και σύνολα κ' η καρδιά-σου είναι τόσο πλατιά που να χωράει βουνά και νά' ναι άβλαπτη από τ' αγκάθια και τα ζιζάνια της κακεντρέχειας και της ζηλοτυπίας. Κι όταν αντιμετωπίζεις το φθόνο και την εμπάθεια των άλλων την αχαριστία και τη συκοφαντία με ολύμπια ηθική αντοχή κι επικούρεια ψυχική γαλάνη.

Είσαι ευτυχής, όταν αγωνίζεσαι με τιμιότητα, συνέπεια και ανιδιοτέλεια να μεταβάλεις τον άνθρωπο, από αγριότερο θηρίο, σε ημερότερο και καλύτερο ζώο απόλα τάλλα της φύσης, αυτοπειθαρχημένο κι εξευγενισμένο, μέσα σ' ένα αρμονικό, δίκαιο, κι επιστημονικά οργανωμένο κοινωνικό σύνολο.

Είσαι ευτυχής, όταν μελετάς τα καλά κι αληθινά έργα, κι έχεις επίγνωση του προορισμού-σου, συναίσθηση σε δικαιώματα και υποχρεώσεις για τη ζωή και την κοινωνία, κατέχεις τη σωστή γνώση, τη λυτρωτική σοφία, και καταχτάς τίμια και τη φύση, δημιουργείς και νιώθεις ολόψυχα κάθε στιγμή που περνάει, νιώθεις την κάθε γοητεία της τέχνης, κι όλες τις χαρές και τις ομορφιές του βίου.

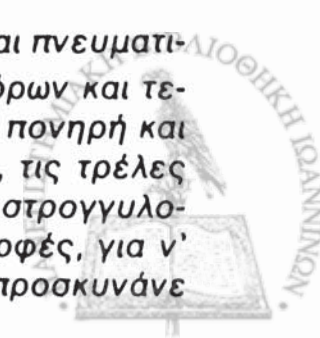
Είσαι ευτυχής όταν ο λαός σ' αναγνωρίζει σαν τίμιο αγωνιστή φίλο και πατριώτη που στέκεις πάντα πλάι-του κι έχεις μεγαλόψυχη αντοχή, νά χωνεύεις ακόμα και τους κίβδηλους, τους άκαπνους, τούς καιροσκόπους και τους λουφαδόρους που σε αποκαλούν «προδότη»... ή ό,τι άλλο που δεν ξέρουν ότι, το ψέμα-τους έχει «κοντά ποδάρια».

Είσαι ευτυχής, όταν προσφέρεις έστω και κάτι στον κοινό αγώνα για να πάρουν σάρκα και οστά, τ' ανώτερα ανθρώπινα ιδανικά και η συμβολή-σου πάει για το κοινό καλό και την ευτυχία των άλλων.

Είσαι ευτυχής, όταν συμμετέχεις και νιώθεις ολόψυχα τις απολαύσεις από τα τρία πολύτιμα αγαθά:

- 1) τη χαρά και τη λάμψη της υγείας και της νιότης.
- 2) το αγνό και γλυκό χαμόγελο του μικρού παιδιού.
- 3) Τ' αλάφρωμα του στεναγμού του ετερόφυλου στην ερωτική παστάδα.

Είσαι ευτυχής, όταν λευτερώνεσαι ολοκληρωμένα ψυχικά και πνευματικά, κι απαλλάσσαι από φόβους θεών, φαντασμάτων, εωσφόρων και τεράτων και πασών των ανθρωπίνων κατασκευασμάτων για την πονηρή και κακούργα εκμετάλλευση συνανθρώπων, μέ τά προσχήματα, τις τρέλες και τις κωμωδίες δογμάτων «θρησκείων» όπου οι ταγοί-τους, στρογγυλοκάθονται στα σβέρκια των λαών, αόρατοι και με πολλές μορφές, για ν' αρχοντοζούν αυτοί, και οι λαοί να σέρνονται... και να τους προσκυνάνε κιάλας σαν ευεργέτες και σωτήρες.

Παγκόσμια Ποίηση

Σαλβαντόρ

Ανώνυμου

Μεταφράζει η Μάγια Μαρία Ρούσου

Μάθημα υποσιτισμού σε τρεις στροφές

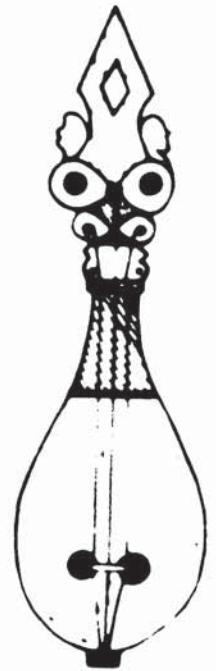
(Για ένα σαλβαντορινό φοιτητή
της ιατρικής)

Εισαγωγή

Η χώρα του χαμόγελου,
χαιρέτα μια περήφανη δεύτερη θέση
στόν λατινοαμερικάνικο υποσιτισμό·
καί μιά τιμητική πέμπτη
στήν παγκόσμια κλίμακα των πεινασμένων.

Πληροφορία επιστημονική

Μόνο δυό συστατικά ΔΕΝ λείπουν
απ' το διαιτολόγιο του λαού-μου:
η βιταμίνη C,
από την ευλογημένη αξιοσύνη των πιτσιρικάδων,
η καταραμένη, αν θυμηθούμε τις συνθινάριες

Είσαι ευτυχής όταν δέ βλέπεις την παρασιτική δουλειά μιάς δικηγορίας που διευρύνει και οξύνει τις αρνητικές αντιθέσεις ανάμεσα στις ανθρώπινες σχέσεις, σε μια χρεωκοπημένη και ξεπερασμένη από την ιστορία, αστική δικαιοσύνη, που γίνεται ή κατοχύρωση της ατομικής και κοινωνικής αδικίας, παρασταίνοντας μια ψεύτικη κι απατηλή συνηγορία.

Είσαι ευτυχής, όταν ακούς να σου μιλάνε όλοι οι αμύντορες κ' οι στυλοβάτες της ατομικής ιδιοκτησίας και «ατομικής πρωτοβουλίας» πού σημαίνει ανά τους αιώνες ως τώρα «ο θάνατος-σου η ζωή-μου» να σου μιλάν από σύγχυση, υποκρισία, ή μόδα για Σοσιαλισμό, που σημαίνει με τη σωστή και γνήσια έννοιά-του: Κοινωνική ιδιοκτησία, όποιας μορφής, κρατικοποίηση, μέσα παραγωγής στους εργαζόμενους και «κατάργηση της εκμετάλλευσης ανθρώπου από άνθρωπο», δηλαδή εργασία, στέγη, υγεία, παιδεία, πρόνοια, ψυχαγωγία, ισότιμα σε όλους. Να σου μιλάν με ακατάσχετη καπηλεία εννοιών και λέξεων, κι εσύ να χαμογελάς με νηφαλιότητα και δυσπιστία, κι όταν σου περνάει από χέρι να τους αποδείχνεις θεωρητικά και πραχτικά τα ορθά κι αληθινά νοήματα.

να μαζεύουν τὰ νάνθες, τα μάνγκος κι άλλους καρπούς
και βιταμίνη D
γιατί η Merck Sharh Dohme
η Winthroh Products Inc.
και η Park Davis Co,
δέν πέτυχαν (ακόμη),
να μας κλέψουν τον ήλιο
να τον εμφιαλώσουν
και να μας τον πουλήσουν σαν ενδοφλέβια έγχυση
στα βενζινάδικα του αδελφού Ροκφέλλερ.

Θεραπευτική αγωγή

Τὰ θεραπευτικά μέσα θά πρέπει ν' αναζητηθούν
στις απεργίες των εργατών,
στα δρεπάνια των αγροτών
και στ' απελευθερωτικά πολεμικά μυδράλια.
(Κατά προτίμηση μια 30 του Ιούλη
ώστε ο Σέργιος Καβρέρα να μας χαμογελάσει).

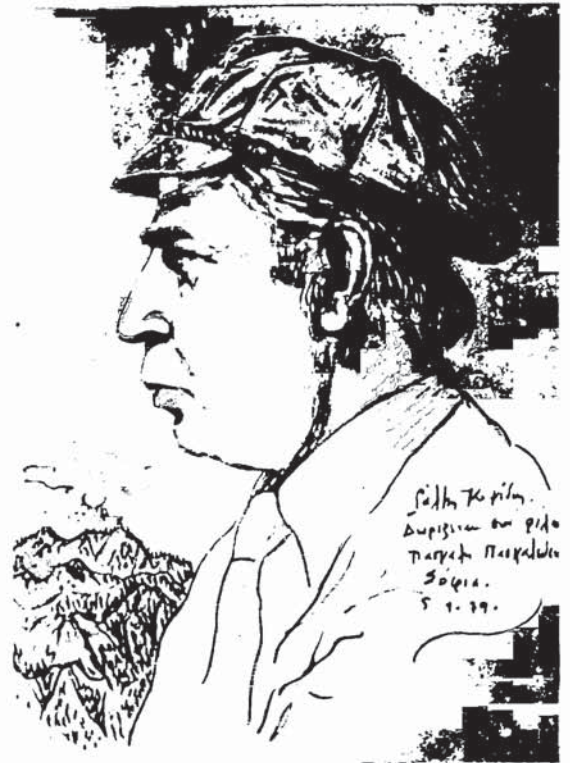
Βουλγαρία

Ο Ρούσικος Προμηθέας

Χρίστο Σμύρνεσκι

Μετ. ο Πασχάλης Πασχαλέφσκι

Πολύ φωτιά γω μοίρασα στον κόσμο!
Χιλιάδες ήλιους σκόρπισα παντού,
μ' ορμή και τόλμη άγνωστη εντός-μου
των σκλάβων άναψα καρδιές και νου
με σπίθες-καταγίδα αληθινή...
Κι ορθώθηκα σαν φάρος λευτεριάς,
πελώριος στο έμπα, στή στροφή
της νιάς ζωής, με φλόγινη ψυχή-
ψυχή τρανού Λαού, λαμπρής γενιάς!
Μέ θύελλα απ' άστρα φλογερά
της γης τα στήθια ράντισα αδρά
και ξέσχισα με πάταγο τα μαύρα
παραπετάσματα απ' το ναό της πλάνης,
του ψεύδους του αιώνιου, με τη λάβρα
της άγιας φλόγας της ανθρωποπάλης.
Η Μόσχα καίει. Τό Βερολίνο βράζει,
παράξενες του Παρισιού οι αναλαμπές,
και του Λονδίνου οι υπόκωφες βροντές,
τις νότες τις βαριές-τους ξερωγιάζουν,
απ' τη Νιο-Γιόρκη ως τον Ατλαντικό,
και κατά μήκος πάνω σ' όλη τη γη,
ουράνιο τόξο άπλωσα ερυθρό
πού κύματα φλογάτα αναδύει
και σπίθες-καταρράχτες πλημμυρεί
πάν' απ' την Αίγυπτο και τις Ινδίες...

Πασχάλης Πασχαλέφσκι

Η γη, δές καίει απ' όλες τις πλευρές-
παντού γω σκόρπισα της λευτεριάς φωτι-
ές!

Κι' κει στον Όλυμπο στο θρόνο το χρυσό,
μ' ανθρώπινα κρανία πουν' χτισμένος,
ταράχτηκες, ω Ζεύ, για μια στιγμή.
Σου έπληξε η φρίκη την ψυχή
και στον ορίζοντα το φλογισμένο
το βλέμμα-σου έστριψες οργισμένος.

Και να, με μιας ο Όλυμπος ταράχτηκε
απο βροντές και κεραυνούς, κι οργή,
και σμήνος μαύρων φτερωτών πετάχτηκε
σ' επέλαση μακάβρια, νεκρική-
παράφρονη μανία τών θεών!...
Τις σάρκες μου, συ σπάραξες, ω Ζεύ,
στή λύσσα της σκληρής οργής-σου, φεύ!
Τις στέπες τις ατέρμονες, το χιόνι,
το ράντισες μ' αιμάτινες σταγόνες.
Η καταιγίδα όμως της τρελής-σου οργής,
αδύναμη μπροστά-μου έχει κοπάσει,
η άγια φωτιά που σκόρπισα στη γη,
φουντώνει ζωηρή-τόν κόσμο έχει πιάσει.
Και να, σε κυριεύει πάλι η οργή,
και να, δεσμώτη-σου θέλεις να με δεις,
καθώς η έξαλλη καρδιά-σου το ποθει-
στα παγερά δεσμά μιας πείνας φοβερής.
Στο Βόλγα ο θάνατος - ο αδερφός σου-
τη μαύρη-του φτερούγα έχει απλώσει
και πάν' στο ματωμένο-μου κορμί,
τα παγερά-του νύχια έχει καρφώσει.
Ω Ζεύ, χρυσέ θεέ των θεοτήτων,

του κάκου, συ τα χέρια-σου απλώνεις
και με κοιτάς με χάχανο μουγγό.
Λύσσαγε παράφορα, μοιραία!
Το πνεύμα-μου δε σβήνεις το τρανό-
τ' ακμαίο ηθικό του Προμηθέα!
Της εξουσίας-σου σου πήραν τη φωτιά,
τσακίσανε και τα δεσμά τα μαύρα,
περήφανος κι ακλόνητος σε Σε μπροστά
σαν κολοσσός ορθώνομαι- ζωή κι ανάβρα,
τις κόκκινες φωτιές στόν κόσμο όλο
σκορπίζοντάς-τες απο Πόλο σε Πόλο.

Η γη δες, καίει απ' όλες τις πλευρές-
παντού γω σκόρπισα της λευτεριάς φωτι-
ές)!

Κι όταν θε να' ρθει η ώρα εκείνη
και νιώσεις στην καρδιά-σου δίνη,
στον Όλυμπο σα μπει το νέο κύμα,
τ' ορμητικό των σκλάβων, των ψυχών
που στέρησες εσύ από το φώς-
ω Ζεύ, πατέρα θεοτήτων των χρυσών,
θα σκύψεις νικημένος το κεφάλι εμπρός
και σωριασμένο θε να ιδώ από της βίας
το θρόνο της εγκληματικής σου εξουσίας.

Γερμανία

Τελευταίο γράμμα στο παιδί-μου

*** Άνταμ Κούτσοφ***

Μεταφράζει η Ρίτα Μπούμη

Αγαπημένο μου παιδί,
μεγάλη-μου χαρά αργοπορημένη,
μα είναι δυνατό λοιπόν
δίχως πατέρα να σ' αφήνω;
Κάνε κουράγιο, μη λυπάσαι,
σε λίγο ένας ολόκληρος λαός
όλο τ' ανθρώπινο το γένος
θά' ναι για σε πατέρας.

* Γνωστός Ρηνανός αντιφασίστας συγγραφέας, δρα-
ματοουργός και φιλόσοφος, που τον κρέμασαν, ύστερα
απο θανατική δικαστική απόφαση, στο Βερολίνο στα
1943, σε ηλικία 55 χρονών. Τους παραπάνω στίχους
τους έγραψε πάνω σ' ένα μπιλιέτο για το μονάκριβο
παιδί-του, λίγες στιγμές προτού τον οδηγήσουν στο
ικρώμα.

MIGNON

Γιόχαν Βόλφγκανγκ Γκαίτε

Μεταφράζει ο Ντίνος Κούγκουλος

Ξέρεις τη χώρα π' ανθίζουνε οι λεμονιές,
σε σκότεινα φύλλωματα λάμπουν οι χρυ-
σοί)

καρποί απ' τις πορτοκαλιές,
κι ένα γλυκό αγέρι φυσάει ανάλαφρα
απ' το γαλάζιο ουρανό
ψηλά που στέκει η δάφνη
κ' η ήρεμη μυρτιά;
Ξέρεις τη χώρα αυτή καλά;
Εκεί! Εκεί ω, ερωμένη-μου ποθώ
με Σένα τον καιρό-μου να περνώ.

Ινδία

Τό μαγαζί

**Κρισενλάλ Μπατζάτζ «Πραντέ-
ερ» (1935)**

Μεταφράζει ο Βασίλης Βιτσαξής

Ο Νάρντ κάποιαν ημέρα
άνοιξε μαγαζί
Σε τούτον τον πλανήτη
Και στην προθήκη απάνω
έγραψε επιδειχτικά
«Εδώ πωλείται ό,τι ποθείτε».

Χαρούμενη
-Γιατί η καρδιά-μου-
Η Μενέκα, η ταμίας
Με ρώτησε:
«Τι αγαπάτε;»

«Ειρήνη, αγάπη και στοργή,
γαλήνη και συμπόνοια»
Είπα,
«Όλα τα θέλω τούτα».

«Καρπούς δέν έχουμε για πούλημα»
Αποκρίθηκε
«Μονάχα σπόρους».

Α λ β α ν ί α

Από τότε...

Αλέξη Τσάτση

Μεταφράζει ο Βασίλης Κώτσιας

Οι παράνομοι δρόμοι μας έφαγαν τα πόδια!
Σ' αυτόν το δρόμο φτερουγούσαν τα όνειρά-μας
πετούσαν σαν τα χελιδόνια, κι εμείς
δεν ξέραμε τι να κάνουμε από τη χαρά-μας.
Πλέναμε τα χέρια στο πρωινό φως, και τη νύχτα
κοιμούμασταν μαζί με τις αχτίνες της σελήνης.
Ο ήλιος μας άνοιγε τη θύρα
όταν κρυφοπαίναμε στο σπίτι.
Από τότε ξέραμε, με τι πέτρες
θα χτίζαμε το σπίτι-μας.

Η αγανάκτηση του ποιητή

Ντριντερό Αγκόλι

Μεταφράζει ο Λάμπρος Μάλαμας

Δε θέλω τα ποιήματα ν' αρέσουν
σε κάποιους νεαρούληδες που τρέχουν
σε ζεστές ασφαλτωμένες στρατές
με τις κρύες κι αγορασμένες
του συρμού μοτοσυκλέττες,
με τα δέματα, τα τσέκια
τα σταλμένα από παπούδες
«εμιγκρέδες» του έξω κόσμου.

Δε θέλω οι κλώσες ερωμένες
να μιλούνε μ' ευφορία:
«Ω Μπέρτο, είμαι στ' αλήθεια
με τα λίγα πράματα π' αρέσουν
όσο κ' η ποίηση αρέσει!»

Θέλω να διαπερνάνε ρίγη
τα κορμιά αυτών που τρέχουν
μες στους στίχους-μου, στο γλίστρο
τα γλυκά τα βλέμματά-τους.

Είμ' αλήθεια από τη φύση
ένας ήρεμος, γαλήνιος.
Μα μ' αρέσουνε οι στίχοι
που χτυπάνε τη βλαστήμια.
Κι ανακράζω:

Πρόσχημα ειν' οι χαρές-τους
όσο με τα μηχανάκια τρέχουν.
Μα και ούτε που τ' αλλάζουν
μ' εκατό επαναστάσεις
κι εκατό πιά ποιητές.

Α γ γ λ ί α

Ωδή σ' ένα αηδόνι

Τζων Κιτς

Μεταφράζει η Γούλα Σμυρνιώτη

(Απόσπασμα)

Η καρδιά μιά πληγή! Και το σώμα...
τι νάρκη! Σα να στράγγισα αφιόνι.
Μόλις κώνειο σα νά'πια, σε δώμα
λησμοσύνης το είναι-μου λυώνει.
Καί δέν είναι παρά 'πο χαρά-μου,
στης χαράς-σου να ζω το δρυμώνα.
Αβίαστη η τρίλλια-σου, φτερά-μου!
τον ύμνο σκιάς μυριόφθογγης ψάλλει
κι οξιάς πράσινα στο θέρος κάλλη.

Νάχα μιά γουλιά 'πο γιοματάρι,
δροσιά χρόνων το κατώι που ψένει!
Αγριολούλουδο, βοσκής χορτάρι,
χορό κι άσμα θάζηγα, κι εν γένει
χωριατιάς ηλιοκαμένο κέφι!
Νά'χα τάσι ξέχειλο κοράλλια
ζεστού νότου σ' αφρούς Ιπποκρήνης.
μόνη που τα χείλη πυρρά στέφει...
ω, τον κόσμο θ' άφηνα νηφάλια
να χαθώ μαζί-σου κι όπου κρίνεις.

Νύχτα, πως να δω λουλούδι γύρω
κι όποιο στο κλαδί κρεμιέται μύρο!
Μες στο βάλαμο σκοτάδι, γλύκα
εποχής γεύομαι μόνο, προίκα
θάμνο πού' χει, ροδοσιά κι αγκάθι,
ξέψυχη, ντυμένη φύλλο βιόλα,
χόρτο κι άγριο φρούτο. Πάνω απ' όλα
μέσα Μαγιού μόσχος μ' αναπλάθει,
ρόδου του ενός η δροσοκρήνη
Θέρος, και βομβούν σφηκών τά σμήνη.

Να χαθώ να σβήσω, λησμονώντας
πυρετό κι οργή, καμάτου φθόγγο
κι όσα συ δε ζεις, στο δάσος όντας,
που τα ζω εγώ σ' οδύνης βόγγο.
Στ' άλγος ο γέρος απομαδάει.

Τ' άλγος πάει το νιό φωτίσει, πό' χει,
φλουρί πιά, στου τάφου την απόχη...
Η σκέψη πετρώνει-μές στα χάη!
Τό φως όλο κι εκπορθείται. Σάλος
ως κι ο Ερως... μες στο ίδιο κάλλος.

Γαλλία

Παρανομία

Πιέρ Πινώ

Μεταφράζει η Αγνή Σωτηρακοπούλου-Σχοινά

Σάν έφυγα, δεν είπες τίποτα.
Είδα στο φώς της μισάνοιχτης πόρτας,
τό τρομαγμένο πρόσωπό-σου,
τήν τρυφερότητα πού μου' δειχνες.
Ήξερες σάν κοίταζα ώρα πολύ.

Τό βράδυ εκείνο, τά γνωστά πράγματα γύρω-μου.
Πού' ναι τα όμορφα δείγματα του σπιτιού-μας;
Πως θά' θελα μπροστά σ' αυτά να γονατίσω
Μέ θερμές λέξεις, σάν προσευχή;

Ήξερες σαν έσκυψα πάνω απ' το κρεβάτι
του παιδιού-μας -πού μέσα στή σκιά η λάμπα
έρίχνε μιά ξανθή λάμψη στον κρόταφο-του
και στο μάγουλο-του!
Πόσο η φωνή μου αδυνάτισε ξαφνικά!

Κι όταν το μπράτσο-μου, αγάπη μου, έσφιξε τή μέση-σου
Κι' όταν φίλησα νευρικά το λαιμό-σου
Ήξερες πως έφευγα, χωρίς να ρωτήσεις που,
θα δινότανε η μάχη αυτή τη νύχτα.

Και πως θα με περίμενες χωρίς ύπνο
με σφιγμένα τα δάχτυλα,
με την καρδιά ανοιγμένη στο θεό
θα παραμόνευες τίς ώρες να κυλούν
μέσα στη μαύρη μοναξιά που σε φοβέριζε.
Και πως ίσως να μη ξαναγύριζα ποτέ στην αγκαλιά-σου!

Δεν είπες τίποτα. Δέν έκανες καμιά χειρονομία.
Κι ήτανε ο τρόπος σου αυτός να δώσεις τη «Μάχη»
Να μη συγκινήσεις το στρατιώτη που φεύγει
Να μη κλάψεις ούτε να πεις «Μείνε».

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» εύχεται στους φίλους και συνδραμητές νά 'χουν οι ψυχές-τους πάντα ανάσταση και πάσχα Πάσχα αγάπης και ειρήνης. Πάσχα ευτυχίας για όλους.

Ο Ένγκελς για τους Πολωνούς

Ο Ένγκελς έγραφε στον Μάρξ τις 2 Μάη-του 1851:

«...Η μελέτη της ιστορίας σχετικά με την Πολωνία, με οδηγεί σε απαισιόδοξα συμπεράσματα. Ο ρόλος των Πολωνών στην ιστορία είναι «τολμηρές ανοησίες». Ούτε στιγμή δεν μπορείς να πεις στην «αρχοντικά-ράθυμη Πολωνία» ό,τι αντιπροσώπευε μ' ευτυχία την πρόοδο, ή ότι έκανε κάτι που να έχει ιστορική σημασία...»

Η τοπική-επαρχιακή Λογοτεχνία μπορεί να μας δείξει την ελληνική ταυτότητα. Αν θέλουμε να γνωρίσουμε έναν τόπο, πρέπει να γνωρίσουμε την τέχνη αυτής της περιοχής. Στο σχολείο κοντά στους άλλους δημιουργούς, σε κάθε περιοχή, θα πρέπει να διδάσκονται και οι ντόπιοι δημιουργοί, για οστή κοινωνικοποίηση των νέων. Το ίδιο ισχύει όχι μόνο για τη Λογοτεχνία αλλά και για την Ιστορία και Τέχνη της περιοχής. Η επαρχιακή Λογοτεχνία δεν είναι ηθογραφία, είναι η ηθική της Ρωμισσύνης. Προτείνουμε συνέδρα δημιουργών επαρχίας.
Ξάνθη,

ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ειπέ την αλήθειαν όπως την ξεύρεις όπως σου φαίνεται. Μην βάνεις συλλογαν λαθευθείς· δεν θα πλανέσεις τον σμον· η αλήθεια θα φανεί.

Θοδωρής Κολοκοτρώνη

Ελληνική Ποίηση

Ελάτε μαζί-μας

Γιώργου Θεοφανόπουλου
Εισαγγελέα Αθηνών

Τις νύχτες τα μάτια-το σήμερα κλεί-
νουν),
τίς πόρτες ανοίγουν σ' αγνούς ουρα-
νούς.)
Γενήκαν κομμάτια τα μίση και σβή-
νουν)
και όνειρα σμίγουν με νιότης ανθούς.

Ελάτε μαζί-μας στο τρένο το νέο
γιατ' ίσως και νά'ναι,-αλί-τελευταίο.

Ανθίζουν τ' αστέρια τις σκέψεις, λου-
λούδια),
αγνά περιστέρια σε άγωνα γη.

Πετάν τα μαχαίρια σ' αγάπης τραγού-
δια)

και δίνουν τά χέρια οι φίλοι κι οχτροί
Ελάτε μαζί-μας στο νέο το δρόμο
μέ άγιες ελπίδες σκαπάνες στόν ώμο.

Αγάπες, γινάτια, του Μάη λιβάδια,
υψάντρες υφαίνουν, δουλειάς προ-
κοπή)

Ε' αυγής σκαλοπάτια τά νιάτα κοπάδια
τον ήλιο βυζαίνουν, φωτιά κι' αστραπή

Ελάτε μαζί-μας στου κόσμου τη δίνη
να σπείρουμ' ειρήνη χαρά και γαλήνη.

Νοέμβρης '81

Δυό ποιήματα

Γου Γιώργου Δ. Κουλούκη (Φωτεινού)

Φέρτε

Φέρτε τα ξυλιασμένα χέρια
τη ζεστή-μου ανάσα να χουχουλη-
θούν),

Ευχή

(Στή Χιόνα-μου)

Αντώνη Κυριακόπουλου

Κοιμάται. Μη τον ξυπνάτε-Καληνύχτα
'Όλα τέλειωσαν καλά, καθώς τελει-
ώνουν)

κάποτε τα παραμύθια...
Παραμυθάκι κι ο παππούς
το κουνελάκι, ο σκαντζόχοιρος
η Κοκκινοσκουφίτσα...

Μα μη λυπάσαι-ω μη θυμάσαι
κάτω στον κήπο παίζουνε, τ' ακούς;
Φωνές... τρεχάματα... παιχνίδια.
Μή μού πονέσεις μόνο πρόσεχε
μακριά ταξίδεψε ο παππούς,
δεν έχει δρόμο να γυρίσει.

«Παπούκο μου» μή ξαναπείς.
Χρόνια πολλά, χρόνια καλά
σου εύχομαι νά ζήσεις-
ν' αγαπηθείς πολύ και ν' αγαπήσεις.
Χιονούλα-μου καλή μή μου δακρίσεις.

στις φλόγες των ματιών-μου φέρτε
το κρυσταλλωμένο δάκρυ

Δε μ' άλλαξαν τα χρόνια.
'Ιδια χωρίστρα φιάχνω τ' άσπρα τα
μαλλιά)
και στις ακρογιαλιές του κόσμου
φιλάω μαζί το κύμα και την πέτρα.

Γιατί

Γιατί κομμάτιασες την ομορφιά γιατί
χωρίστηκες απ' των παιδιών τη δικαι-
οσύνη)

γιατί λιγόστεψες τη χλόη και τη χαρά
γιατί; Αφού το γνωρίζεις
το τέλος τα δυό μέτρα τόπο καθενός,
όπου κι αυτά παραχωρούνται
προσωρινά στη γη, ώσπου τα κόκκαλα
να γυμνωθούν, ώσπου ν' αποδοθεί
ό,τι γιά τη συγκρότησή-σου επάρθηκε;

Κονταρομάχος

Του ποιητή της ειρήνης
Στέφανου Τηλικίδη

Δέν είμ' εγώ, ο ΠΟΙΗΤΗΣ... «κάποιου καιρού»,
που, με τη λύρα, τη γραφίδα, ή την πένα μου, -σπαθιά, ρομφαίες,-
Τον «δ ε ί ν α», μέγαν, άρχοντα, πολέμησα,
γιά το σεφέρι, τ' άδικο, που κίνησεν ενάντια,
στη χώρα την ανήμπορη, για και την πλούσια, του γείτονα.
Εγώ, το ίδιο τ' αρχαίο, είμαι χρέος, τ' αξεπλήρωτο,
στην πανώρια θεά, -τη μήτρα του καλού, -τήν ειρήνη,
π' άρχοντες, σιδερόφραχτοι κ' εμπόροι του πολέμου,
γιά τ ακριβά καζάντια τους, εκείνοι λέν για την πατρίδα,-
με σίδηρο και με φωτιά, μεσοστρατίς, τήνε μποδάνε,
μή λάχει και στο διάβα της, 'μερέψει τούς ανθρώπους.

Στις Μαικήνες, τον άρχοντ' Αγαμέμνονα, παρακάλεσα,
την άδικη να μη κινήσει εκστρατεία,
ενάντια στη μακρινή, χώρα του βασιλιά Πρίαμου.

Και κρούοντας την τρίχορδη, λύρα-μου,
της ζωοδότρας θεάς, της ειρήνης, του 'ψαλλα τις γλυκοχαρές.
Κ' εκείνος,
τούς κρανοφόρους φρουρούς-του, πρόσταξε,
στη μεσιανή, να με δέσουνε κολώνα, του ναού της Αρτέμιδας,
μη λάχει κ' η αντρογυναίκα θεά, με δασκαλέψει, τις νύχτες,
για των πολέμων, -εκείνος είπε, της πατρίδας, -τά κέρδητα.

Στα Σούσα, τον μεγάλο βασιλιά, τον Ξέρξη, παρακάλεσα,
γιά του λαού-του το καλό, αμή και το δικό -του,
του κύρη-του να μην αναθιβάνει τά, δίκαια, παθήματα,
και το τρανό σεφέρι, π' ολοχρονίς ετοιμάζε, ν' αποξεχάσει.
Τι στων Ελλήνων τα μικροβασιλεία, πióτερο κι' απο τον 'Αρη,
την Παλλάδα, -το πνέμα,- λάτρευαν και την αναγεννήτρα τη Δήμητρα,
που, σε καιρούς ειρηνικούς αγιάζανε τη ζήση.

Κ' εκείνος,
πάνω σε ξύλινη τάβλα, πρόσταξε να με δέσουνε, χεροπόδαρα,
και με κερήθρας ανθόμελο τ' ακρόχειλά μου ν' αλείψουν,
βαθιά να μπήγουν το κεντρί-τους οι άγριες σφήκες,
τα χείλια του ποιητή, -κείνος του προδότη της πατρίδας, είπε,-ν' αλαλιάσουν.

Στήν Καρχηδόνα, τόν Αννίβα, τον αράθυμο, παρακάλεσα,
στο μακρυνό να μη κινήσει σεφέρι, ενάντια στη Ρώμη, την «αήττητη»
Και παίζοντας το σουράβλι-μου, μέσα στη φεγγαρόλουστη νύχτα,
Πήρα να παινώ, με χίλια παινέματα, την πάνκαλλη κόρη, την ειρήνη,
και ν' ανιστορώ-του, τα μάγια και τα γητέματα των καιρών,
των ειρηνοφόρων.

Κ' εκείνος,
άγριος, κατρακύλησεν απο τα προπύλαια του παλατιου-του,
Κ' αφού, ατός-του, μ' έδεσε στην ούρά του αλόγου-του,
την ώρα που το Ιερατείο μούγκριζεν αφορισμούς και κατάρες στόν ... ασεβή,

πήρε νά δέρνει, με τ' αφρισμένο τ' άτι, τα καλντερίμια του κάστρου, ουρλι-
άζοντας:

-Θάνατος στον ποιητή. Θάνατος στον προδότη της Καρχηδόνας....

Στο μεγάλο στρατόπεδο, έξω απο τη «Βασιλεύουσα»,
τον χρυσοφόρετο πατισάχ, τον Μωάμεθ, τον δεύτερο, παρακάλεσα,
να σπλαχνιστεί το έθνος του, (λαό-στράτο), που, χρόνια, μάτωνε
μπρός στ' άπαρτα κάστρα, της Πολιτείας, της «αήττητης».

Και κρούοντας το ντέφι-μου, του θύμισα,
καιρούς προγονικούς, πανάγιους και πανέμορφους,
που σμίγανε λαούς κι αρχόντους, αξεχώριστα,
σέ φιέστες της ειρήνης και της προκοπής.

Και στα στερνά, την ταπεινή-μου γνώμη, του 'πα να λογιάσει,
πως των αρχόντων τη μεγαλοσύνη, πάρε με «κλή» πολεμικά,
κάλλιο, με της ειρήνης τους χρυσοκαρπούς, να τη ζυγιάζεις.

Κ' εκείνος,

χρυσό μαχαίρι έσυρε απο θηκάρι ωριόπλουμο,
Και δυό φορές στα μάτια-μου, -καθώς η κεντίστρα η βελόνα, -τό 'μπηξε,
απο τον Αλάχ γυρεύοντας σχώρεση, για τον κιοτή,

-Αμή και τον προδότη της πατρίδας και τον αποστάτην, -είπε,
που δεν του πρόπονταν, στη Βασιλεύουσα, το θρίαμβό-του, ν' απολάψει.

Στην Ουάσιγκτον, τον πρόεδρο Τρούμαν, παρακάλεσα,

τα Χερουβείμ να σπλαχνιστεί, του Ναγκασάκι,

Τ' άπλερα και τ' ανένοιαγα και τ' άφταιγα.

Κ' έγραφα και τραγούδαγα:

«... Ο πού σκοτώνει το παιδί,
σκοτώνει την ελπίδα....»

Κ' έγραφα και μύρομαν:

«... Χίλια κακά, μονομερίς, σπίτι δεν ερημώνουν,
Κ' ο θάνατος μικρού παιδιού, το κάστρο γονατίζει».

Κ' εκείνος,

με τη λύσσα του αγριμιού, που μάτωσε το δόντι του, στου ζαρκαδιού το γαίμα,
τη ντροπιασμένη διάτα-του, ούρλιαξε.

Και πέταξαν τα νεκρά Χερουβείμ του Ναγκασάκι,

κι αντάμωσαν τα νεκρά Χερουβείμ της Χιροσίμα, -

και φύραναν οι ελπίδες για τον άνθρωπο.

Όμως εγώ, δεν είμαι ο ΠΟΙΗΤΗΣ «κάποιου καιρού».

Εγώ το ίδιο τ' αρχαίο, είμαι χρέος, τ' αξεπλήρωτο στην ειρήνη.

Κ' ως έγινε στο διάβα των αιώνων, έτσι και στους καιρούς τους μελλούμενους,

μες από τα τραγούδια των ποιητών, θ' ακούετ' η φωνή μου,
θρήνος, οργή, κατάρα κι ανάθεμα, για τους εμπόρους του πολέμου,
χρέος, στη γαλάζια θεά, τη μήτρα του καλού, τη ζωοδότρα.

Όσπου,

Να ξημερώσουνε καιροί ειρηνοφόροι,

από το μόχτον αγιασμένοι του εργάτη, του εκατόγχειρα,

«... Όντες οι άνθρωποι, μια θε να 'χουνε πατρίδα, τη γη.

Κ' ένα θεό-τους, το παιδί, σ' Ανατολή και Δύση».

Ο Τσέλιγκας

Θ. Κ. Τρουπή

Ο τσέλιγκας ο γερο-Λιάς,
απόγονος κλεφτογενιάς,
ατσάκιγος κι αλέκιστος
γιορτή, καθεμερνή, γυρνούσε
καβάλα σέ γοργό φαρί.
Να τότε φτάσει δέ μπορεί:
Αι-Γιώρης μητ' αρχάγγελος
πού λάτρευε καί προσκυνούσε.

Στου τραγουδιού -του τή φωνή
ανοίγονταν οι ουρανοί!
Γέροι και νιοί ξεπόρτιζαν
κι άπλωνε γύρω η συντροφιά του.
Καί σαν πιανόταν στο χορό
οι πατούσες-του, αετού φτερό,
τά σύννεφα αλωνίζανε
κι άστρα στολίζαν τα μαλλιά-του.

... Καί μιά γιορτή, μια Πασχαλιά,
καθώς λαλούσαν τά βιολιά,
κι ο πρωτογιός του χόρευε
μ' ούλη τη φαμελιά μπροστά-του,
του μούδιασε η ζερβιά μεριά
χέρι καί πόδι, από χαρά,
καί ζαλισμένος έγειρε
πλάϊ στην αγκάλη της γριάς-του.

Εκεί, στην αγκάλη της γριάς
αγροίκησε ο γερο-Λιάς,
λένε, πώς μαγαρίστηκε!
Καί τού' ρθε η πινογά του.
Δεν άντεξε τέτοια ντροπή!
κι άδειασε ο ίδιος, αστραπή,
τήν ασημοποιστόλα-του
στά κρεμαστά ψαρά μαλλιά-του!...

Βιοπορισμός

Μαρίτσας Παρασκευά

Σε τούτο το χώρο που όλα
φαντάζουν γνωστά και οικεία,
αφήνουμε τη ζήση-μας
να σέρνεται
ανυποψίαστα στην αλλοτρίωση.

Όνειρο κατοχικό

Μίλιας Ροζίδη

Τα κόκκαλα ντύθηκαν το πετσι-της
κ' ήρθε και ξάπλωσε στ' άσπρο κρεβάτι.
Το μοναδικό-της μάτι με κοιτούσε επίμονα
το στόμα-της έχασκε πεινασμένο.

Με το δάχτυλο μου'δειξε το παράθυρο.
Έτρεξα να δω στην άσφαλο.
Ήταν εκεί ξαπλωμένος ο αδερφός-μου.
«Συνρριπτικόν κάταγμα του κρανίου και διάρρηξις του σπλην»

Φόνος έξ αμελείας - έγραψαν οι εφημερίδες.
Είπα: «ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ», κι έκλεισα το παράθυρο.
Τη νύχτα πήγα στο σπίτι του γείτονα.
Βρήκα πιστόλι, ήτανε Κατοχή...

Έτρεξα στο γιατρό: τον σκότωσα.
Βρήκα τη νοσοκόμα: τη σκότωσα.
Ανέβηκα τα σκαλιά, μπήκα στο θάλαμο.
Το παράθυρο ανοιχτό, το κρεβάτι-του άδειο.

Τρεις απ' τά μεσάνυχτα και στη γωνιά να φέγγει το πρόσωπο.
Τον γνώρισα.-Γιατί τό' κανες-μού' πε.
Εκδίσηση-απάντησα.
«Είναι αργά. Τους άλλους πήγαινε νά σκοτώσεις.»

Ξύπνησα. Η μάνα κοιμόταν δίπλα-μου.
Στον τοίχο στο καρφί σαλεύαν τα μαύρα-μας ρούχα.
Έψαξα για πιστόλι... Πουθενά.
«Τους άλλους» -μού' πε. Το πρωί μπήκα στην Αντίσταση.

Η γη που κοιμόταν...

Θανάση Μουσόπουλου

Η γη που κοιμόταν
κρατούσε στοργικά τα παιδιά-της
-τους έδειχνε τον ήλιο
και τον έβλεπαν στ' όνειρο
-τους κράταγε τα χέρια
κι έκαναν πως περπατούν
-έβλεπαν στα μάτια-τους μόνο δάκρυ
τα χέρια γίνονταν γροθιά...

Η γη που κοιμόταν ξύπνησε
ο ήλιος έγινε δύναμη
το όνειρο έγινε τώρα
τα χέρια άνοιξαν τις καρδιές
κι έσπειραν
την ειρήνη
την αγάπη
το δίκιο.

Η γη που κοιμόταν ξύπνησε.
Ήρθα σε μια σχισμή του ονείρου.
Η καρδιά και τα χέρια-μου γεύτηκαν
το ξύπνημα της γης τον Οκτώβρη...

Σ' ένα Σταυραητό

(Στον αγωνιστή Ζώη)

Τάσου Μιχαλακέα

Καμαρωτέ-μου σταυραητέ, δίπλωσε τα φτερά-σου
και συνεφιά κατάμαυρη μας έσβησε τον ήλιο!
Κλάψτε βρυσούλες, ρέματα, λόγγοι, κρυφά λημέρια,
βογγείστε αντάρτες του βουνού κι αγωνιστές της πόλης·
και σείς μανούλες κι αδερφές, χαροκαμένες, δόλιες,
στο χώμα πέστε και βαρύ ταιριάστε μοιρολόδι!
Περήφανέ-μου σταυραητέ, δίπλωσε τα φτερά-σου
και συνεφιά κατάμαυρη μας έσβησε τον ήλιο!
το πικρό βόλι σαν οχιά φαρκακερό ξεχύθη
και σα σκορπιός που δολερά λουφάζει και δαγκώνει
και την καρδιά του σύντριψε, καρδιά που' νιωθ' αγάπη
για τους φτωχούς τους ταπεινούς τους άκληρους, τους έρμους·
κι έγειρ' ο Ζώης το κορμί κι εχάθη ο Ζώης 'χάθη!

Συντρόφοι συναγωνιστές, πολέμαρχοι κι αντάρτες,
της λευτεριάς υπέρμαχοι, τ' αγώνα πρωτοπόροι,
στηλώστε στέρια τα κορμιά, γερά τα δόντια σμίχτε,
και διαλαλείστε ν' ακουστεί σ' ανατολή και Δύση
σαν εγερτήριο σάλπισμα και σαν πολέμου αντάρα.
Ο αγωνιστής δε χάθηκε, γιατί δεν ήταν όμοιος
με τους πολλούς που κίοτεμα κλειούν στην ψυχή και τρόμο.
Ο αγωνιστής δεν πέθανε μια κι ήταν της ιδέας
ο διαλεχτός που χτύπαγε τη βία και την ασκήμια
και τ' άδικο βράδυ κι αυγή μ' ήλιο καφτό και χιόνι.
ο αγωνιστής δεν έσβησε. Δε χάθη ο Ζώης όχι!
Μα εντός-μας ζεί και γύρα-μας και την πανώρια στρατά
μας δείχνει και μας οδηγεί πως θα γενούμε άξιοι
για τους αγώνες τα φριχτά μαρτύρια της θυσίας
Κι είν' η φωνή του κάλεσμα, κι είναι η φωνή-του διάτα
κι είναι η φωνή-του σύναξη π' όλους ξυπνάει τους σκλάβους.
Περήφανέ-μου σταυραητέ, τ' αγερικά φτερά-σου
τ' άνοιξε κι όλη αγκάλιασε την οικουμένη ως πέρα
κι αστραψ' ο κόσμος κίό ντουινιάς, τούτο το μέγα θάμα!

Ανέκδοτο 20-3-47

Οι ποιητές κ' η αλλαγή

Δημήτρη Πανουσάκη

Όταν ξημερώνει το καλοκαίρι στην Αθήνα
νιώθεις ότι, μόλις βγήκες απ' το χειρουργείο.
Τρίζουν οι δρόμοι και γλιστράνε τα χαμόγελα
πάνω στον ιδρώτα-του μεροκάματου,
Όλοι βρίσκονται στο κενό,
ο χρόνος είναι μια ατέλειωτη αλυσίδα αβέβαιες στιγμές.
Οι ποιητές πίνουν σε μεγάλα δισκοπότηρα τις άδειες ώρες-τους
σάμπως να γεννηθήκανε αγάλματα,
δίχως έκφραση, δίχως μια συγκεκριμένη στάση.
Έστι, απλά υπάρχουν, για να θυμίζουν
πως σε τούτη την πόλη, όλα πρέπει ν' αλλάξουν...

Τό ρολόι του Αύριο

Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου

Δυο παλικάρια της ίδιας μάνας,
δυό ήλιοι, δυο αυγές μες στην καρδιά-της)

και για τα δυό βαθιά η αγάπη-της
ηλιόλουστες οι προσδοκίες κ' οι ελπί-
δες)

για τα παιδιά-της για τα παιδιά όλων των μανά-
δων.

Σε δισεχτα χρόνια μια χαραυγή
τόνα της χάθηκε στον πόλεμο,
τ' άλλο μια πληγωμένη άνοιξη
σε διαδήλωση για την ειρήνη!...

Το πρώτο τιμήθηκε με παράσημο αν-
τρείας)

και το δεύτερο με μίαν άλλη διάκριση.
Για των παλικαριών-της το χαμό
η μάνα έδεσε στο μαύρο-της μποξά
τη μοναξιά-της και τον πόνο.
Κι ενώ μασάει την πικρήν ελιά
και το γλυκό ψωμί της φτώχιας
είναι κι αυτή στο μετερίζι τ' αγώνα για
ειρήνη).

Και συλλογίζομαι το πως δεν έχουν
πάψει)

ακόμα οι στεναγμοί που προκαλούν
οι αφηνιασμένοι έμποροι πολέμου
με τα νετρόνια του θανάτου.

Μας δείχνουν οι λύκοι τα δόντια κι
απειλούν)

Αδέρφια-μου σε τούτ' το σταυροδρόμι
το ποτισμένο μ' αίμα του λαού ακριβό.
Κι αδέρφια όλης της γής, βαστάτε
ορθό κι αδούλωτο το μπόι,
μπροστάρικα τα βήματα κι αντρίκια.

Τις μελλούμενες δικές-μας μέρες
μη τις χαρίζετε στους λύκους,
να μη σταματήσει το ρολόι του Αύριο,
στις τελευταίες ώρες του κόσμου.
Να μη γίνουν κάρβουνα οι ψυχές
στη σιωπή των σκοτωμένων αιώνων.

Πολιτεία

Στεφανίας Καλού

Μια πολιτεία βουλιάζει στην αιθάλη
εκατομμύρια κολασμένα
σιγοπεθαίνουν και πεθαίνουν.
έχω όλα τ' αγαθά...
όμως πού αέρας; Να ζήσω!
Τι χρειάζεται η βόμβα «νετρονίου»

πού κόπτονται οι ειρηνόφιλοι της γής:
Στο φονικό τραπέζι
κατακρεουργούν την ειρήνη
το κοφτερότερο λεπίδι στην καρδιά!
Έτσι κι αλλιώς θα διαιωνίζονται
τ' αντικείμενα..
Εγώ ο άνθρωπος, τι χρειάζομαι;
Σας ασπάζομαι.
δέν ξέρω αν θα ξημερωθώ.

Αλής-Αχμέτ

Δημήτρη Σκυλίτση

Ένας χρόνος πέρασε
κι ακόμα οι Τούρκοι τύραννοι
με καίνε με λιανίζουν.
Είτε με λεν Αλή
είτε Αχμέτ,
νιώθω τους ίδιους πόνους.
Κάθε πρωί ξυπνώ με εφιάλτες
γιατί όλη νύχτα μ' έχουν στα μαρτύ-
ρια!)

Σ' ένα κελί μου κάνουν -φάλαγγα-
και σ' άλλο... τα στήθια σταχτοθήκες!
Κι όλο συνέχεια χτυπούν
το πληγμένο το κορμί-μου!
Δεν με γελούν της χούντας οι αναφο-
ρές).

έχω εγώ δικές-μου εμπειρίες.
Μιλάνε για θρησκεία οι κυνικοί
και για πατρίδα οι προσκυνημένοι.
Κάνω κουράγιο μού'λαχε το χρέος
της τιμής, να ωριμάσω τους καιρούς-
μου).

Μόσχα

Γιώργη Κατσιμπα

Εδώ
λευκαίνουν την απεραντοσύνη της
στέπας)

τα χιόνια.
Εδώ
τα σύννεφα ψυχές
ταξιδεύουν στην αιωνιότητα.

Εδώ
οι μπριόσκες λαμπάδες
φέγγουν τίς νύχτες.

Εδώ
ο Ασκληπιός Λένιν
κρατάει το σφυγμό της γής.
«Νυν απολύεις τους δούλους
ότι είδον οι οφθαλμοί
το Σωτήριο».

15.8.79

Τό δάσος

Βαγγέλη Σουλτάνη

Η θάλασσα η κασσαντρινή
ορφάνεψε από ταίρι
που ήταν στο πλάι-της όμορφο
κι όλο δροσολογούσε.
Χάθηκε πια κ' η μουσική
του δροσερού τ' αγέρα
που μέσα στα φυλλάσματα
ηδονικά παιζόταν.
Μπήκε η φωτιά σα δαίμονας
κι αφάνισε το δάσος
«το δάσος που λαχτάριζες
ώσπου να το περάσεις».

Γράφτηκε με αφορμή εμπρησμούς σε δάση της Χαλκιδικής το καλοκαίρι του '81. Το τελευταίο δίστιχο είναι του Μιλτ. Μαλακάση

Γράμμα του κύκνου

(Στήν αδερφή-μου)

Πάνου Τζιόβα

Αδερφή-μου
μόνος ένιωσα τη νύχτα εκείνη
όταν σταμάτησε της πόλης η ζωή
και σ' ένα κρεβάτι πόνου με περίμε-
νες).

Ήταν βουβός ο σπαραγμός
στη μοναξιά-σου δυναμη παρηγορή-
τρα)

το πρόσωπο του αδερφού...
Ένα δωμάτιο σαν όλα
και μια κουρτίνα σαν αυλαία
σκέπαζε τις πληγές της σάρκας-σου...
Τώρα ξανά η γαλήνη απλώθηκε
στην πόλη των ονείρων-σου
και η ζωή ξανάρχισε στο γέλιο-σου.

Ώρα μηδέν

Γούλας Σμυρνιώτη

Από το σταφύλι της πληγής, καρδιά,
η σκλαβιά που τό'θρεψε,
κρύβεις μες στ' ανήλιαγο κελλάρι-

σου)

μαυροδάφνη, δυναμίτη!
Κι εγώ μιά γυναίκα μικρομάνα,
λευτεριάς ο μάρτυρας,

πρέπει νά'βρω το κουράγιο, το παιδί-

μου)

τραγική χαρά-μου ν' αρνηθώ.

Κέρνα-με λοιπόν, καρδιά!

Τό κροντήρι-σου σταλάζει δυναμίτη. Κέρνα
Με τη μαυροδάφνη της πληγής-σου μέθυσέ-με,

τη γυναίκα μέσα-μου

να μπορέσω να νικήσω.

Μέθυσέ-με! Κέρνα. Πρέπει

με τη μάνα τη γιγάντισσα του κόρφου-μου

ν' αναμετρηθώ.

Τούτη σα θανάσιμα χτυπήσω,

πέφτοντας απλή γυναίκα,

Ελληνίδα μάνα πια θα ζω.

Τσε Γκουεβέρα

Μιχάλη Μπάκολη

Τσέ Γκουεβέρα, ποταμέ,
των πονεμένων δάκρυ,
Θρησκεία πίστη όνειρο
σπαθί του σκλαβωμένου.

Πέρασες μέσ στο αίμα-μας
της Λευτεριάς μιά σπίθα
είσαι αγέρας ποταμός
καημός μέσα στα στήθια.

Πατρίδα σου ήθελες τή γή...
Δίχως μπουτρούμια, κάστρα,
μόνο τον ήλιο ταμπουρά
για να χορεύουν τ' άστρα!..

Άρνηση

Μίνας Πέτρου-Βενετσιάνου

Πέρασαν οι μέρες του καλοκαιριού
που τα πουλιά στήναν φωλιές
στα χέρια-μας.

Σμίκρυναν οι αμμουδιές του ονείρου
που ο ήλιος αναστέναζε
στ' ανέμελα κορμιά.

Κιτρίνισε των γιασεμιών η πάναγνη
κορδέλα στο φωτοστέφανο
του κεφαλιού.

Κι ο στίχος χάθηκε ο παράκλητος
για να ταξίδευε στον άνεμο
την εύλογη ικεσία.

Μέρες ομίχλης κι άρνησης παντού
που θανατώνουν την επάνοδο
των ημερών του ήλιου.

Δέηση

Νίκου Καραβασίλη

Αθέλητα σ' ανέβασαν
ψυχή-μου στο σταυρό.
Κι αν το φωνάξαν οι πολλοί,
οι λίγοι το θελήσαν...
γλυκέ ειρήνης βασιλιά
κάμε να λιγοστεύουν
όσοι απ' τον κόσμο δε μπορούν
στο φως να βασιλεύουν.

Γουατεμάλα

Γιώργου Μυρισιώτη

Στους στύλους
αρμενίζουν
άταφα κορμιά.
Βιάζουν
οι καννίβαλοι
κοπέλες λαβωμένες!
Ακούς τ' αγρίμια
να στριγγλίζουνε.
Της ύαινας η βρώμα
να σε πνίγει.
Δεν ξεδιψούν
οι τύραννοι
Στου φασισμού
την εκκλησιά,
Ιούδες
λειτουργάνε!
φραγμό
λαοί της γης,
στους μαύρους
δολοφόνους.

Κλάμα

Γιώργου Βελλά

Η κάθε πέτρα κλαίει και πονεί
σε κάθε Τροία καταστρεμμένη,
σε κάθε μια φωνή
της Ανδρομάχης λυπημένη!
Εφτά μονόλιθες κολώνες
μισοσκυμένες θρηνούν και κλαιν μαζί-μου στη
γη την πατρική!

Άνομοι κριτές

Δημήτρη Κατσούλη

Τούτη η βίωση
έγινε ένα δικαστήριο
δικάζουν άνομοι κριτές
όπου υπάρχει πόνος.
Δικάζουν άνομοι κριτές
τις γειτονιές του δίκιου.

Δυό σατιρικά ποιήματα

Ο άξιος πολίτης

(Στο Λούη Περεντό)

Χρήστου Ε. Κατσιγιάννη

Μέ χιονιά η με λιοπύρι
μ' ό,τι έρθει κι ό,τι γίνει
προσκυνά το πασαλίκι
-Το εθνιλίκι, το θειλίκι...
κι έγνοια ξένη δέ ματίζει.

Με κεφάλι κολοκύθι
όσφρηση γερή στη μύτη
μάτι αετού και γύπα νύχι
-κατοχομαυραγορίτης....-
τα ζαβά σωστά τά βρίσκει.

Με κοιλιά σα χωνευτήρι
αγιογάρτης κι αγιογύτης
που τον χάνεις, που τον βρίσκεις
-ανθρωποθεομεσίτης...-
στο ψαλτήρι, στο χταήχι.

Παραγίός κάθε λεχρίτη
ξενοσκύφτης, ξενογλύφτης
προσκυνά τον όποιο τύχει
-παλιοταγματασφαλίτης...-
τής πατρίς άξιος πολίτης!

Ο παπά φακίρης

Σπύρου Μουσελίμη

Μωρέ παπά φακίρη
γιατί λαγοδρομείς
καί πάς στό μοναστήρι
νά μή σέ ιδεί κανείς;

Μεσάνυχτα η ώρα
ξυπνάς τις καλογριές
και δεν πηγαίνεις φώρα
όπ' είναι ξυπνητές;

Και κάθεσ' ως τις έξη
που βγαίν' ο αυγερινός
καί φέεις προτού να φέξει
βρεμένος πετεινός;

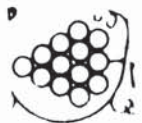
(Στόν Λάμπρο Μάλαμα)

Γιάννη Π. Ιωαννίδη

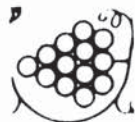
Η Λευτεριά
αίμα και δάκρυ,
μόσχος και μυρτιά,
πρόσφορο και νάμα.

Στις φριχτές ώρες
του πολέμου
μοιράζει, το σώμα-της,
γι' αντιδωρο.

Νομοθετεί, απάνω
στα κλειστά βλέφαρα
των ηρώων, μετρώντας,
τήν υπέρτατη θυσία.

Είν' η ευχή της γερόντισσας,
με τη μαύρη μπόλια.
Η λαχτάρα της μάνας
βροχή, μπροστά, στην Παναγιά
Η λεβεντιά του πατέρα
στήν Πίνδο και στο Μοράβα.

Η Λευτεριά,
κόκκινο φιλί
στα χείλη, της Αγαπημένης.
Η Λευτεριά,
λευκό περιστέρι,
κι άρωμα πασκαλιάς!

Προφητικό

Βαγγέλη Τσάγκου

Φιλόσοφοι, προφέςορες, ειδήμονες
τεχνοκράτες
δοσάδες του Σοσιαλισμού
Ξεθωριασμένη κουλτούρα της

Εσπε-
ρίας)

Το πτώμα της Λαϊδας καλωπίζουν
με δικά-μας νυφόρουχα
και ξεμακραίνουν τ' ορόσημο
που χρόνια χτίζαμε στ' ανηφόρι
της Ανοιξης που θα γεννηθεί.
Χαμογελαστοί ακροβάτες
με κάλπικα δοξαστικά και τροπάρια
κρύβουν στά συρτάρια της αναβολής
την παρθενιά του ονείρου-μας.
Τα πιστοποιητικά της νιότης-τους
Τά κάνουν αναβατήρια
στ' αδιάφανο περιθώριο
της αιγιματικής πορείας-τους,
Κι όλοι πτυχία επιδείχνουν
με λαϊκή βαθμολογία.

Συνέχεια τ' Αντάρτικου
του αιμάτινου Δεκέμβρη,
χιλιάδες βέλη κίνησαν
άπ' τη φαρέτρα του Λαού,
και πήγαν και καρφώθηκαν
καθένα σ' ένα βράχο
και ρίζωσαν και βλάστησαν
σκληρούς πολεμιστάδες
λεβέντες απροσκύνητους,
ήρωες λαϊκούς.

Στήσαν ταμπούρια τις ψυχές
τα κάστρινα κορμιά-τους,
κι' απ'την ανασεμιά-τους
ανθήσαν οι πλαγιές.

Πήραν για όπλο την ψυχή
γι' ασπίδα την Ελλάδα,
κι όταν πολέμαγαν αυτοί
λουφάζαν τα θεριά.

Χιλιάδες πέσαν πάνω-τους
του σκοταδιού τα όρνια,
με τανκς και με κανόνια
νι- τους ξακάνουν ολουνοούς.

Κι ιστορία στάθηκε

λι-ικι-κι αφουγκράστηκε,
να καταλάβει τι είν' αυτοί
άνθρωποι ή θεοί;

Τιμή σέ Σας που πέσατε
δόξα σε Σας που ζείτε,
όρκο βαρύ σας κάνουμε
εμείς οι υστεροί-σας.

Ατσαλοχτίσματα οι γραμμές
πάντα και περισσότεροι
στις ίδιες τις πατημασιές.
Για μια Ελλάδα λεύτερη
και ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ

Διαπίστωση

Εβίτας Παπαγεωργίου

Αδερφέ-μου,

Έχεις δει ποτέ ένα λουλούδι
να μαραίνεται από θλίψη;
Ετσι μαραίνονται πολλοί άνθρωποι
όταν δέν τους νιώθουν οι άλλοι
πως είναι άνθρωποι κι αδέρφια-μας.
Δεν ξέρω γιατί μας πρέπει
νά'μαστ' άνθρωποι
όταν δεν είμαστε αδέρφια.
Χάνουμε πολλές φορές της νιότης
τις χαρές και τη ζωή, μες απ' τα χέρια-

μας!)
κ' οι καημοί-μας γίνονται καπνοί
μιας άσκοπης θυσίας.

Στίγμα

Παντελή Κίτσιου

Ο αγέρας απόψε
σημαδεύει τον ορίζοντα
αποκαλύπτοντας τους δρόμους.
Κ' η φωνή σου καλοκαίρι
Ιούλιος κι Αύγουστος.
Ήλιος και φεγγαράκι
κάτω απ' τα πεύκα της μοναξιάς.
Τραγούδια ανεμίζεις
γροθιές στα ντουβάρια
που μας κυκλώνουν.
Μες απ' τα δάχτυλά-σου
θα ξημερώσει.

Πεθαίνουν κ' οι στρατιώτες

Γιάννη Σιάπικα

Άνθη του κακού τούτα δω τ' αστέρια,
στο φεγγάρι καρτέρι του θανάτου
σαπίλας μυρωδιά απο χαλασμένο λε-
μόνι),
νιός στρατιώτης δεσμώτης του χρό-
νου).
Στο κυκλάμινο φθινοπωρινής ευθα-
νασίας)
και στη χακί καρδιά εαρινή απεραντο-
σύνη),
τρεις στρατιώτες στο δρόμο στάθη-
καν),
η βροχή ασταμάτητα βελανιδιάς κλα-
διά χτυπούσε).
και νεκροί και πεθαμένοι σαν βρέθη-
καν),
έκλαψε η πίκρα της αγριελιάς
και ζητωκραύγασε ανόητη πέρδικα.
γέμισε ο τόπος παπαρούνες στη βαρυ-
χειμωνιά).

Διαφθορά

Ηλία Γιούρη (μαθητή)

Ο θεός νεκρώθηκε στην ψυχή του κό-
σμου)
τη θέση-του πήρε η κακία το μίσος
ψυχές που βουλιάζουν σε λάσπη και
διαφθορά)
ποιός θα προλάβει τη σωτηρία-τους;
προσπαθείστε πρέπει να νικήσετε·
σας ικετεύω).

Τ' όργωμα

✧ Πάνου Κουμπούρα

Ήταν η σάρκα-του
κι ήταν πνοή-της·
μια δούλα μάνα-του
κι αυτός παιδί-της-
Το μύρο του βουνού,
το ζυμωτό ψωμί
κι ο σπόρος μες στο νου
σ' ένα στρέμμα κορμί.

Θρέφει ο ήλιος το κορμί,
το αίμα το ποτίζει
κι ένα ιδρωμένο-σου φιλί
τις νύχτες του δροσίζει.

Ήταν ο αγώνας-της
κ' ήταν μαζί-του,
κοιμάει στο γόνα-της
την κούραση-του
Τα φύλλα της καρδιάς
της άνοιξης ωδή·
κι ο ανθός της λευτεριάς
στον έρωτα σπονδή.

Λουλούδι με ξανθά μαλλιά
σα στάχια αγκαλιασμένα
σμίγουν τα χείλια δυο κορμιά
ώσπου νά γίνουν ένα.
Λάδι απ' τηνΕΟΚ ή Corpus oil
γιά μένα αυτή η τελευταία επιταγή-
σου)

ήρθε απαλό ξενητεμένο χάδι
όσο κι αν στίψεις όλη την υπογραφή-
σου),

δε φτάνει για του καντηλιού το λάδι.

Στου σουπερ-μάρκετ, τα ράφια γυρίζω,
στό Άργος έρμο σκυλί, και μυρίζω
το ευρωπαϊκό-τους άρωμα).
Ψάχνω λειωμένο κορμί σ' ετικέτα
παλιά),
που σ' έσφιγγα στην αγκαλιά και σε
καμάρωνα).

Με μαρκαδόρο η οδός και τ' ονομά-
σου),

δόλιχο φως βοήθειας στο σκοτάδι·
όσο ακριβά κι αν τα πουλάς τα
όνειρά-σου),

δε φτάνει για του καντηλιού το λάδι.

Θύμηση

Ίκαρου Τσιάγκη

Άστραφες μέσα στη σιωπή με τ' όνειρο
κι ορθώθηκαν ομπρός μου
απο το χρόνο αγέραςτη,
ω Θύμηση.

Νίκος Καρβούνης

Απόψεις-του για τη ζωή και την Τέχνη, τον πόλεμο και τον αφοπλισμό

(Συμβολή στη μελέτη του έργου-του μ' αφορμή τα 34 χρόνια από το θάνατό-του)

Του Στέλιου Φώκου

Έπειτα απο όλα όσα είπαμε στο 42 τεύχος του «Ε.Π.» μπορούμε εύκολα ν' απαντήσουμε σ' ένα ερώτημα που συχνά κάνουν όλοι οι αστοί «διανοούμενοι» και «καλλιτέχνες». Ρωτούν : μπορεί η μάζα να διαβάσει λογοτεχνία, να καταλάβει την τέχνη; Σίγουρα, αυτοί που ρωτούν έχουν έτοιμη και την απάντηση και, φυσικά, είναι αρνητική. Παλιό τροπάρι, άλλωστε. Ο «αμόρφωτος» λαός, ο «όχλος», δε μπορεί να καταλάβει «ανώτερα» πράγματα, «ανώτερα καλλιτεχνήματα». Θά μπορούσαμε να πούμε καθαρά πως υπεύθυνη για τούτη την κατάσταση του φτωχού λαού είναι η ίδια η αστική τάξη, που τον κρατάει αμόρφωτο κι απολίτιστο, για να μπορεί πιό εύκολα να τον ξεγελάει και να τον εκμεταλλεύεται. Σ' αυτό, βέβαια, προσφέρει ολόψυχα τις υπηρεσίες-της και η «Παιδεία». Όμως, το θέμα-μας δεν είναι τώρα αυτό. Εκείνο που ενδιαφέρει τον Καρβούνη είναι το γεγονός πως ο λαός, οι μάζες, μπορούν να καταλάβουν την τέχνη, την τέχνη όμως τη σωστή, αυτή που απευθύνεται σ' αυτές, μιλάει για τα προβλήματά-τους και είναι στέρεα δεμένη με τη ζωή και τις μύριες εκδηλώσεις-της. Υπάρχουν πολλοί που φωνάζουν πως ο κόσμος δεν τους προσέχει, δεν καταλαβαίνει το έργο-τους, παραγνωρίζει την αξία-τους. Σ' αυτούς απαντάει πολύ σωστά ο Καρβούνης: «Οι «διανοούμενοι» δεν έχουν το δικαίωμα να παραπονούνται αν δεν τους προσέχουν όσον αυτοί αξιούν, εφ' όσον αυτοί οι ίδιοι αρνούνται να ενδιαφερθούν, υπό την ακριβή σημασία της λέξεως,

Γα είδα τα ερεβώδη μαύρα μάτια-σου
και τα φλογάτα χείλια
μου μίλησαν ακίνητα
ζάν αλλοτε...
Έτιγμή πού την ψυχή-μου την τραυμά-
τισες)
μ' ένα σου λόγο μόνο.
για να γενείς παρόν αιώνιο,
ΞΣΥ....

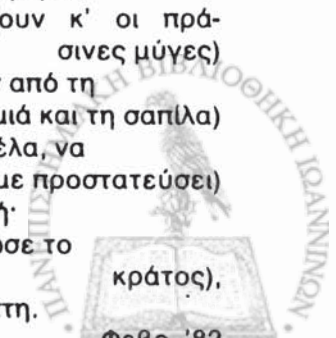
«Ακάλυπτη επιταγή»

Κώστα Ιωαννίδη(Θολιώτη)

Στα τριάντα-μου, είμαι στην ακμή της
δυστυχίας-μου).
Μπροστά μου το ψέμα κ' η υποκρισία
πλάϊ-πλάϊ)
σαν τα στήθη γυναίκας.
Η αχαριστία, μαύρο πελώριο σύννεφο

που σκοτεινιάζει το μέλλον της εμπι-
στοσύνης στη γυναίκα),
στον άνθρωπο, στο κόμμα.
Η ανευθυνότητα μοιάζει με κομπολόι
που το παίζεις στο χέρι).
Η αδιαφορία κυλάει σαν ένα παγό-
βουνο στις φλέβες)
και τσακίζει το πλοίο της καρδιάς.
Η απελπισία-μου φλεγόμενη βάτος,
αλλά ο κρατικός Μωϋσής αδιαφορεί.
Το πτυχίο-μου... το εμπαίζουν κ' οι πρά-
σινες μύγες)
που τράφηκαν και δυνάμωσαν από τη
βρωμιά και τη σαπίλα)
Το πτυχίο μου δεν είναι ομπρέλα, να
με προστατεύσει)
απο την καταραχτώδικη βροχή·
είναι μια επιταγή που μου έδωσε το
κράτος),
αλλά, δυστυχώς, ήταν ακάλυπτη.

Φεβρ. '82

δια τας αληθινάς δοκιμασίας της ανθρωπότητας και δια τας αμέσους επιδικώξες της κοινωνίας, εις την οποίαν ανήκουν». Κι αλλού γράφει: «Άλλοι, πάλιν, καμώνονται τον υπερήφανον «παραγνωρισμένον», τον «διανοούμενον» που είχε την δυστυχίαν να γεννηθεί εις μίαν εποχήν που δεν τον καταλαβαίνει. Αυτοί είναι οι ευτελέστεροι απ' όλους τους άλλους. Δεν υπάρχει μεγαλυτέρα ομολογία ανθρωπίνης αναξιοτήτος από το να ισχυρίζεται κανείς, ότι δεν τον καταλαβαίνουν, ότι τον παραγνωρίζουν οι συνάνθρωποί-του. Για την απόστασιν της αδιαφορίας που βρίσκεται ένας άνθρωπος απο τους ομοίους-του, είναι πάντοτε ένοχος αυτός ο ίδιος.» (σελ. 139).

Άσχετα, όμως, απ' αυτούς τους χαρακτηριστικούς «καλλιτέχνες», η απάντηση στο μεγάλο ερώτημα είναι υπόθεση όλων των καλλιτεχνών, περισσότερο αυτών παρά του λαού, μια και «είναι ανάγκη απόλυτος όλα τα υψηλά και μεγάλα έργα της τέχνης να είναι προσιτά εις τας μάζας τας λαϊκάς. Αν επιβάλλεται η δικαία κατανομή των υλικών αγαθών, είναι ασυγκρίτως περισσότερον επιβεβλημένη η γενίκευσις της δυνατότητος του να μπορούν να έρχωνται εις άμεσον επαφήν με την μεγάλην Τέχνην όλοι οι άνθρωποι ανεξαιρέτως.» (σελ. 179).

Άλλωστε, απο την αληθινή Τέχνη ξεπηδούν αυτά ακριβώς τα στοιχεία που ευκολύνουν τις μάζες να γνωρίσουν και ν' αγαπήσουν την τέχνη και τους δημιουργούς-της. Αφού η τέχνη βρίσκεται σε άμεση σχέση με τη ζωή, είναι εύκολο να την καταλάβει ο λαός, μια κ' είναι ο μόνος που βρίσκεται πιό κοντά στη ζωή κ' έρχεται απευθείας σ' επαφή μ' αυτήν, με τη φύση, με τους άλλους ανθρώπους. Αυτό το είχαν καταλάβει οι αρχαίοι Έλληνες, γι' αυτό και τα πνευματικά δημιουργήματα τότε, ήταν κτήμα κοινό όλων των ανθρώπων. Γράφει ο Καρβούνης: «Ας μη φοβηθεί κανείς, ότι η μάζα δεν έχει την διανοητικήν προπόνησιν, την πνευματικήν κατάρτισιν για να προσδεχθεί την μεγάλην αυτήν προσφοράν. Όσοι το πιστεύουν, αποδεικνύουν απλώς ότι βρίσκονται οι ίδιοι πραγματικώς εις κατώτερον επίπεδον από την μάζαν... Τα πλήθη που αντικρύζουν την πλατιάν φύσιν.... απλά, με την απονήρευτην από καμώνματα διανοητικά και «φιλολογίας» ησυχίαν της βαθιάς, φυσικής ευχαριστήσεως· τα πλήθη που ρουφούν με διάπλατα στήθη τον δροσερόν αέρα του πελάγους ή τον μεθυστικόν ωσάν θείο κρασι αέρα των ψηλών βουνών, δεν έχουν ανάγκην εξηγητών, κριτικών, οδηγών, ερμηνευτών, για να πάρουν ό,τι, τους προσφέρει απευθείας η Ζωή.» (σελ. 150).

Τελειώνοντας τούτη τη μελέτη θ' ασχοληθούμε μ' ένα ακόμα θέμα, γενικότερο απο το θέμα της τέχνης, όχι όμως, μ' αυτήν. Άλλωστε, μας δόθηκε περιστασιακά η ευκαιρία να παρουσιάσουμε τις απόψεις του Καρβούνη για την παράδοση και τα δεσμά-της. Θα πούμε λίγα ακόμα για τις ιδέες του συγγραφέα άσχετο τις σχετικές μ' αυτό το ζήτημα. Όπως είπαμε πιο πάνω για την τέχνη, έτσι κι όλος ο πολιτισμός της εποχής-του είναι ένας πολιτισμός που τείνει στην καταστροφή-του μαζί με την καταστροφή του ίδιου του πολιτικοκοινωνικού συστήματος που τον δημιούργησε. Βλέποντας τούτα τα σημάδια της φθοράς, δεν πρέπει να σκεφτόμαστε πως μαζί μ' αυτόν θά σβήσει γενικό πολιτισμός. Πλάι στον παλιό που πεθαίνει γεννιέται ένας νέος πολιτισμός βασισμένος στην ισότητα και την ελευθερία, την αληθινή ισότητα και την αληθινή ελευθερία. Είναι λάθος να γυρίζουμε πίσω, να προσπαθούμε ν' αναστήσουμε ό,τι έχει πεθάνει. Η ζωή προχωράει πάντα μπροστά, αποδιώχνει κάθε τι το πεθαμένο. Οι ζωντανοί άνθρωποι προχωρούν πάντα μπρός, αφήνοντας πίσω-τους τους νεκρούς. Έτσι πρέπει να γίνει και τώρα. Απέναντι στην παράδοση πρέπει να σταθούμε δημιουργικά, λεύτεροι από κάθε δεσμό. Μιλάμε κι ασχολούμαστε τόσο με τους αρχαίους, μα δεν έχουμε καταλάβει το πιό βασικό στοιχείο του αρχαίου πολιτισμού, που είναι η ελευθερία. Και η λεύτερη «δημιουργία δεν στρέφεται ποτέ προς τα οπίσω δι' έμπνευσιν: είναι συνεργασία με την Ζωήν, της οποίας το αιώνιον ρεύμα δεν αντιστρέφεται ποτέ». Απέναντι στον αρχαίο πολιτισμό, δεν πρέπει να σταθούμε δουλικά, γιατί τότε θ' αρνούμασταν τη ζωή. Πρέπει απ' αυτόν να βγάλουμε τα δικά-μας συμπεράσματα και με βάση αυτά να προχωρήσουμε. Το ίδιο θά γίνει, γενικότερα, και με τον παλιό πολιτισμό της ανθρωπότητας. «Πρόκειται να καταστραφεί αυτός ο ανάξιος σημερινός πολιτισμός; Ας εξαφανισθεί. Τι έχει να χάσει απο τούτο η Ανθρωπότης; Απεναντίας, η απελευθέρωσις-της από τον κλοιόν-του, θα της δώσει την δύναμιν να δημιουργήσει εναν άλλον αξιότερον, φωτεινότερον, ανθρωπινότερον». Δε θ' αλλάξουν όλα. «Εκείνο που θ' αλλάξει-που πρέπει ν' αλλάξει - είναι ο τρόπος της χρησιμοποιήσεως της κυριαρχίας που απέκτησε ο άνθρωπος δια μέσου των αιώνων επάνω εις τας δυνάμεις της Φύσεως.» (σελ. 228).

Εδώ τελειώνουμε την παρουσίαση των απόψεων του Νίκου Καρβούνη για τη Ζωή και την Τέχνη. Ίσως ο αναγνώστης δυσανασχετήσει με τα πολλά αποσπάσματα που παραθέτουμε. Όμως, αυτό έγινε, για να μπορέσει καθένας να επικοινωνήσει πιό άμεσα με το πνεύμα του συγγραφέα που εξετάζουμε και τον τρόπο γραφής-του. Θεωρήσαμε καλύτερο ν' αφήσουμε, στα περισσότερα σημεία, τον ίδιο το συγγραφέα να μιλήσει για τις ιδέες του.

Για τον πόλεμο και τον αφοπλισμό

Ένα σοβαρό πρόβλημα που απασχόλησε κάθε χώρα, σαν άρχισε ν' αναπτύσσεται βιομηχανικά, ήταν το πρόβλημα της μηχανής που εκτόπιζε τον εργάτη και τον ανάγκαζε να μένει άνεργος και να πεινάει. Όλοι οι «σοφοί» της εποχής τόνισαν πως αίτιο της ανεργίας ήταν η μηχανή και τίποτ' άλλο. Αυτό, για λόγους ευνόητους, το πίστεψαν και πολλοί εργάτες. Πίστεψαν πως πράγματι οι καινούργιες μηχανές ήταν ο αμείλιχτος εχθρός-τους. Σ' όλες τις χώρες βλέπουμε να ξεσηκώνονται οι εργάτες ενάντια στην εισαγωγή των μηχανών στα διάφορα εργοστάσια. Πάνω σ' αυτή την πεποίθηση στηρίχτηκε κ' η ιδέα πως θά' πρεπε να σπάσουν τις μηχανές, για να γλυτώσουν απ' την πείνα και την ανεργία. Και στο εξωτερικό και στην Ελλάδα, έχουμε περιστατικά όπου οι εργάτες επιτίθενται στα εργοστάσια και σπάζουν τις μηχανές. Ο Γιάνης Κορδάτος μας πληροφορεί πως, παλιότερα ακόμα, στις 17 Μάη του 1910, στην απεργία των τσιγαράδων που έγινε με αφορμή τις τσιγαροποιητικές μηχανές πού' χε φέρει ο καπνοβιομήχανος Βάρκας, «οι απεργοί τσιγαράδες του Πειραιά κάνανε έφοδο και σπάσανε τις μηχανές του εργοστασίου». Και συνεχίζει: «όπως σε παρόμοιες περιστάσεις αλλού, έτσι και σε μας, οι τσιγαράδες τα βάλανε με τις μηχανές, θαρρώντας πως σπάζοντας τα μηχανήματα θα μπορούσαν να ξαναφέρουν το παλιό καθεστώς δουλειάς».

Μ' αυτό το θέμα καταπιάνεται κι ο Καρβούνης σε τρία άρθρα του. Αναρωτιέται αν φταίει η μηχανή και με την ευκαιρία αυτή, δίνει ένα χαρακτηρισμό-της. «Τι είναι η μηχανή; Επινόησης του ανθρωπίνου μυαλού δια την χρησιμοποίησιν νόμων φυσικών προς εξυπηρέτησιν των αναγκών-του, της ζωής-του. Κατά συνέπειαν, η μηχανή είναι μια κατάκτησις του ανθρωπίνου πνεύματος, η οποία θα έπρεπε, κατά την λογικήν, να συντελεί δια την ανθρωπίνην υλικήν ευημερίαν, ν' απαλλάσσει τους ανθρώπους από την ανάγκην της βαρειάς, της πολυμόχθου, της εξαντλητικής εργασίας, δια να τους αφήνει καιρόν δια κάτι άλλο, ανώτερον, σπουδαιότερον, ιερότερον, ανθρωπινότερον από την βιοποριστικήν εργασίαν δια να ζ ο ύ ν. Η βιοποριστική εργασία δεν είναι σκοπός. Είναι μέσον». Καί συνεχίζει: «Τί συμβαίνει όμως; Και η μηχανή δεν ανήκει εις τους ανθρώπους, εις το σύνολον. Ανήκει εις την ιδιοκτησίαν, εις το κεφάλαιον, εις την επιχείρησιν. Από το προδόν της θα κερδίσει όχι ο εργάτης, αλλ' ο επιχειρηματίας. Και αυτός έχει συμφέρον να παράγει όσον το δυνατόν φθηνότερα, με πολύ ολιγοτέρους εργάτες, χάρις εις την μηχανήν, να παράγει δε και ασυγκρίτως γρηγορότερα, δια να του απομένει και περισσότερον και ταχύτερον το κέρδος. Κατα συνέπειαν δεν πταίει η μηχανή δια την σημερινήν ανθρωπίνην κακοδαιμονίαν, αλλ' ο άνθρωπος που εκμεταλλεύεται, και χωρίς την μηχανήν και με την μηχανήν, τον όμοιόν-του. Δέν τίθεται, λοιπόν, ζήτημα μηχανής· τίθεται ζήτημα εργασίας - αντιλήψεως περί της σημασίας που έχει η εργασία εις την ανθρωπίνην κοινωνίαν, εις μίαν κοινωνίαν, από την οποίαν θα εξηφανίζετο η εκμετάλλευσις του ανθρώπου απο άλλον άνθρωπον.» (σελ. 100-102).

Δε φταίει, λοιπόν, η μηχανή. Όταν αντικρύσει κανένας σωστά το πρόβλημα, τότε «φθάνει λογικά εις το συμπέρασμα, οτι ποτέ δεν θα έχει η ελεύθερη Ανθρωπότης αρκετάς μηχανάς.» Ε κείνο που φταίει είναι «το γεγονός οτι δέν ανήκουν στην ολότητα και δεν υπηρετούν αυτής της ολότητας τας ανάγκας· ότι την στιγμήν που θ' ανήκαν στην ολότητα, θα έπαυεν, αυτομάτως πλέον, η αναρχία της παραγωγής, που είναι το αποτέλεσμα του ελευθέρου συναγωνισμού της ιδιωτικής κερδοσκοπίας και η παραγωγή θα ερρυθμιζετο λογικά, κατά τας ανάγκας του συνόλου» (σελ. 86).

Αυτό το πρόβλημα, βέβαια, δέν παρουσιάζεται σήμερα με την ίδια μορφή αλλά με κάπως διαφορετική. Σήμερα μιλάμε για τον «τεχνολογικό» πολιτισμό πού «διαφθείρει» τον άνθρωπο, φωνάζουμε πως οι μηχανές έχουν υποδουλώσει τον άνθρωπο. Όμως,

και σ' αυτή τη διαφορετική μορφή του σχεδόν ίδιου προβλήματος, η απάντηση είναι ίδια μ' αυτήν που δίνει ο Καρβούνης, μ' αυτήν που δίνει ο μαρξισμός. Ο τεχνολογικός πολιτισμός, όταν βρίσκεται στα σωστά πλαίσια κι αποσκοπεί στην ευημερία του συνόλου, όταν η τεχνολογία κυβερνιέται από το σύνολο και για τις ανάγκες του συνόλου βάση ενός προαγραμματισμού, όπου δεν υπάρχει το κίνητρο του ατομικού «κέρδους», τότε δεν υπάρχει πιά κανένα πρόβλημα. Το πρόβλημα παρουσιάζεται από τη στιγμή που όλη αυτή η τεχνολογική ανάπτυξη, εξουσιάζεται από λίγους και για το συμφέρον αυτών των λίγων σε βάρος των πολλών.

Ένα τελευταίο θέμα παγκόσμιας σημασίας που θα μας απασχολήσει τελευταία, θέμα επίκαιρο, είναι το ζήτημα του ανταγωνισμού των κρατών και του επιδιωκόμενου δήθεν «αφοπλισμού». Και τότε, όπως και τώρα, συζητιόταν το θέμα του «αφοπλισμού», άσχετα αν σήμερα πιά μιλάμε περισσότερο για πυρηνικό αφοπλισμό. Και τότε, όπως και τώρα, γίνονταν συνομιλίες ανάμεσα στα μεγάλα κράτη, ενώ παράλληλα τα ίδια κράτη εκαναν αγώνα δρόμου για να ξεπεράσει το ένα το άλλο στους εξοπλισμούς. Και τότε γίνονταν Διεθνείς Διασκέψεις Αφοπλισμού, όπως η περιφημη του 1932-33. Και τότε μιλούσαν περί «ηθικού αφοπλισμού». Ο Καρβούνης θεωρεί απαραίτητο ν' αναφερθεί σ' αυτό το θέμα και, ξεκινώντας απο διαφορετικές κάθε φορά αφορμές γράφει δυο άρθρα: το ένα, «**Συνεργασία, όχι ανταγωνισμός**», μ' αφορμή τη Διεθνή Διάσκεψη Αφοπλισμού του 1932· το άλλο, «**Δια τον οριστικόν καθαρμόν**», μ' αφορμή τη 13η επέτειο του τέλους του Α' Παγκόσμιου Πόλεμου και των γιορταστικών εκδηλώσεων που γίνονταν γι' αυτήν. Σ' αυτά ξεσκεπάζει την υποκρισία των κρατών που μιλούν για «αφοπλισμό», τονίζει το σκληρό ανταγωνισμό που υπάρχει ανάμεσά-τους και που οφείλεται στα κοινωνικά-τους συστήματα (αστικά), δείχνει τους τρόπους που γεννούν κρυφά κ' ύπουλα μια καινούρια παγκόσμια σύρραξη. Δίνει παραδείγματα αυτού του έξαλλου εθνικισμού και σωβινισμού στην παιδεία και στο στρατό: «**Εκ όλας τας χώρας-αλλού περισσότερο, αλλού ολιγότερον, αλλά παντού -η εκπαιδευσις στα σχολεία και εκ τους στρατώνας είναι η ίδια. Προπαρασκευάζει την νέαν σφαγήν, την νέαν σύρραξιν**». Πόσο προφητικά βγαίνουν τούτα τα λόγια του, αν σκεφτούμε πως σε λίγα χρόνια θα ξεσπάσει ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος! Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, πως την εποχή αυτή στην Ιταλία κυριαρχεί ο φασισμός και στη Γερμανία ο ναζισμός. Ποιό σκοπό, λοιπόν, εξυπηρετεί ο γιορτασμός της επετείου για το τέλος του Πόλεμου; «**Ποίαν σημασίαν πραγματικήν μπορεί να έχει, υπό τας συνθήκας αυτάς, μία Διάσκεψις περί αφοπλισμού; Με ποίαν λογικήν να περιμενει κανείς ότι οι «διασκεπτόμενοι» είναι δυνατόν να καταλήξουν εις μιαν συμφωνίαν αφοπλισμού, πάνοπλοι καθώς είναι όλοι, ηθικώς, ψυχικώς, εναντίον αλλήλων; Αλλά και ποίαν πρακτικήν σημασίαν θα μπορούσε να έχει μια μικροχαρής συμφωνία δια κάποιον περιορισμόν των εξοπλισμών, που θα εγένετο, ίσως, δεκτός δια λόγους οικονομικών αναγκών, οικονομικής αδυναμίας δια περισσότερας πολεμικής προμηθείας; Εφ' όσον η βουλημία του κέρδους, το πνεύμα της εκμεταλλεύσεως το κεφαλαιοκρατικόν, κινεί και διέπει τα σημερινά κράτη, κανένας πραγματικός αφοπλισμός δεν είναι δυνατός· η βία της ενόπλου δυνάμεως θα υπηρετεί πάντοτε τας αρπακτικάς βουλημίας**».

(σελ. 73-74). Να, λοιπόν, ποιά είναι τα πραγματικά αίτια που ο αφοπλισμός είναι ψεύτικος, να ποιά είναι τα αίτια που μπορεί να οδηγήσουν την ανθρωπότητα σε μια νέα παγκόσμια σύρραξη. Ωστόσο, ο Καρβούνης δε μένει ίσαμε δω, δε μένει στα αίτια. Ξέρει πολύ καλά ποιά θά'ταν η οριστική λύση τούτης της έντασης. Και μας τη λέει με μεγάλη σαφήνεια: «... είναι απαραίτητον ν' αλλάξει η βάση των πολιτικών και των κοινωνικών, ν' αλλάξουν αι συνθήκαι, αι οικονομικαί, αι σημεριναί, που ωθούν εις την υπερτροφικήν ανάπτυξιν του ατόμου, που ευνοούν την εκμετάλλευσιν του ανθρώπου από τον άνθρωπον. Όταν θα λείψει απο την μέση το κίνητρον του ατομικού, εγωιστικού κέρδους, η δυνατότης μιας ατομικής επικρατήσεως, τότε τί νόημα θα μπορεί πλέον νά έχουν η άμιλλα, η φιλοδοξία, ο εγωισμός, έστω και καρυκευμένα με το μυρωδικόν επίθετον «ευγενής»; » (σελ. 75).

Πόσο αληθινές είναι όλες τούτες οι διαπιστώσεις και για την εποχή μας, μια και σήμερα «οι δυνατοί εξακολουθούν να εκμεταλλεύονται τους ασθενεστερούς. Ο συναγωνισμός των ατόμων εις τας κοινωνίας των ανθρώπων ο ανταγωνισμός των κρατών εις την

κοινωνίαν των εθνών, καλλιεργεί τα σπέρματα νέων συρράξεων». Και για την εποχή-μας «είναι μάταιον και είναι εμπαιγμός να γίνεται λόγος περί αφοπλισμού, περί «συμφώνων μη επιθέσεως... περί Πανευρώπης, όταν εις τα σχολεία και τους στρατώνας υποθάλλεται ακόμη το πνεύμα του εθνικισμού και διενεργείται ένας ύπουλος ψυχικός εξοπλισμός».

Ο συγγραφέας, όμως, μας έδωσε πιά πάνω τη λύση. Και τούτη δεν είναι πολύ μακριά. Γι' αυτό θα τελειώσουμε με το αισιόδοξο μήνυμά-του: «**Αν ανοίξωμεν τ' αυτιά της ψυχής-μας, δεν θα είναι δυνατόν παρά ν' ακούσουμε κάτι ωσάν την μεγάλην πνοήν του ανέμου που ξυπνά μέσα εις ενα δάσος βαθύ... Είναι η πνοή των νέων γενεών... Είναι η σιγανή ακόμη, η εντεινομένη ολοένα φωνή της γενεάς που δεν εμιάνθη απο τον ψυχικόν ρύπον τον πολεμικόν -της γενεάς που αντιδρά με την δύναμιν των νέων, ανυπονομεύτων οργανισμών, εις το παλαιόν δηλητήριο που το φυλάττουν με τόσην ζηλοτυπίαν οι ζωντανοί πεθαμένοι της καταδικασμένης Χθες. Είναι η αυγινή αύρα της Αύριον, που θαμποφέγγει εις τον ορίζοντα».**

Ο Νίκος Καρβούνης υπήρξε άνθρωπος μ' όλη τη σημασία της λέξης, υπήρξε αγωνιστής, υπήρξε ένας απο τους πρώτους μαρξιστές της Λογοτεχνίας-μας. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που οι «μελετητές»-μας φρόντισαν να τον «θάψουν». Για να μη μάθει ο κόσμος τις αλήθειες που βροντοφώναζε τόσα χρόνια, για να μην παραδειγματιστεί από τους αγώνες-του. Αν κ' έχουμε σκοπό, αργότερα, να δώσουμε μελέτη-μας για ολάκερο το λογοτεχνικό-του έργο, ποιητικό, αφηγηματικό και κριτικό, ωστόσο θεωρήσαμε πιο πρωταρχικό να παρουσιάσουμε πρώτα τούτη τη μικρή μελέτη για το «πιστεύω» του λησμονημένου πεζογράφου. Πιστεύουμε πως η προοδευτική Λογοτεχνία στην Ελλάδα, από τα παλιότερα χρόνια μέχρι σήμερα, θα πρέπει κάποτε, και πολύ σύντομα, αν είναι δυνατό, να γίνει γνωστή στο λαό-μας που ξέρει να κρίνει και να παραδειγματίζεται. Ένα μέρος τούτης της προσπάθειας ελπίζουμε πως αποτελεί και τούτη-μας η εργασία.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΦΩΚΟΣ

7. Γιάνη Κορδάτου, Ιστορία του ελληνικού εργατικού κινήματος, Δ' έκδοση, Μπουκουμάνης, (Αθήνα) 1974, σελ. 193.

8. «Η χαρά της δημιουργίας», «Τον άρτον ημών τον επιούσιον» και «Ο άνθρωπος και η μηχανή», σελ. 86-105.

9. Κυρίως στο άρθρο «Πνευματική δουλία» (σελ. 115-120) αλλά και αλλού.

υπριακή Λογοτεχνία

έντε μινιατούρες

Του Ανδρέα Ονουφρίου

Το μυστικό

ΜΙΑ ΖΩΗ μόχτος. Κάματος με τη γη, κάματος με τα χώματα, πολλά βάσανα, λίγες ρές.

Ύστερα, γέμισε η αυλή παιδιά, μέρεψε η ή, βρήκε η χαρά μιαν απαλάμη θέση ην ψυχή.

Όσοσο κάποια μέρα, κατέβασαν δικοί ι ξένοι την Κύπρο στον τάφο και ξερίζω-ιν τους ανθρώπους-της απ' τη γεννήτρα

Ο γέρος με τη γριά-του βρεθήκανε στον

καταυλισμό, στην άλλη άκρα του νησιού, σε μέρη που μήτε τον καιρό της αβάσταγης νιότης δεν είχανε περιδιαβάσει.

Τα παιδιά-τους σκόρπισαν στους τέσσερις ανέμους. Η μοναχοκόρη πήρε τον άντρα-της και τράβηξε για την Αυστράλια. Οι δυό πρώτοι γιοί πήρανε των οματιών-τους και ανέβηκαν σε καράβια. Η φτώχεια είχε γενεί προικιό του καθενός και το ψωμί ήτανε λίγο. Το στερνοπαιδι παντρεύτηκε λίγο πιά ύστερα στη Λεμεσό. Οι γέροι απόμειναν μονάχοι στον καταυλισμό.

Μήτε γη να σπείρουνε, μήτε χώμα να φυτέψουνε, μήτε γίδια και ζωντανά.

Έστι, η γριά πήρε την απόφαση να πηγαίνει στο συσκευαστήριο για ένα μεροκάματο, μπας και κουμαντάρουνε τη μίζερια-τους.

Ο γέρος ήτανε ανήμπορος, δεν ήταν βολετό να δουλέψει πρωτόγνωρες δουλειές. Έμεινε σπίτι να φροντίζει το νοικοκυριό.

Σαν γύριζε η γριά απ' τη δουλειά τ' απόγευμα, έβρισκε το φαί έτοιμο να τηνε καρτεράει.

Την πρώτη μέρα είχε μείνει να κοιτάει το γέρο-της απορημένη. Ετούτος, ποτές δεν είχε βάλει χέρι σε κατσαρόλα, όλα τούτα τα χρόνια μήτε καφέ δεν είχε ψήσει, και τώρα....

«Τι κάνει η ανάγκη τον άνθρωπο!»! Συλλογίστηκε η γριά.

Ο γέρος ένωθε ικανοποιημένος. Κράτησε το μυστικό για λόγου-του, αφού η γριά-του φαινότανε ευχαριστημένη, γιατί να της το μολογήσει; Ύστερα τ' άρεσε η ιδέα πως τάχα ήταν ικανός κι αυτός, τώρα στους αναγκασμένους καιρούς, να φτιάχνει καλό φαγητό και για τους δυό....

Η αναποδιά ήρθε μια μέρα που δεν την περίμενε.

Η γειτόνισσά-του, που τόσον καιρό του μαγείρευε και του ετοίμαζε το νοικοκυριό, έφυγε την πήραν τα παιδιά-της στην πόλη πού'χανε χτίσει δικό-τους σπίτι κι ανασάνανε απ' τη στεναχώρια τ' αντίσκηου.

Ο γέρος γέμισε απελπισία. Καί τώρα θέ-μου, τι θα φάει η γριούλα-του, σαν έρθει αποσταμένη, τι θα της πει και τί θα της μολογήσει τώρα;

–Αχ κατάρα νά 'ρθει στο κεφάλι αυτών που μας τα κάνανε, έκλαιγε ο γέρος. Εχ, νά 'τανε δω τουλάχιστον η κόρη-μας! Κακούργα ξενητιά, μου τηνε πήρες κι αυτήνανε και απομείναμ' εμεις δυό απόξυλα δεντρά, χωρίς μια δροσιά νεράκι στα στερνά-μας.....

αίνιγμα

ΜΕΣ ΤΗΝ ΑΙΩΝΙΑ ΣΙΩΠΗ ΤΟΥ, κλεισμένος στο μικροσκοπικό του γραφείο, μήτε τα πλήκτρα της γραφομηχανής-του δεν άκουγε.

Κέρδισε τη θέση ετούτη, για ένα μεροκάματο, ανάμεσα σ' εκατόν τόσους νοματάιους, επειδή έγραφε πάρα πολύ γρήγορα και γιατί δεν μιλούσε και δεν ενοχλιότανε απ' τον ασταμάτητο θόρυβο των μηχανών του εργοστασίου.

Για να επικοινωνούνε τ' αφεντικά μαζί-του, είχανε τοποθετήσει μια ηλεκτρική λάμπα μπροστά-του, που άναβε σαν πατούσανε αυτοί απ' το γραφείο-τους ένα κουμπί. Παρατούσε τότες αυτός τη δουλειά-του και σηκωνότανε να πάει κοντά-τους να παραλάβει ό,τι τού 'χανε ετοιμασμένο για δακτυλογράφηση.

Δεν θ' άντεχε κανένας άλλος τέτοιες

συνθήκες εργασίας. Αυτός όμως δεν μπορούσε νά' χει κανένα παράπονο. Έβλεπε τους άλλους, εργάτες και υπαλλήλους, να περνάνε από μπροστά-του με τσαλακωμένο το πρόσωπο απ' τους ασταμάτητους θορύβους και δεν ήξερε πώς να το ξηγήσει.

Κεινη την ημέρα, η σειρήνα ούρλιαζε αδιάκοπα διαλαλώντας τον κίνδυνο. Οι εργάτες πανικοβλημένοι παράτησαν τις μηχανές κι αμολύθηκαν στους τέσσερις ανέμους. Οι μηχανές βουβάθηκαν για πρώτη φορά, μα η δική-του σιωπή παράμεινε ακύμαντη.

Σκυμένος πάνω στη γραφομηχανή-του έγραφε ασταμάτητα. Μήτε λάμπα άναψε, μήτε κανένας ήρθε να τον ειδοποιήσει.

Όταν είδε τους αγριεμένους στρατιώτες να χυμάνε μες στο γραφείο-του, μαρμάρωσε από κατάπληξη.

Τινάχτηκε πάνω αλαφιασμένος, βγάζοντας άχρωμες κραυγές. Εκείνοι στρέψανε τ' αυτόματά-τους κατά πάνω-του, είδε τα χείλη τους να κουνιούνται μ' άγριο αφύσικο τρόπο, μα δεν άκουσε τίποτα. Ούτε τίς ριπές, ούτε τίποτα. Σωριάστηκε κάτω με μάτια γουρλωμένα από απορία.

Δεν θα μάθαινε ποτέ αν οι φονιάδες-του, ήτανε δικοί, γιά ξένοι οχτροί!...

τ' όνειρο

ΟΤΑΝ Τ' ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ ΤΩΝ ειρηνευτών πέρασε την Πράσινη Γραμμή, η γυναίκα σταυροκοπήθηκε κι άφησε έναν αναστεναγμό να της ξαλαφρώσει τα σωθικά.

Σφούγγισε τα δάκρυά-της και πήρε να κοιτάζει το καινούργιο σκηνικό.

Εφτά χρόνια εγκλωβισμένη στ' άγια χώματα της Καρπασίας, κράταγε πεισματικά τη ρίζα-της στη γη που τηνε γέννησε και βάστηξε το μαρτύριο του ξένου κατακτητή.

Οι άλλοι λυγίζανε, υπογράφανε και παίρνανε των οματιών τους. Αυτή έμεινε κει, κόντρα στην αναίδεια και την απονιά του εισβολέα.

Σήμερα, αβάσταγη ανάγκη την έφερνε για λίγο στο Νότο κι απέ, θά ξαναγύριζε στο σπίτι-της στο Καρπάσι.

Εφτά χρόνια γολγοθά, εφτά χρόνια οραματισμού μιας άσπρης μέρας, εφτά καρφιά νόστου για την άλλη γή, την ξεσκλάβωτη. Μόνη γέφυρα το ραδιόφωνο. Μα το βράδυ

η εκπομπή χανότανε μες στα παράσιτα και η ψυχή δαγκωνόταν.

Ονειρευόταν επτά ολάκερους χρόνους την εικόνα της περιοχής ετούτης. Κάστρα αγώνα άπόρθητα, πεντάφυλλα σπαθιά πίσω απ' τις πόρτες, μπράτσα γυμνασμένα έτοιμα να σηκώσουνε απ' το λασπονέρι τον ήλιο, κατά πως πρόσταζε ο ποιητής.

Κοιτούσε το τοπίο με μια αχόρταγη λαιμαργία στην αρχή και ύστερα η ματιά-της πήρε να σκοτεινιάζει ώσπου γένηκε αίνιγμα οδύνης.

Επτά χρόνια αναμονής! Επτά χρόνια λάθος όνειρο!

Τούτα τα τσιμεντένια μεγαθήρια που καταβρόχθιζαν τον ουρανό και μούντζωναν τον ήλιο, πότε μπήκανε στο στήθος τούτης της γής σαν άλλη πληγή;

Ετούτες οι μηχανές, αυτά τ' αυτοκίνητα πότε αφέθηκαν να ξερνάνε όλο αυθάδεια τη μόχα-τους στα πνεμόνια των δουλευτάδων;

Ποιάς εποχής ήτανε ορόσημο αυτός ο πλούτος που στραφτάλιζε σαν αμαρτία στην παρθενική ποδιά του ήλιου;

Το πρόσωπό-της σκοτίνασε. Μήπως είχε πάρει λάθος δρόμο; Μήπως έφτασε σε ξένη γή; Μπετόν, αυτοκίνητα, χρυσάφι... Τζίν και παρδαλά πουκάμισα!...

Γύρισε πίσω στο Καρπάσι μ' όσα και να της είπανε οι δικοί που πήγε να δει στο Νότο. Χίλιες φορές νά 'χε να κάνει με τους άξεστους ανατολίτες, παρά με τούτα δω τα ανελέητα μπετονένια θηρία.

Στο σκλαβωμένο χωριό-της μπορούσε τουλάχιστον να ονειρεύεται!....

Ο βουλευτής

ΤΟΥΣ ΜΑΖΕΨΑΝ ΟΛΟΥΣ ΣΤΗΝ αυλή, την ώρα του μεσημεριανού διαλείματος για να τους μιλήσει, λέει, το μεγάλο αφεντικό.

Οι εργάτες απορήσανε για τούτο το αναπάντεχο κι αναρωτιόντουσαν τι θα μπορούσε να τους ήθελε ο κύριος εργοστασιάρχης που για να φτάσεις ίσαμε το γραφείο-του χρειαζόντουσαν θεοί και δαίμονες, μετάνοιες και ξορκισμοί.

- Ησυχία παρακαλώ! Βούιξε το μεγάφωνο. Ησυχία!...

Η αυλή σώπασε και το νέο έσκασε σαν πιστολιά σ' αδειανή κάμαρα. Τ' αφεντικό, ο μεγάλος βιομήχανος της Κύπρου, θα κα-

τέβαινε στις βουλευτικές εκλογές και ζήτηγε, μήτε λίγο, μήτε πολύ, την ψήφο-τους για νά'μπει στη Βουλή!

Μνήστητί-μου Κύριε!

-Ακούσαμε καλά;

Δεν είμαστε κουφοί.

-Πώς είναι δυνατόν!

-Να που είναι, θα γίνει βουλευτής!

-Και θ' αγωνίζεται για τα δίκια της Κύπρου και το καλό της φτωχολογιάς:

-Μέγας είσαι Κύριε!

-Εσύ θα τον ψηφίσεις;

-Να μου κοπούν τα χέρια. Εσύ;

-Εγώ Ναί, θα τον ψηφίσω, μ' έχει χρόνια στη δούλεψή-του. Θα με βοηθήσει σ' ό,τι χρειαστώ.

Χωρίστηκαν σε δυό παρατάξεις, αυτοί που θα τον ψηφίζαν κι εκείνοι που είχανε κάθε λόγο να τον μαυρίσουνε.

- Μεροκάματο είν' αυτό που μας δίνει; Πικρό σαν τον ιδρωτα.

-Τόσα παρακάλια τόσον καιρό, μήτε να μας μπάσει στο γραφείο-του δεν καταδέχτηκε.

-Να όμως τώρα πού' ρχεται αναγκεμένος αυτός να μας ζητήσει τη ψήφο-μας.

Μετά τις εκλογές, ο νέος εργοστασιάρχης βουλευτής, έδωξε τους μισούς απ' τους εργάτες-του που τον είχανε μαυρίσει και την άλλη μέρα στη Βουλή κατάθεσε σχέδιο για τα δίκια των εργατοϋπαλλήλων που καταπιεζόντουσαν, λέει, τόσον καιρό.

Δένδρο

ΤΟΥ ΛΕΓΑΝΕ: «Κόψε θκειέ Καρπή τούτο το θεόρατον δεντρόν, έφαε-σου την αυλή, δεν το θωρείς, εν να σου ρίξει μια μέρα τζιαί το σπίτι...»

Μ' αυτός κουνούσε πεισματικά το κεφάλι και δεν δεχότανε άλλη συζήτηση.

Αυτό το δέντρο χωρούσε στην απαλάμη-του σαν το φύτεβε τότες ο παππούς-του. Τό' βλεπε ν' αφηλώνει, να ρίχνει ίσκιο να τεντώνει σαν αγκάλη τα κλαδιά-του και να σκεπάζει την αυλή.

Λίγες ήταν οι χαρές κάτω απ' τις φυλλωσιές-του; Τσιμπούσια ολάκερα που κράταγαν ολόκληρο Σαββατοκύρι κο, χοροί και τραγούδι με βιολιά και λαγούτα.... Δω κάτω απο τούτο το δέντρο δεν είχε τάχα στρώσει τα γαμήλια τραπέζια τρεις μέρες και τρεις νύχτες σαν πάντρεψε τον

Μια έκκληση για την Ειρήνη

Του εκπ/κού και ποιητή
Γιώργου Δ. Κουλούκη (Γ. Φωτεινού)

Δάσκαλος είμαι κι αντικρύ-μου έχω τα μεγάλα μάτια των παιδιών, ό,τι πιο πολύτιμο υπάρχει στον κόσμο. Νιώθω υπεύθυνος πρωτεργάτης στα θεμέλια της ζωής. Γι αυτό με σθένος και πόνο υπερασπίζομαι την αλήθεια.

Μπροστά στην τετράγωνη λογική των παιδιών, αποκαλύπτω τον παραλογισμό του πολέμου και διδάσκω καθημερινά τη λογική της ειρήνης. Επικαλούμαι τους επίμονους αγώνες και τις θυσίες όλων των νιάτων της γης για το χτίσιμο ενός καλύτερου κόσμου. Επικαλούμαι τα επίμονα φιλειρηνικά ψηφίσματα των λαών. Στον ανταγωνισμό των πυρηνικών εξοπλισμών και στην απειλή του αφανισμού, αντιτάσσω τη μεγάλη ψυχή των ανθρώπων. Επικαλούμαι και τον προφήτη Ησαΐα που 8 αιώνες προ Χριστού, μέσα στο καθεστώς της δουλείας, προφήτησε ένα μέλλον ειρήνης και δικαιοσύνης για τον άνθρωπο.

«... και συναχθήσονται πάντες οι λαοί... και συγκόψουσι τας μαχαίρας αυτών εις άροτρα και τας ζβύνας αυτών εις δρέπανα. Και ου λήψεται έθνος επ' έθνος μάχαιραν και ου μη μάθωσιν έτι πολεμείν» (Ησαΐας β' 4)

Προσπαθώ να εμφύσω αισιοδοξία για το ανθρώπινο μέλλον. Νιώθω πως ο μεγαλύτερος εχθρός της Παιδείας είναι η σκόπιμα διαδιδόμενη αντίληψη πως ο πόλεμος πάντα θα υπάρχει, πως η κοινωνία-μας ήταν και θα είναι μια ζούγκλα όπου βασιλεύει ο νόμος του ισχυρού. Και είναι ο μεγαλύτερος εχθρός της παιδείας, γιατί χτυπάει την ίδια τήν υπόστασή-της και το στόχο-της. Θέλει να λυγίσει το νέον άνθρωπο, να τον αποθαρρύνει, να τον κάνει να συμβιβαστεί με την ψευτιά και την απανθρωπία.

Ωριμασεν ο καιρός. Μπροστά στην απειλή του πυρηνικού ολέθρου πρέπει όλοι ν' αγωνιστούμε για την ειρήνη. Και τα παιδιά, απο μωρά να μάθουν να μιλούν για την ειρήνη.

«Και αι γλώσσαι αι ψελλιζουσαι ταχύ μαθήσονται λαλείν ειρήνην» (Ησαΐας λβ' 4, κθ' 24).

πρώτο γιό του;

Και δω κάτω δεν είχε χορέψει τον πρώτο εγγονό πάνω στα γόνατά-του;

Ε, πώς να το σφάξει το δέντρο αυτό όπουχε γενεί ένα με τη ζωή-του, ένα με την ίδια-του τη σάρκα; Όσο ζούσε, θά ζούσε και το δέντρο, άμα έκλεινε τα μάτια...

Ο θάνατος όμως δεν ήρθε στην ώρα-του, ούτε απ' την πρεπούμενη στράτα.

Χύμηξε στην αυλή, κείνη την ολόζεστη ιουλιάτικη μέρα, άγριος, αχόρταγος να παραμορφώνει τα μάτια και το πρόσωπο των στρατιωτών που παραβίασαν την πόρτα.

Χέρι με χέρι με την προδοσία, ο θάνατος τρυγούσε τους καρπούς-του, στα κατάστιχά-του όμως δεν έγραφε την αιτιολογία.

Κρεμάσανε το γέρο, τη γριά-του και τον πρώτο-του γιό στο ίδιο κλαδί και τους άφησαν κει δα, τρεις μέρες και τρεις νύχτες....

Ανδρέας Ονουφρίου

Νίκης Βαμπούλη:
Ο Μικροπωλητής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σύντομοι λυρισμοί και λογισμοί για την πραγματικότητα

Του Γιώργου Αναγνωστόπουλου

Η ενότητα του ανθρώπου με τον κόσμο είναι πηγή δημιουργίας. Τα δυο αυτά στοιχεία κάνουν την πραγματικότητα. Ξέχωρα το ένα από το άλλο ομοιάζουν σαν αδιάφορα πράγματα στην ερημία. Τούτη η πραγματικότητα με αποτρέπει με την ασχήμια-της, αλλά και τούτη η ασχήμια της, με κάνει να τη συμπονώ. Ας είναι ο παρακάτω λόγος-μου δείγμα του πόνου-μου και της αγάπης-μου για αυτή.

1

Είναι κάποιοι άνθρωποι που σε εντυπωσιάζουν με την εύπρέπεια της υποκρισίας-των. Φωνάζουν: Η αιτία των δεινών μας είναι ο ατομισμός, η ανυπακοή μας στο κοινό θέλημα. Αποφεύγουν όμως να το προσδιορίσουν. Έτσι από τη μια οδηγούν τους ανθρώπους στη συλλογικότητα και από την άλλη τους αποδυναμώνουν, με την καθημερινή-τους πράξη. Γιατί είναι οι μόνοι που κάνουν κάθε τι που θεμελιώνει τον ατομισμό σαν συμπεριφορά. Με τον τρόπο αυτό στήνουν στον άνθρωπο παγίδα, αφού στο νου-του ανοίγουν χάσματα και ρίχνουν σκοτάδι στους στόχους-του. Έτσι το καθήκον και η ελευθερία, το κοινωνικά ωφέλιμο με το ατομικά ωφέλιμο, συγκρούονται ώστε ούτε αρχή να ξεχωρίζεις, ούτε τέλος, μέ αποτέλεσμα ο πολίτης να βρίσκεται ανάμεσα στις μυλόπετρες της αντινομίας. Είχα τις προάλλες την παρακάτω στιχομυθία:

-Εγώ κύριε πολύ αγαπώ την ελευθερία. Να μην απαγορεύουν, το πώς θα διαθέσω τον χρόνο-μου. Να ταξιδεύω, να ταξιδεύω.

-Πως μπορείς με τόσα προβλήματα να ταξιδεύεις;

-Τι μου θυμίζεις κύριέ μου! Έχω ένα άρρωστο παιδί και πέρα δέν τα βγάζω. Χρειάζομαι πολλά, πολλά.

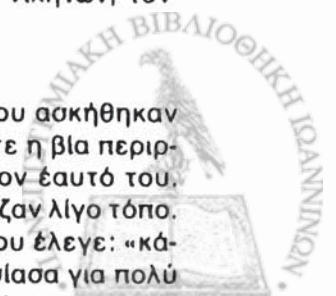
-Κουράγιο, του είπα. Υπάρχει η ελπίδα. Έχουμε και την ελευθερία να διαθέτουμε το χρόνο-μας όπως θέλουμε.

Ω θεέ μου! Είναι πράγματι είρωνικό να πεθαίνεις ελπίζοντας στην πλάνη-σου.

Είναι κρίμα που οι άνθρωποι, τη φανταστική ιστορία της ελευθερίας και ίσωνομίας, την υπερ-ασιζονται στο πρόσωπο κυβερνητών, που δεν έχουν σχέση με το αίσθημα, τη σκέψη και την ευ-αισθησία. Στο πρόσωπό-τους βλέπουν τον εαυτό-τους φτασμένο και την άχαρη ζωή-τους να μετα-μορφώνεται. Τό ξέρουν τούτο οι εξουσιαστές και φοβούνται την αποκάλυψη. Έτσι με λεπτότητα χρησιμοποιώντας το φόβο, τους κάνουν να φαντάζονται πώς πέρα από την άχαρη καθημερινότητά-τους, πέρα από τα γεγονότα που δημιουργούν οι εξουσιαστές, είναι το χάσμα. Και φοβισμένοι προσκολώνται επάνω τους νομίζοντας, πως έτσι εξασφαλίζονται, χωρίς να αντι-λαμβάνονται πως έτσι ανανεώνουν την υπηρετική-τους σχέση. Και όταν το παραπέτασμα σχιστεί της πλάνης, τους κατακλύζει η παρόρμηση. Και η παρόρμηση, αν δεν έχει καθοδηγητή τη γνώση, δέν σπάζει τά τείχη και οι κερκόπορτες δέν οδηγούν σε πτώσεις, αλλά κάνουν μικρά ρήγματα που ίσα-ίσα χωράει λίγος ήλιος. Οι επαναστατικές χειρονομίες δεν επιτρέπονται. Και αν κάποτε οι άνθρωποι αποφασίσουν να σηκώσουν μάτι προς την Πολιτεία των ιδεών, πάλι σκύβουν απ' τα βάρη της βίας και της ασχήμιας. Η α ν τ ι β ί α του πνεύματος, θέλει μακριά άσκηση και σοφούς καθοδηγητές. Έρχονται και καιροί που οι καταπιεσμένοι με τα ιδιαίτερα πνευματικά-τους χαρίσματα απ' τη μακροχρόνια άσκηση της αντίστασης, για να καταλάβουν την εξουσία. Πολλές φορές τους κυριεύει η αβεβαιότητα και η λιποψυχία. Φοβισμένοι για τη φθορά από τη σχέση τους με τα πράγματα, φοβισμένοι μη χάσουν την προσωπικότητά-τους γυρίζουν στα παλιά-τους, ξεκόβουν απ' τη ζωή και φυλλορροούν. Το ξέρουν τούτο οι εξουσιαστές και το δισταγμό αυτό των νικητών, τον μετατρέπουν σε δική τους-νίκη.

2

Οι κυρίαρχοι για να συντηρήσουν τα αγαθά-τους, έχουν μία τάξη βασανιστών, που ασκήθηκαν να μη χρησιμοποιούν τη βία, έτσι ορατή. Έμαθαν να χρησιμοποιούν το πνεύμα, ώστε η βία περι-ρέουσα, ασύληπτη, να περικλείνει τον πολίτη σε φοβισμένο ζώο στο σπίτι του, στον έαυτό του. Θυμάμαι εδώ και καιρό κάποιον, να κάθεται στην αγορά όπου, κάτι αρχαία τείχη σκίαζαν λίγο τόπο. Πιο πέρα περνούσε ο δρόμος γεμάτος σκόνη και βουή σαν κατεβασμένο ποτάμι. Μου έλεγε: «κά-ποτε θά φύγω». Πώς; Και για που;» του αποκρινόμουν. Αυτός χαμογελούσε. Απουσίασά για πολύ χρόνο από τούτα τα μέρη. Όταν ξαναγύρισα πέρασα όσα είχαν σημαδέψει τη μνήμη-μου. Εκεί

λοιπόν στον ίσκιο του αρχαίου τείχους βρήκα τον άνθρωπό-μας να κάθεται. Μ' εκείνο το ύφος του αναχωρητή. Όμως ήταν τόσο αλλαγμένος, πού αμφέβαλα αν ήταν αυτός ή άλλος. Τον ερώτησα: 'Έφυγε ο προηγούμενος; Με κοίταξε απορημένος. «Ναι από καιρό!» Και σεις ποιός είστε;» «Ο ίδιος» μου αποκρίθηκε. Ξαφνιάστηκε. Τι σχέση έχουν εκείνες οι εικόνες, οι μορφές με τη σημερινή; Όμως όσο παρακολουθούσα την κίνησή-του πίστεψα πώς ήταν ο άνθρωπος του αρχαίου τείχους. Ο κόσμος τον είπε τρελό. Έτσι τον είπα και εγώ. Ήταν ένας παράξενος φυγάς. Οι σοφοί προσπάθησαν να εξηγήσουν την περίπτωσή του. Έμεις οι άλλοι δεν καταλαβαίναμε και πολλά. Κάτι σοβαρό και μεγάλο θα είναι, συλλογιζόμασταν. Η αλήθεια είναι για τους λίγους. Και αυτό το αίσθημα δεν μας άφηνε να αντιδράσουμε, σε αποφάσεις ή πράξεις-των πού ήσαν αντίθετες στην ευαισθησία-μας. Και λέγαμε πώς τούτοι κάτι ξέρουν που ονοματίζουν τη βία σωφρονισμό, την αλήθεια ανατροπή της τάξης. Και αν έρχονταν κάποιες στιγμές που η ψυχή-μας ράγιζε και τη δρόσιζε μια αύρα σαν πνεύμα θεού, οι εξωτερικές αντιθέσεις δυνατότερες, αντέστρεφαν τη ροή των συναισθημάτων-μας προς τα μέσα.

3

Ήταν μεσάνυχτα που περπατούσαμε στο δρόμο κάμποσοι φίλοι, ύστερα απο μία επίσκεψή-μας στο φίλο-μας το Δημοσθένη. Σε κάποια στιγμή, αφού η συζητήσή-μας για την πολιτική, τον πολιτισμό, με την θορυβώδικη και διακεκομένη-της μορφή, έκόπασε, ερώτησα: «Γιατί και ποιός φοβάται τη γιορτή του λαού; Ένας μου αποκρίθηκε: «Μα έχουμε τόσες γιορτές, που καθιερώνουν το κράτος, οι σύλλογοι. Εγώ ερώτησα για τις γιορτές που εξυπηρετούν την ψυχή-μας. Γιατί τις φοβούνται; Οι άλλες βιάζουν το πνεύμα και την ψυχή. Ήταν κοντά το σπίτι-μου και παίρνοντας σάν ευκαιρία τούτο, καληνύχτησα. Πικραμένος χάθηκα στην ανωνυμία της λεωφόρου. Φώτα μαστίγωναν τα μάτια-μου και φώτα ξεγύμνωνα τη νύχτα. Διερωτήθηκα: Τι ώρα είναι κύριε; Μ' ερώτησε. Ξαφνιάστηκε και φοβήθηκε λίγο. Τόση ερημιά αναμεσα στη βουή των αυτοκινήτων και στον ίσκιο των πολυκατοικιών. Τόν πληροφόρησα και ήσυχος έφυγε. Τι να έχει τούτος ο άνθρωπος: Την προσδοκία ή την αγωνία του χρόνου; Φτάνοντας στο σπίτι-μου η πρώτη δουλειά-μου ήταν να ξαπλώσω. Κάρφωσα το βλέμμα-μου στο ταβάνι. Στην ηδονή της ανάπαυσης είχα την αίσθηση πώς άκουα βήματα αόρατων οργανισμών. Αυτές τις ώρες ένας άλλος κόσμος ξυπνάει. Αόρατος, αδηφάγος. Και είδα τον εαυτό-μου σαν ένα μεμονομένο αριθμό μέσα στο σύνολο. Εκείνη τη στιγμή θυμήθηκα τούς νεκρούς-μου. Μικρός που άνοιγα τα μάτια, ξεφεύγοντας την προσοχή των ιδικών-μου ανάμεσα από τη θλίψη σιωπηλών ανθρώπων. Θυμάμαι που φώναζα: Κοιμούνται! Ο καημένος δεν είχα τη γνώση του θανάτου. Ίσως με κατείχε και θαυμασμός για τους νεκρούς. Ήταν δυνατοί και ωραίοι άνθρωποι κάποτε ... και σκεφτόμουν: Δεν μπορεί να τους πιάνει αυτούς η φθορά.

4

Το πρωί κοίταξα την πόλη από τον πέμπτο όροφο. Όλα, άνθρωποι, πράγματα, σχέσεις ξεκινούσαν αργά τη νέα-τους ημέρα. Ποιά είναι, σκέφτηκα, η σχέση του τεράστιου αυτού όγκου με την ψυχή-μου; Όντας στην κατάσταση του πολιορκημένου, θέλησα να γράψω μερικές σκέψεις-μου. Και τότε οι μνήμες-μου με τραβούσαν εδώ, οι εμπειρίες με προέτρεπαν εκεί. Όχι! Εγώ θέλω έναν κόσμο με αναλογίες χαρούμενες, σκέφτηκα αγανακτισμένος. Όμως τα εργαλεία-μου αντιστεκούμενα στη βούλησή-μου, μου φανέρωναν άλλα σχήματα και χρώματα. Η δημιουργία-μου συμπορεύονταν με τη διαμαρτυρία.. Και κοιτώντας τα έργα-μου ανέκραξα: Είναι έργα της ελευθερίας-μου;

Κουρασμένος καθώς ήμουν ενατένισα τη θάλασσα απο το δυτικό-μου παράθυρο. Από εδώ βλέπω και τους αρχαίους βράχους. Και τούτο το τοπίο με ξεκούραζε. Ήταν η μόνη αναλλοίωτη έκφραση γύρω-μου. Θυμήθηκα που μικρό με ανέβαζαν στους βράχους και επηρεασμένος έβλεπα πίσω από κάθε πέτρα-του και έναν πρόγονο κατάκοπο από το μόχθο της δουλειάς-του να ξαποσταίνει. Όταν μεγάλωσα, μού έλεγαν για το νόημα των βράχων και η φωτογραφία-τους εδέσποζε στα γραφεία, στους τόπους της δουλειάς. Ένας άνεμος πατριωτικός φυσούσε πάνω απο τη λεία επιφάνεια της καθημερινότητας. Και δεν είχα τη δύναμη να εκφράσω τη διαμαρτυρία-μου για την τόσο αδικία. Τό σύμβολο των βράχων έγινε τό φάρμακο των παθών-μας, το καταπραυντικό των αξιώσεών-μας.

5

Έκανα μιά αναδρομή στη ζωή-μου. Πόσοι έχουν χαθεί. Πόσα πράγματα! Όλα μου υπενθυμίζουν τά λάθη-μου και τούς ηρωισμούς. Γέλασα με κλειστό το στόμα. Έτσι κάνω όταν θέλω κάτι να είρωναυτώ. Ένα στρώμα της ζωής-μου, σκέπασε τα έργα-μου, σάν στρώμα γης τα αρχαία προγονικά έργα. Πάνω από αυτό, ένα καινούργιο στρώμα επικάθεται, όπου η καλοσύνη-μου βοηθά τους κλέφτες και τους παρακμίες να επιζούν. Τούτοι οι επάλληλοι κύκλοι της ζωής του ανθρώπου είναι σαν διαδοχικές δοκιμασίες. Ο ένας κύκλος καθορίζει τούς κανόνες, ο άλλος περιγράφει την εφαρμογή-τους, ο άλλος υποχρεώνει και ο τελευταίος σε εξοντώνει. Έτσι γίνεται ο μέγας κύκλος της μετάπλασης της πέτρας σέ κόκκο άμμου. Πάλεψα να είμαι έξω από τα θύματα των κύκλων, περιμένοντας τη συλλογική διεργασία και απόφαση, που την ονειρευόμουν από καιρό. Τούτη η

Ιταλικό Διήγημα

ΕΛ Γκρέκο

Του **Giullo Andreotti**

Μεταφράζει ο Κώστας Νίκας

Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Νεάπολης

Ξέραμε ότι εργαζότανε «για τους Αμερικανούς», όμως κανένας δεν ήταν σε θέση να βεβαιώσει σε τι συνίστατο η εργασία του. Μια φορά μόνο είχε μιλήσει ο ίδιος και με γενικότητες περί «συνδέσμου». Ακόμα και τ' όνομά-του στον αγώνα, «ΕΛ Γκρέκο», δέν έλεγε τίποτε. Είναι αλήθεια όμως ότι, η συμμετοχή-του ακόμα και στις πιο στενές συγκεντρώσεις της Αντίστασης εθεωρείτο φυσιολογική απο την πρώτη κιόλας μέρα πού έφτασε στη Ρώμη απο το βορρά, με διαπιστευτήρια αδιάσειστα: τότε μας έφερε και τις θλιβερές δυστυχώς ειδήσεις για τά αντίποινα εξαιτίας της ωμής κατα-

δίκης και εκτέλεσης του Ρεζέγκα, «υπεύθυνου» του Μιλάνου.

Το βράδυ που έγιναν τα γεγονότα στην οδό Ραζέλλα λίγο έλειψε να τον πιάσουν κατά τρόπο δραματικό, καθώς έβγαινε απο το μικρό κοινόβιο της οδού Κουάτρο Φοντάνε, όπου πήγαινε ανελλιπώς δυό φορές τη βδομάδα για να παρέχει βοήθεια σε ορισμένους Εβραίους κρυμένους εκεί σε μερικά κελιά. Έμενε με τις ώρες κοντά-τους για να τους τιαρηγορεί, ενώ εκείνοι αγωνιούσαν ακόμα, ύστερα από τη φοβερή έφοδο του Οκτώβρη, όταν ξέφυγαν για δευτερόλεπτα, σχεδόν από θαύμα, τη σύλληψη.

Είδε ξαφνικά προς τα κάτω, στην οδό Κουάτρο Φοντάνε, κοντά στα κάγκελλα του κτιρίου Μπαρμπερίνη, πολλούς αππροσδόκητα μαζεμένους SS με τους αξιωματικούς-τους που φώναζαν αγριεμένοι δίνοντας επανωτές διαταγές. Πρόσεξε με έκπληξη πως δεν υπήρχε ψυχή στο σταυροδρόμι, και αυτός βρισκόταν στη μέση. Ήταν αδύνατο να γυρίσει απότομα πίσω, χωρίς να εκθέσει σε κίνδυνο τους ισραηλίτες κι εκείνους που τούς φιλοξενού-

συνωμοτική ανομονή-μας είχε κόψει στα δυο. Μας φωνάζουν οι κυβερνήτες: Έλληνες! Και προσπαθούμε να βρούμε τι εννοούν. Μας φώναζαν: Λαέ! και ρίγος διαπερνούσε το κορμί-μας. Τάχα ποιά άνομο σκοπό να κρύβουν;

6

Και διερωτήθηκαμε: Ποιούς τρόπους καινούργιους πρέπει να βρούμε, πού το μέσα της ζωής να βγεί στο φως; Και αποφασίστηκε να κάνουμε δική-μας την εργασία για να αποκτήσουν τα έργα-μας μορφή και να συγκεκριμενοποιηθούν. Γιατί αυτά σαν αόριστες έννοιες και ρευστές σχηματοποιήσεις διατρέχουν το χρόνο και τα συνηθίσαμε σαν πράγματα κατανάλωσης και κερδοσκοπίας. Σήμερα είναι, αύριο δεν θα είναι, και πόνος-μας κανένας. Δεύτερο να σφυρηλατήσουμε τις λέξεις-μας που απ' την πολλή και απρόσεκτη χρήση χωρίς μια ιδιαίτερη σχέση με τα πράγματα ή τη σύγκρουσή-τους με το χρόνο καταστράφηκαν ή έχασαν εκείνη τη μαγική δύναμη-τους. Έτσι θα μας αποκαλύψουν ένα νέο τρόπο επικοινωνίας με τον εαυτό-μας, τον συνανθρωπό-μας και τον κόσμο, ώστε να αποκτήσουν την ενότητά-τους άνθρωποι και πράγματα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πράγματι οι αποφάσεις αυτές, σαν μηχανές ηλεκτρικής ενέργειας ηλέκτρισαν την ατμόσφαιρα. Η Πολιτεία-μας έσκασε σαν αυγό και ξεχύθηκε η ανθρώπινη ουσία-της. Τι ατέλειωτο χώρο έκρυβε ο χώρος-της! Πόσα θαύματα ο κόσμος της! Ο άνθρωπος πρέπει να επαναστατεί, για να αποχτάει επαφή με τον εαυτό-του. Αλλοιώς, αλλοτριώνεται στη διαδικασία των επάλληλων κύκλων. Έντονος και γελαστές διάβαιναν οι μέρες και ο θάνατος αναπαύονταν στις διαφάνειες. Οι παλιότεροι αφού τακτοποίησαν το λογαριασμό-τους ετοιμάζονται για το μεγάλο-τους ταξίδι. Τα παιδιά παρασυρμένα απο τη φύση-τους, δεν φιλοσοφούσαν τη μοίρα του ανθρώπου. Αγάπησαν τα παιδιά τους αρχαιότερους. Στον ίσκιο-τους βέβαιοι για το παρόν, σχεδιάζουν το αύριο. Και το αύριο θά είναι σαν λωτός ώριμος.

Αγαπητέ αναγνώστη,

Όλα τα παραπάνω τα δοκίμασες, τα δοκιμάζεις καθημερινά. Όμως τον επίλογο περιμένεις να πραγματοποιηθεί. Αλλά πόσο βοηθάει ο καθένας-μας αυτό το όνειρο;

Γιώργος Αναγνωστόπουλος
ΑΘΗΝΑ

σαν. Με φαινομενική ηρεμία πήρε το αριστερό πεζοδρόμιο, εκείνο της πιο μακριάς πλευράς του Μεγάρου Κουϊρινάλε. Ευτυχώς που ήξερε καλά τα γερμανικά, μας το διηγήθηκε την άλλη μέρα και με τρόπους ανάλογους κατάφερε να περάσει σαν υπάλληλος της γερμανικής Πρεσβείας που βρισκόταν εκεί, για να συμμερισθεί την αγανάκτηση των συμπατριωτών-του. Αν του ζητούσαν την αιτία αυτής της αγανάκτησης, θα προδινόταν, γιατί δεν μπορούσε να ξέρει ότι απο το άλλο μέρος του ογκοδέστατου κτιριακού συγκροτήματος του Κουϊρινάλε, ήταν στη γραμμή τοποθετημένα τα παραμορφωμένα πτώματα καμιά τριανταριά SS, κομματιασμένα απο την έκρηξη μια αντάρτικης μπόμπας. Το πιο δύσκολο σημείο ήταν να ξεφύγει από τις τελευταίες στρατιωτικές φρουρές στην οδό 24η Μαΐου. Έκανε κουράγιο και με μιά ξερή ερώτηση: Που βρίσκεται το πλησιέστερο τηλέφωνο; Χωρίς να περιμένει απάντηση έστριψε στην οδό Κορντονάτα, κάνοντας υπεράνθρωπη προσπάθεια να σταθεί στα πόδια-του καθώς κατέβαινε τη σκάλα προς την Πιάτσα Βενέτοια. Τι παράξενη αντίθεση: από ένα μεγάλο κατάστημα δίσκων, εκεί κάτω στην οδό Τρέ Κανέλλε-Αλάτι λεγότανε το κατάστημα ή κάπως έτσι- βγαίνανε ανακατεμένοι σε μια τρελή μελωδία οι ήχοι των δίσκων που άκουγαν οι πελάτες προτού τους αγοράσουν. Λιγότερο απο πενήντα μέτρα μακριά από τα αστυνομικά σύνορα του θανάτου, η ζωή κυλούσε με μιά παράξενη φυσικότητα. Ο Έλ Γκρέκο μπόρεσε ακόμα και να χαμογελάσει όταν σκέφτηκε την κακόβουλη εξήγηση που έδινε ο απλός λαός της Ρώμης στη δισκογραφική εταιρεία «Η Φωνή του Αφεντικού».

Έμενε λίγο περισσότερο από μια ώρα, από την ώρα που απαγορευόταν η κυκλοφορία· έπρεπε να βιαστεί να φτάσει στο σπίτι, αφού δεν ήταν συνετό να χρησιμοποιεί λεωφορείο στις «επικίνδυνες» ώρες της κυκλοφορίας. Όμως -άλλο μέτρο καθημερινής προφύλαξης- έπρεπε πρώτα να σιγουρευτεί ότι δεν τον περίμεναν εκπλήξεις στο σπίτι που κατοικούσε (ένα ρετιρέ στην Πόρτα Πιντσιάνα με την επιγραφή μιας φαινομενικά αθώας εμπορικής εταιρίας).

Από ένα μικρό μπάρ στην οδό Πιλόττα τηλεφώνησε στο σπίτι και από τη συμφωνημένη συνθηματική αργώ της υπηρέτριας πληροφορήθηκε ότι υπήρχε μεγάλος κίν-

δυνος, ο έσχατος. Κι αν ακόμα είχαν ακούσει τη συνδιάλεξη οκ. βρωμοκατάσκοποι, που παρακολουθούν, τα τηλέφωνα, δεν θα θεωρούσαν ύποπτη τη συμβουλή να μην πάει για φαί, γιατί δήθεν είχε σπάσει το χέρι της κατσαρόλας και ήταν αδύνατο να μαγειρέψει. Δέν ήταν βέβαια η ακριβής συνθηματική μετάφραση του ονόματος του φοβερού στρατηγού Κέσσερλιγκ, γερμανού διοικητού της περιοχής (δικαιολογημένη ανησυχία και αυτή), αλλά ήθελε να πεί χωρίς αμφιβολία ότι κάτι σοβαρό συνέβηκε ή συνέβαινε στο σπίτι και ότι ο Έλ Γκρέκο έπρεπε να μην πλησιάσει.

Σ' αυτή την περίπτωση είχε τρεις πιθανότητες να βρει καταφύγιο· και οι τρεις όμως, η μια μετά την άλλη, και σε διάστημα τεσσάρων λεπτών, χρησιμοποιώντας τρία τηλεφωνικά κέρματα, αποδείχτηκαν ανεπαρκείς. Στο σπίτι του «ταγματάρχη Λέλιου» το τηλέφωνο χτυπούσε και δεν το σήκωνε κανείς. Στου «αδελφού Μαρξ» απάντησαν ότι έφυγε για διακοπές μεγάλης διάρκειας. Ακόμα χειρότερο ήταν το αποτέλεσμα της τρίτης επαφής, με την «ευγενή ψυχή»: μιά φωνή βαρύτονου με προφορά σαφώς σικελική, απαιτούσε με επιμονή να μάθει ποιός ήταν στο άλλο ακουστικό και από που καλούσε. Το 'κλεισε με πολλή βιασύνη.

η τέταρτη λύση που συνίστατο στο να προσπαθήσει να νοσηλευτεί στο νοσοκομείο «Φατε Μπένε Φρατέλλι», προϋπόθετε τη βόθθεια του ενός απο τους δυο γιατρούς που ήταν στην οργάνωση, όμως, ήταν ακατορθωτο πια να τους προλάβει· έπρεπε να φτάσει στο νησάκι Τιμπερίνα' σε διάστημα λιγότερο απο πενήντα λεπτά. Τον έκοψε κρύος ιδρώτας. Δοκίμασε στο Γρηγοριανό Πανεπιστήμιο που βρισκόταν εκεί, κοντά, δοκίμασε και στο Βιβλικό Ινστιτούτο μήπως κατα τύχη υπήρχε τρόπος να τον φιλοξενήσουν. Όμως δε γνώριζε κανέναν και οι θυρωροί και των δυο τον έδιωξαν κοιτάζοντάς-τον με δικαιολογημένη καχυποψία, επειδή τον νόμισαν ίσως κάποιον απο τους πολλούς προβοκάτορες που ο διοικητής της ασφάλειας Καρούζο είχε αφήσει ελεύθερους με σκοπό να ψάξουν και να βρούν τους κρυφώνες των καταζητουμένων. Δεν μπορούσε να τους κατηγορήσει.

Η ιδέα να πάει σ' ένα ξενοδοχείο, όταν μάλιστα πήγαινε χωρίς βαλίτσα, αποκλειότανε. Ακόμα και στο σταθμό σίγουρα αυτή τη νύχτα θα κάνανε μεγαλύτερη και

προσχηκτικότερη τριγύνα χαρτιών, ταυτότητας και ίσως τα SS θα 'καναν και καμία εφόδω.

Είχε στη διαθεση-του πιο πολύ από μιση ώρα. Οι πεζοί αρχίσανε να αρπάζουν και μπροστά στη Φοντάνα ντι Τρεβι δεν εβλεπες ούτε τους πιτσιρικάδες που ψάρευαν μέσα από το νερό τα χρήματα σε κέρματα που πεταγαν οι Γερμανοί στρατιώτες-οι μοναδικοί τουρίστες της εποχής-με τη φανερή ευχή να ξαναγυρίσουν στη Ρώμη, που σημαίνει να σωθούν και να γυρίσουν στα σπίτια-τους.

Δεν ήξερε αν ήταν εντυπωση-του η ήταν οι περιπολοι σι' αληθεια πολυ περισσοτερες απο το συνηθες και οι στρατιωτες των Επιλεκτων Μονάδων σε στολη εκστρατειας κρατουσαν παραδοξως «υπό μαλης» οπλα, ετοιμοι να τα χρησιμοποιησουν.

Του 'μεναν εικοσιεφτα λεπτα. Το ότι ήταν πολυγλωσσος μπορουσε να τον βοηθουσε στην αγγλικη εκκλησια του Αγιου Σιλβεστρου, μα η αυλοπορτα ηταν κλειδωμένη με το μεγαλο συρτη και το κουδούνι άδικα ακουγοτανι να χτυπάει συνεχώς. Δυο στρατιωτες που πλησιαζαν με καχυποψια τον αναγκασαν να μην επιμεινει. Η ιδεα που του φωτισε αποτομα το μυαλό δεν ειχε ηποτε το παριξηγησιμο, ουτε ειχε σχεση με τη θρησκια. Μετα απο τα σπιτια του θεου θα προσπαθουσε σε ένα, ας πουμε, του διαβολου. Δια μεσου της οδου Μερσιντες εφτασε σε μια μικρη εξωπορτα της οδου Φραγκιοκου Κρισπη, οπου - δεν ειχε ρθει ακόμα η Δημοκρατια, ουτε η συγκλητικη Μερλιν²-πουλιοταν και αγοραζόταν ο ερωτας.

Οι διατάξεις της Νομαρχίας που απαγορευαν να φιλοξενούνται πελάτες υστερα απο την κανονισμενη ωρα κλεισιματος, ησαν εκινη την εποχη ακόμα πιο αυστηρες και οι «μαμαδες», οι διευθυντριες των «σπιτιών», ηξιραν πολυ καλα οτι δεν μπορουσαν να παιζουν με τη μικτη ναζιδοφασιστικη αστυνομια. Ο Ελ Γκρεκο μηκε με απαθεια στο πορτακι που ηταν μισανοιχτο, παραμεριζοντας με βια και λαδονοντας υστερα (δυο πεντακοσιαρικα) μια χοντρη υπαλληλο ειδικη να απαγορισει, απο μια ωρα τωρα, την εισοδο σε αλλους πελατες. Τεραστια, απειλητικη, με μπρατσα γυμνα, ιδια με πρωταθλητη αρωσιως βαρων, προχωρησι προς το μερος του, μα δε μπορει να του απαγορισει να εκφρασει λαχανιαζοντας ο δυστυχιωμενος γρηγορα αυτες τις μαγικες λεξεις: « Έχω αναγκη να

κρυφτω αυτη τη νυχτα και ειμαι διατεθειμενος να πληρωσω οποιοδηποτε, ποσο, ακομα και υπερβολικο». Και για να γινει πιστευτος τράβηξε έξω απο τον χαρτοφύλακα που κρατούσε κάτω από τη μαοχαλη-του μια δέσμη από χιλιάρικα που τότε ηταν μεγάλων διαστασεων.

Με μια φυσικότητα που θα ταίριαζε περισσοτερο σε μιαν άλλη περισταση, η «μαντάμα», χωρις να σκεφτει ουτε μιá στιγμή, εγκατέλειψε την προσπάθειά-της να τον διώξει και γύρισε προς τη μεγάλη σαλα, άδεια πλέον απο αντρες, και φώναξε στις οικοτροφους-της που φλυαρούσαν μεταξυ-τους: «Υπάρχει καμιά απο σας που εν αγνοία-μου (δυνάμωσε τη φωνή τονίζοντας τις τρεις τελευταιες λέξεις) το λέει η καρδιά-της να κρύψει μέχρι αυριο το πρωί έναν καταδιωκόμενο;»

Του Ελ Γκρεκο του κόπηκε η αναπνοη περιμένοντας την απάντηση. Μετά από ένα ατέλειωτο λεπτό, μια φωνη τελικά έσπασε τη σιωπή: «Καταδιωκόμενο από ποιόν;» Ο Ελ Γκρέκο δηλωσε ειλικρινά οτι καταδιωκοταν απο τους ναζιδες και τους φασιστες. Η φωνη αυτη τη φορα, χωρις να περιμεινει, απάντησε οτι δεχόταν.

Προς το παρόν τουλάχιστο, ο Ελ Γκρέκο είχε σωθει και το χρωστούσε στη γενναία απόφαση μια νέας γυναίκας «κοινής», παρα τη λαίμαργη μεσολάβηση μιας τιποτένιας και παραδοπιστης «διευθύντριας», που αφού ζητησε και πήρε δεκαπέντε ολόκληρα χιλιάρικα, προειδοποίησε την κοπελλα και όλες τις άλλες, οτι αυτη η παρεμφυση θα αποδοκιμαζόταν από την ίδια σαν λαθραία και αυθαίρετη, αν ηταν ανάγκη.

Η συγκατοίκηση με τη Τζίνα την Ινδή στο δευτερο όροφο της «πανσιόν» ηταν ότι πιο άυλο μπορεί να φανταστεί κανείς. Με τ' αυτια τεντωμένα σε κάθε ύποπτο θόρυβο, ο Ελ Γκρεκο επεβαλε στον ευατό του να εξαγρυπνήσει ουτε και ειχε διαθεση ν' ασχοληθει με αλλα πραγματα.

Η Ινδη-έτοι ονομαζότανε προφανώς γιατί ειχε σκουρο δέρμα και κοφτα ματια ανατολικά- συμπεριφέρθηκε με πέρηφανια και σοβαρότητα, αποδειχνοντας οτι ζούσε συνειδητά, για λίγο, μια ευγενη πολιτικη περιπετεια. Μεχρι το πρωι και πιο αργά μιλαγαν για όλα και για τίποτε. Αφου και η τζίνα απο καρκαντέ¹, υποκόκκινη και σιφη, φτιαγμενη προχειρα επάνω σ' ένα φουρνακι που λειτουργούσε με καρβουνακια, τους φανηκε ευγεστη² και ειχε

προσφερθεί με μια απλότητα που σπάνια ίσως θα συναντούσες στον κόσμο της υψηλής λεγόμενης κοινωνίας.

Κατά τις εννιά το πρωί ο Ελ Γκρέκο βγήκε από την κρυψώνα-του, βάζοντας τη «διευθύντρια» να κατασκοπεύσει το δρόμο και τη γύρω περιοχή (με άλλες διακόσιες δραχμές)· ωστόσο προσπάθησε να δώσει, μάταια όμως, στη Τζίνα μια καλή αμοιβή. Ήξερε πολύ καλά ότι η «μαντάμα» δεν θα της έδινε μερίδιο από τη ντροπιαστική και υπερβολικά υψηλή τιμή της επίσκεψης.

Μετά από έξη ώρες ο Ελ Γκρέκο, με το ψευδώνυμο Δόν Λορέντζο Σπανιόλι (ταυτότητα πλαστογραφημένη σε κάποιο ελευθερωμένο χωριουδάκι του νότου), νοσηλευόταν στην Τιμπερίνα με συμπτώματα οξείας σκωληκοειδίτιδας και με πιστοποιητικό κανονικό από τον δόκτορα Καρμέλο Λο Κούρτσιο, γιατρό του Διοικητηρίου της Ρώμης. Προτού μπει στο χειρουργείο - ευτυχώς που δεν είχε βγάλει ακόμα τη σκωληκοειδίτιδα - πληροφορήθηκε αυτό που είχε συμβεί το προηγούμενο απόγευμα στην οδό Ραζέλλα και έμαθε για τη φοβερή αντεκδίκηση, την οφειλόμενη στον ίδιο προσωπικά τον Φύρερ. Του το είπαν, ο ταγματάρχης Λέλιο και ο σύντροφος Μάρξ που νοσηλεύονταν κι εκείνοι κατεπειγόντως, ο ένας με συμπτώματα βαρείας δηλητηρίασεως από χαλασμένο ίσως φαγητό και ο άλλος για αρθρίτιδα με πιθανές παραμορφωτικές επιπλοκές, και οι δυό με ανεπίδεκτη αμφιβολίας ιατρική διάγνωση. Από το προσκλητήριο έλειπε δυστυχώς η «ευγενής ψυχή». Οί φίλοι δεν τό 'ξεραν ακόμα, μα οι Γερμανοί τον είχαν πιάσει και τον είχαν βάλει αμέσως στον κατάλογο αυτών που προορίζονταν για την τρομερή εκτέλεση «προς γνώσιν και συμμόρφωσιν».

Όταν τέλειωσε ο πόλεμος, ο Ελ Γκρέκο να γιατί είχε αυτό το ψευδώνυμο-γύρισε στην πατρίδα-του, στην Αθήνα· ύστερα έγινε βουλευτής και υπουργός.

Σε μια υπηρεσιακή επίσκεψη στη Ρώμη, μερικά χρόνια αργότερα χωρίς να εξηγήσει την αιτία, ζήτησε από ένα ξιπασμένο υπάλληλο του εθιμοτυπικού, του υπουργείου των Εξωτερικών, αν μπορούσε να του παράσχει ειδήσεις για μια κοπέλλα που το 1944 «εργαζόταν» στο σπίτι της οδού Φραγίσκου Κρίσπη· γνώριζε μόνο το καλλιτεχνικό της όνομα που ήταν Τζίνα η Ινδή. Ο αυστηρός Ιταλός διπλωμάτης απάντησε ότι τα «σπίτια» δεν υπήρχαν πλέον, ούτε

και οι φάκελοι. Ύστερα έκανε μια έκθεση στον υπουργό-του με περιφρονητικά υπονοούμενα αυστηρής κρίσης για τον Έλληνα συνάδελφό-του, τον μπερμπάντη, γιατί, εκτός των άλλων, είχε και χυδαία γούστα.

Μεταφραση: Κωνσταντίνος Νίκας Καθηγητής Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Istituto Universitario Orientale της Νάπολης Ιταλίας

- Το διήγημα αυτό δημοσιεύτηκε στο περιοδ. *Tuttoibero* n. 40-41 στις 7/8/76

1) Νηοάκι μέσα στον Τίβερι στο κέντρο της Ρώμης.

2) Γνωστή συγκλητική για τον Νόμο Μέρλιν, της 20 Φεβρουαρίου 1958, αριθμ. 75, που έλεγε στην Ιταλία τους «οίκους ανοχής».

3) Είδος τσαγιού, χρώματος κοκκινωπού και γεύσης ελαφρώς στικτής, που βγαίνει από το άνθος του φυτού *Karka-de* της τροπικής Αφρικής.

Λυρικό χρονικό δοκίμιο

Στάχτη και Πνεύμα

του Γιώργου Παπαστάμου

Αφιερωμένο στους θείους-μου
Μήτσο και Κώστα Σέττα
που οι Ναζί έδωσαν
τη βιβλιοθήκη-τους

Άκουγε ένας Γραικός, χωριάτης, συντοπίτης-μου, απ' αυτούς που ο λαός τους προσονόμαζε τότες χαφιέδες-εκεί κάπου κοντά αυτή-μου τη στιχομυθία με τα βιβλία κι έβγαζε κραυγή γέλωτα ουρανομήκη.

Θα με είχε ασφαλώς πάρει για τρελό.

Γιατί, πράγματι, είχε πει: Πως; Εκείνο το εγγόνι του Σπετσιέρη τρελάθηκε από το φόβο της φωτιάς!

Οστόσο εγώ κάθε άλλο παρά τρελός ήμουνα! Έμεινα εκεί μέχρι το τέλος. Τα δάση της φτωχούλας, σκέψης-μου τα πυρπολούσαν κεραυνοί. Παρακολουθούσα, έτσι, με οδύνη τη σιωπηλή τραγωδία, το βουβό δράμα των καισμένων βιβλίων. Η τραγωδία δεν σώνονταν, μα εγώ τολμούσα, γιατί ήταν σαν να ερχόμουνα απ' τα περασμένα τα ιερά, που μ' ένα βυζαντινό ανόητο αντάρτη απλώθηκαν στους αιώνες.

Κι' όλο θράσευε η φωτιά μαζί και η ερημιά η

πικραμένη, κρατώντας πάνω στην καρδιά-μου τη σποδό του χρόνου.

Άκρη εκεί στις παρυφές της παράξενης αυτής ήυρκαγιάς να, ένας χρυσόδετος τόμος ανέπαφος απ' τις φλόγες. Ήταν θαρρείς το άσπρο αυγινό άστρο κι εγώ ο σκοτεινός που το διψούσα. Διάβασα: Γ Κ Α Ι Τ Ε! Ολάκερος ο Γκαίτε. Με πρώτο έργο τις «Συνομιλίες με τον Eckermann». Ο Γκαίτε που ήρθε νεκρός και έφυγε ζωντανός. Μια κραυγή που η ηχώ-της αντιλαλεί ακόμη και σήμερα ανάμεσα ουρανού και γής. Άκουγα αυτή την κραυγή. Και συλλογίστηκα πολύ τον Γκαίτε! Εκείνες τις μεγάλες μα τραγικές στιγμές, όχι μόνο για τη μαύρη δική-μας μοίρα, μα και για την όμοια όλου του κόσμου...

Συλλογίστηκα πολύ τον Γκαίτε κι ήταν σαν να ζευγάρι να της νύχτας τη βελούδινη σιωπή, με μιά δέσμη φωτός από το σπασμένο θυρόφυλλο της μικρής καρδιάς-μου.

Συλλογίστηκα πολύ τον Γκαίτε αυτόν τον πνευματικό ήρωα των νεώτερων χρόνων, που τόσο είχε αγαπήσει αυτό το αριστούργημα, που λέγεται «άνθρωπος», και τόσο είχε πιστέψει σωστά, σ' αυτό. Μα δέν θα πίστευε ποτέ ο σοφός της Βαϊμάρης, που μας πρόσταζε για το «πάντα ψηλότερα», πως ο άνθρωπος, ο όποιος άνθρωπος, που τόσο αγαπούσε, θα έ π ε φ τ ε, απο τους ομοεθνείς του μάλιστα, σε τέτοιο ε υ τ ε λ ι σ μ ό.

Νίκησε τάχα η νύχτα, ή μήπως η μέρα του νεοανθρωπισμού ντρέπεται να φανεί, ύστερα απο τόσες φρίκες πού έγιναν, κι αφήνει τα σκοτάδια να σαπίζουν το πρόσωπο της γής, την ώρα που έπρεπε να το χαϊδεύει ζωογόνο φώς.

Και τα τελευταία λόγια, του μεγάλου Γκαίτε μείναν στην Ιστορία σαν δίψα φωτός. Με «περισσότερο φως» έφυγε για κόσμους αλλοτινούς. Και δω οι Τεύτονές-του σκορπούν όλούθε τον σκοτασμό και το ζόφο του ανθρώπου. Ο θάνατος! Παντού ο θάνατος: να χωνεύει το απίστευτο και κόκκαλα μόνο να τρίζουν στο σπαραγμό της οίμωγής-μας.

Ω, ήθελα να ξανάβλεπα τον Γκαίτε, εκείνη ακριβώς της μεγάλης καταστροφής, της δοκιμασίας-μας τη στιγμή, την ώρα τη φοβερή πού «συνήχθησαν» σ' ένα σημείο να μελετήσουν την υποταγή-μας λαοί βορεινοί καθημαγμένοι, βάνασοι φωτισμένοι μόνο απ' τ' άστραμμα των μαχαιριών....

Ήθελα εκείνη την ώρα μόνο, να τόν έβλεπα τον Γκαίτε, αυτόν που έλεγε πως ο άνθρωπος που μπορεί να πιστεύει, στο παρελθόν σ' αυτό το αδυσώπητο χθές, μένει ακέριος μέσα στη συνέχεια.

Ακέριος... μ' όλο τον βαρβαρισμό-του κι' όλο το αρχέγονο πρωτόγονο χτήνος... Ήθελα να τον ξανάβλεπα τον Γκαίτε, την ώρα πού για μένα στενή μέ κύκλωνε η αρετή και δέ μπορούσα ν' α ν α π ν έ ψ ω, και να τού έλεγα:

– Ελα παππού, έλα πάμε μαζί απο τον λεύτερο Φάουστ, σ' έναν τρίτο Φάουστ, τώρα πού πολλοί χάσαμε το δρόμο-μας μέσα στις πάμπολλες

διασταυρώσεις του πνεύματος κι' όπου στήν πορεία-μας κάνουμε σταθμό ανάπαυσης στους κορμούς των ξεριζωμένων ονείρων, τερμίτες γεννοβολούν... τό θάνατο.

Έλα παππού θα του έλεγα, γιατί θα τού είχα εμπιστοσύνη. Έλα γιατί είσαι και πάλι ανάδοχος για τους γάμους του ουρανού και της γής. Δέν είναι πιά οι τεχνοκράτες. Εσύ πάλι, ο ποιητής, το πελώριο πνεύμα της αιωνιότητας, πού επιθυμεί να δια-περαιώσει όλόκληρο το ιστορικό πλήρωμα, πρός τους ανείκαστους χώρους της εύδοκίας.

Έλα λοιπόν, σεβάσμιε πρεσβύτη να τελέσεις ξανά τούς γάμους της Ελληνίδας Ελένης, πού είναι τό φώς- το κλασικό έλληνικό πνεύμα, με το σκοτάδι, το πνεύμα του Μεσαίωνα, μ' όλο τον ρομαντισμό του δόκτορα Φάουστ. Κάνε να παντρευτεί η ομορφιά με τον ψυχρό στοχασμό. Τώρα που ο Πάρις ξανακοιμήθηκε στο Σκάμανδου την όχθη. Τώρα που το «Ερωτάν» έφτασε νά 'ναι η εύσέβεια της σκέψης και το πνεύμα κατάντησε οδύνη.

Και θα δούμε παππού αν και πάλι η Ελένη και ο Φάουστ, θα δ ο ύ μ ε αν θά γεννήσουν Ευφ ο ρ ί ο ν α. Τό Πνεύμα δηλαδή της Ε ι ρ η ν ι κ ή ς Ευρώπης του Πολιτισμού· ή θα γεννήσουν τό τέρας του ναζισμού, τον νέο Μινώταυρο της σφαγής, της καταστροφής και του ολέθρου.

Τι λές γέρο Γιόχαν, δέν υπάρχει πιά στην πλατιά-σου συνείδηση, συνείδηση ενός πεπρωμένου προορισμένου απ' τους θεούς της Ελλάδας, για μια νέα κλασική αναγέννηση.

Τι λέει η «Ραινέκε Φούξ», τι λέει η πονηρή αλεπού-σου; Τι θα γεννηθεί άραγε απ' το νέο τούτο πάντρεμα;

Πέ-μου γερο-πατερά-ποιητή και μένα για να μπορέσω κι' εγώ ο φτωχούλης του θεού να τραγουδήσω κάποτε τα έρημα ονειρά-μου και τους μικρούς καημούς-μου.

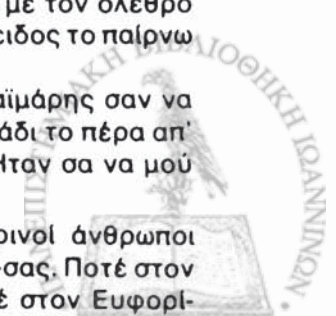
Για μια στιγμή τότες σαν να είδα ζωντανό τον Γκαίτε πλάι σε χείμαρρους από άσπρα σύννεφα και ψίθυρους ανέμου, μακρινού και ουρανικού, και είπα μέσα μου:

Είναι τόσο βαθύς ο σπαραγμός-μου αγέρι-μου μακρινό.

Μια σκιά, σκιά μεγάλη ένοιωσα τότες πάνω μου να περνά με βοή και σαν να λοιδορούσε τους μεταγενέστερους συμπατριώτες-του και να δίδασκε πως η πορεία-τους δεν αλλάζει, την τιμή-τους μόνο θα γίνει πιό πονεμένη και μαρτυρική και θα φτάσει στο τέρμα με τον όλεθρο του Ράίσταγ και το δικό-τους όνειδος το παίρνω επάνω-μου.

Κουρασμένος ο γέρος της Βαϊμάρης σαν να έγενψε δείχνοντάς-μου το σκοτάδι το πέρα απ' την καταστροφή των βιβλίων. Ήταν σα να μού έλεγε:

– Αναζητείστε όλοι οι συγκαιρινοί άνθρωποι στον Μεφιστοφελή το προσωπό-μας. Ποτέ στον Φάουστ, ποτέ στην Ελένη, ποτέ στον Ευφ ο ρ ί ο ν α ποτέ. Και με το δαινομικό προσωπίο έστω βρέστε το σωστό-μας δρόμο, που είναι της

ομορφιάς. Γιατί από το δρόμο της ομορφιάς φτάνουμε ευκολότερα στο ανάκτορο της Αλήθειας.

Στο δρόμο-σας αλυσίδες και θόρυβοι θέ να σας θάβουν το φως, στην ιταμή πρόκληση μια επιστήμης δίχως ρίζες. Άγρυπνα πλήθη νικημένων θα τρεκλίζουν σε προάστια λες και πως ξεράστηκαν αμέσως τώρα απο ναυάγια αίματος. Πέθανε και γίνου! Να η προσταγή μου ξαναφώναξε ο αιώνιος Ποιητής! Πέθανε και γίνου. Η αυθεντική ύπαρξη ζει *Sur specie mortis* και μόνο έτσι εκμετρά όλο το λυγρό μεγαλείο του υπάρχουν στον κόσμο.

Η ζωή είναι μέσα-μας ας το μάθουν οι συγκαιρινοί-οι σύγχρονοι συμπατριώτες-μου, κι όχι έξω-μας. Η ουσία της ύπαρξης είναι η *illusionne* της εσωτερικής μας ζωής...

Η αυτουπέρβαση του ανθρώπου είναι η Ελευθερία-του...

Η φωτιά όλο δυνάμωνε. Λαίμαργη καταβρόχχιζε το πνεύμα. Χαίρονταν την καταστροφή-της. Η στάχτη έκανε τύμβο να θάψει το πνεύμα τάφο, να το σκεπάσει και να το αφανίσει.

Μπροστά στην πόρτα του φαρμακείου στέκονταν αμίλητος και σιωπηλός ο παππούς-μου ο σπετσιέρης. Κι ως σιωπούσε θανατερά, τα ήμερα στοχαστικά-του μάτια δάκρυζαν. Τελούσε υπό το βλέμμα του θανάτου. Ζούσε χωρίς ψευδαισθήσεις γνήσια και αυθεντικά το πεπρωμένο της υπάρξεως.

Ξάφνου ένας άνεμος φοβερός φύσηξε και σήκωσε νέφος τεράστιο τ η σ τ ά χ τ η ώς τα μεσούρανα.

Τούς ούρανοους ψηλά πεντάλφες τους έσκιζαν. Μπουμπούνιζαν τα σύμπαντα όλα. Η γη μακριά, σειόταν συθέμελα. Η θύελλα όπου νάταν θα έφτανε.

Οι πρώτες σταγόνες βροχής έπεσαν ήρεμα απαλά σχεδόν στοχαστικά. Ήταν μια βροχούλα στην αρχή σιγανή, ήμερη, θεϊκή, σαν κι' εκείνη του «Φτωχούλη του Θεού» του αγίου της Ασιζης!

Τ' αστραπόβροντα, όμως γινόταν όλο και πυκνότερα. Η καταγίδα έφτασε πιά. Άγρια τροπική βροχή ξέσπασε δαρτή και ασταμάτητη.

-Α, να σωθούν λίγα βιβλία των παιδιών-μου εγγονάκι-μου, μου έλεγε σιγά και συγκινημένα ο παππούς. Το ήθελε ο Θεός να σωθούν έλεγε και έκλαιγε μαζί με τη βροχή... Κι έμεναν στάλες μαύρες ορφανές, ετούτη τη στιγμή τα δάκρυά-μου απάνω στην ψυχή-του.

Γ. Παπαστάμος.

Ελληνικό Διήγημα

Ο Σωλήνας

Ερρίκου Βλάχμπη

Ο Σωτήρης βγήκε ανόρεχτος απ' το σπίτι και κίνησε για την καθημερινή-του γύρα. Τρία χρόνια, κάθε πρωί, έριχνε το μπόγο στον ώμο, άρπαζε στο χέρι τη βαλίτσα και πήγαινε, σα λεωφορείο, στο ταχτικό-του δρομολόγιο. Έδινε την πραμάτεια με δόσεις στον κοσμάκη και υπόγραφε αυτός γραμμάτια στους μεγαλέμπορους.

Η δουλειά στην αρχή ήταν πολύ εύκολη. Με τον καιρό άρχισε ο Σωτήρης να κάνει κι όνειρα. Λέγαν πως ο Πολυπαχίδης, που' χε μιά μεγάλη αποθήκη στη Θεσσαλονίκη, φίσκα απο πραμάτεια, κάποτε είχε ξεκινήσει κι αυτός μ' ένα μπόγο και μια βαλίτσα. Το ξεκίνημα του Πολυπαχίδη έβαλε το Σωτήρη στα μεράκια. Τι ήταν κι αυτός να γίνει μια μέρα μεγάλος έμπορος, υπολογίσimos. Έτσι έπαιρνε θάρρος και μεγάλωνε τον κύκλο της δουλειάς-του.

Καθώς ανεβαίνει το δρόμο για την Καλλιθέα, αναμασά, σαν πρόβατο, τους πρώτους ενθουσιασμούς του. Τι τα 'θελε τα όνειρα. Τι το 'θελε κι ανοίχτηκε στα χρέη. Τα βερεσέδια έμοιαζαν μέ βούρκο. Όσπου να σηκώσει το ένα πόδι, τ' άλλο βυθίζονταν πιότερο στη λάσπη. Τρία χρόνια τα κατάφερε, μετά, άρχισε η κατρακύλα. Οι χρονιές δύσκολες, οι δουλειές κόπηκαν, ο κοσμάκης δυστύχησε. Οι άνθρωποι έφευγαν να βρούν τις τυχες τους σε ξένες πατρίδες. Μια μαυρίλα απ' αγωνία σκέπαζε τις μέρες που έρχονταν. Την απόγνωση την έβλεπε καθαρά σ' όλα τα μάτια που συναντούσε στο δρόμο, έξω απ' τα γραφεία ευρέσεως εργασίας, μέσ στα ταμεία, προσμένοντας το λιγοστό επίδομα.

Σε μια στροφή του δρόμου, πήραν τα μάτια-του το Νίκο. Έκαν' εκείνος να λοξέψει μα στάθηκε. Ίδιες σκέψεις τρώγαν τις στιγμές-τους. Αυτός που ζητούσε κι εκείνος που δεν είχε.

-Ξέρεις μέ σχόλασαν απ' τη δουλειά, γι αυτ...

Δεν τον άφησε να συνεχίσει.

-Σε καταλαβαίνω φίλε-μου. Δέν έχεις εσύ, δεν έχω κι εγώ, με τη μόνη διαφορά, εσένα σε δικάζει ο Χριστός, εμένα θα με δικάσουν οι φαρισαίοι.

Λίγο πιό πέρα έφτασε στο γνωστό στέκι. Ο Σωτήρης έβγαλε τη φωνή του δυνατή, πιότερο για να ξεφύγει απ' τους λογισμούς-του, παρά για να διαφημίσει την πραμάτεια. Με τη φωνή, βγήκαν οι πελάτισσες απ' τα σπίτια κι άρχισε τ' αλισβερίσι. Η Πελαγία όμως δεν βγήκε, ούτε η κυρά-Μαρίκα ούτε κ' η κυρα-Χρυσάνθη. Εδώ και μήνες δε βγαίνουν να δώσουν τη δόση. Ζαλικώθηκε το μπόγο, πήρε και τη βαλίτσα στο χέρι και ξεκίνησε. Στην κορυφή της συνοικίας, εκεί που ο δρόμος σχηματίζει ένα πλάτεμα κάθησε να ξαποστάσει. Απο την πολιτεία ανέβαινε ένας

αλόκοτος, μπερδεμένος θόρυβος, όπως κι ο λογισμός-του.

Απ' την αντίθετη πλευρά έρχονταν ο Καραμάνης, φορτωμένος κι αυτός το μπόγο και τη βαλίτσα. Είδε το Σωτήρη κι είπε να ξεκουραστεί λιγάκι. Ο Σωτήρης του τράταρε τσιγάρο κι έπιασαν κουβέντα. Είπαν για τους εμπόρους, για τα γραμμάτια και τους πελάτες.

-Εσύ φαίνεται είσαι μαλακός, τού 'πε κάποια στιγμή ο Καραμάνης.

Ο Σωτήρης τον κοίταξε απορημένα.

-Ναί, επανέλαβε ο Καραμάνης. Όλες οι γυναίκες λένε πως δεν τις στεναχωράς, δεν τις ζορίζεις καθόλου.

- Εσύ; ρώτησε ο Σωτήρης.

-Α, εγώ δεν τις σχωρνάω, τις αλλάζω τον αδόξαστο. Ή τα λεφτά κυρά-μου ή σε κάνω ξεφτίλα. Και να δεις πως μου τα δίνουν. Τώρα να δεις τι έχω να σύρω δω παρακάτω, σε κάποια Πελαγία και σε κάποια κυρα-Χρυσάνθη.

Έφυγε ο Καραμάνης, κι ο Σωτήρης σκεφτόταν τα λόγια-του. Σκεφτόταν τη Σατραζάναινα. Βγήκε τ' αγοράκι-της, ένας τόσο δα μπόμπιρας και του είπε με σοβαρό ύφος: «Η μαμά-μου δεν είναι στο σπίτι» Προτού όμως κάνει δυο βήματα να φύγει, άκουσε το μικρό να φωνάζει χαρούμενο: «Μαμά, τον είπα».

Άρπαξε νευριασμένος το μπόγο και τη βαλίτσα κι έφυγε σαν κυνηγημένος. Κατέβηκε στην οδό Καραϊσκάκη. Είχε ζερβά και δεξά τα σπίτια, που σκάλωναν στην πλαγιά σαν αγριοκάτσικα. Έφτασε στη βρύση κατάκοπος, άφησε το βάρος να πέσει μ' ανακούφιση από πάνω-του. Έσκυψε στο νερό κι έδιωξε πρώτα τον αλμυρό ιδρώτα από το προσωπό-του. Ύστερα, δρόσισε τα σωθικά-του, άναψε τσιγάρο και κάθησε στις μουριές τον Ισκιο. Η Σατραζάναινα μπήκε πάλι στη σκέψη του. Μαζί-της κι' η Χρίσταινα. Είχε πάει και σ' αυτής το σπίτι για τη δόση. Ενα παιδικό προσωπάκι ξεπρόβαλε απ' την πόρτα, σα σαλιγκαράκι απ' το καβούκι του, τον είδε λίγο με τα γαλάζια ματάκια-του κι ύστερα του είπε: «Είπε η μαμά-μου να σου πω πως δεν είναι μέσα» Το φέρεσιμό-τους τον αναστάτωνα. Έχωναν τα παιδιά-τους απ' την κούνια στο ψέμα.

Ένα σπουργιτάκι πέταξε στα χαμηλότερα κλαδιά της μουριάς κι από κεί κατέβηκε δίπλα στη βρύση. Ο Σωτήρης, που ζήτηγε αιτία να ξεφύγει απ' τις μαρτυρικές-του σκέψεις, ξεχάστηκε μαζί-του. Τούτη τη στιγμή ζήτησε αυτή τη μικροσκοπική ύπαρξη. Το σπουργιτάκι έκανε δυο-τρία πηδήματα κι έφτασε στο ρυάκι, που σχημάτιζε η βρύση. Ακροστάθηκε με τεντωμένο το κεφαλάκι-του ψηλά κι ύστερα έχωσε λαίμαργα τη μυτίτσα-του στο νερό. Ξεδίψασε και πέταξε πάλι στη μουριά. Εκεί βάλθηκε να ξεκουκίζει ένα μούρο.

Τι απλό πράγμα είναι η ζωή. Σκέφτεται ο Σωτήρης, κι ανάβει δεύτερο τσιγάρο. Το σπουργιτάκι παιδεύονταν εκεί με το μούρο. Έτρωγε, έτρωγε και σωμό δεν είχε. Έτσι γίνονταν και σ' αυτόν με τα γραμμάτια. Πλήρωνε, πλήρωνε και

σωμό δεν είχαν. Ήταν σαν τα κεφάλια της Λερναίας Ύδρας. Ένα πλήρωνε, δυο διαμαρτύρονταν.

Έπρεπε ν' αλλάξει, να γίνει σκληρός, όπως ο Καραμάνης. Να ξηλώσει την καρδιά-του και να βάλει στη θέση-της ένα κουκουνάρι.

Το σπουργιτάκι και τους λογισμούς-του, τους ξενόμισαν ένα τσούρμο απο γυναίκες. Ήρθαν κι ο Σωτήρης άνοιξε τη βαλίτσα και το μπόγο. Έσκυψαν αυτές πάνω στην πρμαμία κι άρχισαν να τη σκαλίζουν σαν τις κότες.

Αγόραζαν και γέμιζαν οι λογαριασμοί στις κάρτες. Γέμιζαν οι κάρτες κι άδειαζε η ψυχή-του από γαλήνη. Είχε πιαστεί σ' ένα χορό, που έμοιαζε μ' εκείνο τον χοροζάλογγο. Το τέλος-του ήταν το γκρεμοτσάκισμα, η χρεωκοπία. Η σκέψη αυτή του έφερε στα μάτια τους εμπόρους. Τον Πολυπαχίδη, τον Ξυδάτο, τον Τσιρώνη. Έπρεπε κάποτε να λογοδοτήσει, σαν κατηγορούμενος, κι αυτό το κάποτε έφτανε. Μάζεψε τα εμπορεύματα, που ήταν πεταμένα σα βρωμόρουχα μπουγάδας απ' τ' ανακάτωμα, και κίνησε για το σπίτι. Εκεί στο δώμα, που τό 'χε για αποθήκη, ταχτοποίησε το εμπόρευμα και το μέτρησε. Ύστερα έκανε έλεγχο και τις κάρτες. Τις είχε χωρισμί-νες σε κατηγορίες. Πάνω-πάνω είχε τις καλές πελάτισσες, στη μέση τις δύσκολες· κι απο κάτω αυτές που δεν πλήρωναν. Έτσι όπως τις είχε χωρισμένες σε κατηγορίες. Πάνω-πάνω είχε τις καλές πελάτισσες, στη μέση τις δύσκολες· κι από κάτω αυτές που δεν πλήρωναν. Έτσι όπως τις είχε απο κάτω, τις αποξεχνούσε. Μα τούτη τη στιγμή βγαίνουν και πέρναγαν σα σε παρέλαση από μπροστά-του κι έμοιαζε αυτός μ' επίσημο πρόσωπο σε έξεδρα και πότε απένειμε τιμή στα ηρωικά χιλιάρικα που πεθάναν και πότε μούντζωνε αυτό το σκάρτο ασκέρι. Έχωσε τα μούτρα μές στις χούφτες-του κι έμεινε έτσι για πολλή ώρα. «Μόνο αν πεθάνω θα χάσετε τα χρήματά-σας». Έτσι είχε μιλήσει κάποτε στους εμπόρους. Και τώρα....Ζούσε. Μέσα-του το φιλότιμο πήδησε σαν αγρίμι. Ήταν λαβωμένο και ζήτηγε διέξοδο. Θά 'ταν καλύτερα ν' άνοιγε η γη να τον κατάπινε. Έρχονταν απο τη μια μεριά κατα πάνω-του οι έμποροι, απο την άλλη οι πελάτες, οι έμποροι, οι πελάτες οι πελάτες, οι έμποροι, αμόνια και σφυριά κι αυτός στη μέση χτυπιόταν χωρίς ανάσα, χωρίς αναπαμό κι όλα αυτά, γιατί θέλησε να γίνει σαν τον Πολυπαχίδη, κι όλ' αυτά γιατί είχε καρδιά κι όχι κουκουνάρι.

Άναψε τσιγάρο κι έριξε πάλι τη ματιά-του στις κάρτες. Χίλιες σκέψεις βασάνιζαν το μυαλό-του, σκέψεις πικρές, που σα στόματα ανοιχτά του μολογούσαν τη μεγάλη-του χασούρα. Εδώ ο Σωτήρης κράτησε τη σκέψη-του και ξαναπέρασε τη λέξη χασούρα απ' το νοῦ-του. Μετα έμεινε να την πασπατεύει, να την τρίβει, να την καθαρίζει, όπως ένα παλιό νόμισμα. Ξανάβαλε κάτω τις ιδέες, τις άπλωσε όπως η κόρη τα προικιά-της, κι άρχισε να τις βάζει σε τάξη. Έχω, χάνω. Δεν έχω, δεν χάνω. Ο Πολυπαχίδης είχε κι έδωσε σε μένα, εγώ στη Σατραζάναινα. Στη

σκέψη αυτή ο Σωτήρης βρήκε πως αυτός ήταν ο σωλήνας, που πέρασε το χρήμα όπως το νερό, απ' τη δεξαμενή του Πολυπαχίδη, για να φτάσει στη Σατραζάνα. Τώρα έπρεπε να γίνει το αντίθετο. Απ' τη Σατραζάνα στο Σωτήρη κι απ' το Σωτήρη στον Πολυπαχίδη. Αυτή όμως η έρμη, διψασμένη γη καθώς ήταν, τό ρούφηξε και δε μπορούσε να γυρίσει πίσω. Γιατί δεν έχει χρήματα η Σατραζάνα. Γιατί δεν θά 'χει δουλειά ο άντρας-της. Και γιατί δεν έχει δουλειά ο άντρας-της. Ωχου έτσι όπως πάω θα παίξω την κολοκυθιά μόνος-μου, ψυθυρίζει κι απ' τη στενοχώρια έπιασε πάλι το πακέτο.

Έβαλε πάλι στη σειρά τον Πολυπαχίδη, τον εαυτό-του και τη Σατραζάνα. Μετά έβγαλε τον εαυτό-του απ' τη μέση κι άφησε μόνο τον Πολυπαχίδη και τη Σατραζάνα, ο φτωχός κι ο πλούσιος. Χαμογέλασε. Του φάνηκε πως η σκέψη-του μπήκε στο σωστό δρόμο. Οι πλούσιοι κ' οι φτωχοί και στη μέση οι σωλήνες, φτωχοί κ' οι σωλήνες, που δουλεύουν για ν' ανεβάζουν τη στάθμη στις δεξαμενές των πλουσίων. Κατάλαβε καλά πως αυτός κ' οι όμοιοί-του ήταν σωλήνες, άλλοι στενοί κι άλλοι πλατιοί πάντως σωλήνες, στο απέραντο εργοστάσιο της κοινωνίας. Βέβαια κι ο Πολυπαχίδης ήταν κάποτε σωλήνας κι έγινε δεξαμενή. Πόσοι όμως σωλήνες απ' τους αμέτρητους μικροπωλητάδες, μικρομαγαζάτορες, μικροβιοτέχνες, κατόρθωσαν να γίνουν δεξαμενές. Ένας, δυό, τρεις, οι άλλοι μείναν σωλήνες. Λένε: «Μπορείς και συ να γίνεις ένας Πολυπαχίδης, αν είσαι έξυπνος, μπορείς» Κι αυτός, σα χάνος, τό 'χαψε αυτό το δόλωμα. Το 'χαψε γιατί δε γνώριζε την αλήθεια. Αργά λίγο, αλλά, το κατάλαβε πως μόνο άνθρωποι σαν τον Πολυπαχίδη, τον Καραμάνη γίνονται δεξαμενές. Αυτοί δέν έχουν ούτε ιερό ούτε όσιο. Αυτοί στο μέρος της καρδιάς-τους έχουν ένα κουκουνάρι.

Πρωινό, η ώρα της δουλειάς. Λίγα χέρια όμως θα βγάλουν το σημερινό-τους μεροκάματο, τα πλιότερα η αναδουλειά τα κρεμά κάτω άπραγα. Ο Σωτήρης με τις κάρτες στα χέρια ετοιμάζεται για το συνηθισμένο-του δρομολόγιο. Η ειδοποίηση που πήρε, πως το βράδι οι έμποροι θα τον περίμεναν στο μαγαζί του Τσιρώνη, τον γεμίζει αγωνία. Γυρίζει στους δρόμους σκεπτικός σαν υπνωτισμένος. Ας γίνονταν να μὴν έφτανε ποτέ η νύχτα, ας ήταν να σταματήσει ο χρόνος. Τού 'ρχεται να τα παρατήσει και να φύγει. Να βγει έξω απ' την πολιτεία, ν' αγκαλιάσει τη γη και να σβήσει ήσυχα, λευτερώνοντας τον εαυτό-του απ' αυτή την τυράννια. Μα έβλεπε τον ήλιο να στέκει ψηλά κι έπαιρνε κουράγιο. Δεν ήταν δικός-του, ούτε κανενός άλλου· κι έτσι μπορούσε να χορταίνει όσο ήθελε τη ζεστασιά-του. Έπρεπε πολλά πράγματα στη ζωή νά' ναι σαν τον ήλιο, να μην είναι κανενού για να μπορούν να τ' απολαμβάνουν όλοι. Τι ωραία θά 'ταν η ζωή αν έλειπε εκείνο το δικό-μου δικό-σου, δικό-του και γινόταν μιά λέξη, δικό-μας. Δεν θα υπήρχαν τότε, ούτε οι Πολυπαχίδηδες, ούτε οι Σατραζάναινες ούτε οι σωλήνες.

Σαν τέλειωσε τη γύρα, μέτρησε τα χρήματα που έμασε όλη τη μέρα, ήταν μια γουλιά νερό στην πυρκαγιά του χρέους-τους. Κούνησε το κεφάλι θλιμένος και τράβηξε για το μαγαζί του Τσιρώνη. Τούς βρήκε εκεί όλους να τον περιμένουν. Ο χώρος μικρός και στενάχωρος, ο Πολυπαχίδης με κόπο βόλευε την εξογκωμένη κοιλιά-του πίσω απ' το γραφείο, μια σταχτοθήκη πνιγμένη στ' αποτσιγάρα μαρτύραγε την εκνευριστική ατμόσφαιρα. Μόλις τον είδαν του έκαναν τόπο να καθήσει. Πρώτος άρχισε ο Πολυπαχίδης, του χρώσταγε τα πλιότερα και με το δικό-του πήρε το λόγο.

–Λοιπόν, τι γίνεται με σένα και δεν πλήρωσες τα γραμμάτια:

Ο Σωτήρης βάλθηκε να τους εξηγήσει. Τούς μίλησε για την ανεργία, τους είπε για τη χροιά που ήταν δύσκολη...

–Δέν μπορώ ν' ακούω τέτοιες αηδίες, έκοψε ο Ξυδάτος. Φέτος είναι άσχημα και ρυσι ήταν καλύτερα, κουραφέξαλα. Ο έξυπνος κάθε εποχή βρίσκει τον τρόπο να τα κονοήσει.

–Ξέρεις, επενέβηκε ο Τσιρώνης μ' ένα σα νικό χαμόγελο στα χείλια. εγώ σε μια τέτ εποχή, εδώ και χρόνια, είχα κάνει την τύχη-μα

– Αφήστε τα παινέματα και να δούμε τι θανει με δαύτον, φώναξε ο Πολυπαχίδης κι ελ θέρωσε τον καλοτσιασμένο λαμό-του απο σφίξιμο της γραβάτας.

Και τώρα τι σκέφτεσαι να κάνεις; Μίλησε π στο Σωτήρη.

Κατάπτε τον κόμπο που του 'κλεινε το ρυγγα ο Σωτήρης και είπε:

–Θά θελα ένα συμβιβασμό μαζί-σας.

–Με πόσο ποσοστό;

–Πενήντα τοις εκατό.

Ο Τσιρώνης πετάχτηκε πάνω σα σπασμι ελατήριο.

– Έγώ τα θέλω όλα, συμβιβασμούς δεν δέμαι.

Ο Ξυδάτος δεν μίλησε. Στριφογύριζε ανήσι στην καρέκλα και κοίταζε τον Πολυπαχίδη τι ξεστομούσε.

–Μόνο αν πεθάνω θά χάσετε τα χρήμα σας- τον ειρωνεύτηκε ο Πολυπαχίδης. Τα μάσαι αυτά τα λόγια; Είναι δικά-σου. Εσύ ζι Τά χρήματά-μας όμως χάθηκαν. Μας τά φαγ

–Δέν σας έφαγα τίποτα. Ξεστόμισε ο Σωτήρης και τα λόγια του έσταξαν αίμα απ' τη μαχαι που του 'μπηξε στο φιλότιμό-του ο Πολυπαχίδης.

Τά χρήματά-σας είναι στον κόσμο, είναι μέ στις κάρτες.

–Είσαι ένας απατεώνας.

–Δέν είμαι.

–Ε, τότε τρέξε, φώναξε, απείλησε, κάνε μυσεις και μάσε τα χρήματα, αλλιώς...

–Αυτό που μου ζητάτε να κάνω είναι απθρωπο.

–Ανθρωπισμός κι εμπόριο δεν συμβιβάζε· χώνεψτο, τού πε νευριασμένος ο Ξυδάτος.

Νότες για την Εθνική Αντίσταση

Με την ευκαιρία της επετείου ίδρυσης της Εθνικής Πανελληνίας Οργάνωσης Νέων (ΕΠΟΝ) στις 23 Φλεβάρη 1943.

Στον επονίτη σταυραετό

του Κώστα Καλαντζή (Θεσσαλού)

τ.δ/ντή υπουργείου Παιδείας καθηγητή και συγγραφέα
Γραμμένο για την ΕΠΟΝ στα 1943

Στις φλέβες-σου του Εικοσιένα το αίμα βράζει
τανάν της νιότης σου ανυπόμονα φτερά.
Στράφτει βροντά ο ΕΛΑΣ και στα βουνά σε κράζει
πας να ντυθείς τη λεβεντιά και την αντρεία.

Τ' άρματα ζώστηκες και σταυραητός χυμίζεις
αβάσταγος με τον οχτρό ν' ανταμωθείς.
Κι ως νικητής ανάλαφρα γυρίζεις
ξέρεις σεμνά στη δόξα ομπρός για να σταθείς.

Αχολογούνε τα φαράγγια οι ψηλοράχες
στου τραγουδιού-σου τον αντάρτικο σκοπό
που λέει για θρυλικές παλικαριές για μάχες,
για του λαού-μας τον ακέριο λυτρωμό.

Καραούλι αγρυπνάς, πετάς μαντατοφόρος,
στη μάχη μ' αξιοσύνη τ' όπλο-σου κρατάς.
Όπου χρέος, Τιμή, θυσία, ο πρωτοπόρος
τ' όνομα της ΕΠΟΝ δοξάζεις και τιμάς.

Με το λαό μες στα Λευτεροχώρια
πρωτοθεμελιώνεις μιάν Ελλάδα φωτεινή.
Στα σπίτια στα σκολειά στα μεσοχώρια
φέρνεις του μέλλοντος το φώς και τη φωνή.

-Όχι, δε μπορώ, δε μπορώ να το κάνω αυτό,
ξανάπε ο Σωτήρης.

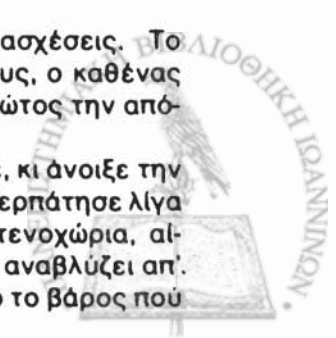
-Κακό του κεφαλιού-σου, του φώναξε ο Πολυπαχίδης.

Ο Σωτήρης τους είδε κατάματα. Τούτοι οι άνθρωποι μοιάζαν με συνεργείο, που ήρθαν να διαγνώσουν το σωλήνα, αν παίρνει επιδιορθώσεις και τώρα που είδαν τ' αποτελέσματα πήραν την απόφαση να βγάλουν απ' τη μέση αυτόν το σωλήνα, που βούλωσε από τ' ανθρώπινα αισθήματα και ζημίωνε τις δεξαμενές-τους. Το τέλος-του ήταν σίγουρο. Απ' αύριο θα 'ρχίζαν οι

δικαστικές αποφάσεις, οι κατασχέσεις. Το 'βλεπε καθαρά μες στα μάτια-τους, ο καθένας θα βιάζονταν ποιός θα βγάλει πρώτος την απόφαση. Σηκώθηκε μουνδιασμένος.

-Κάντε ό,τι νομίζετε, τους είπε, κι άνοιξε την πόρτα. Έξω ανάσαινε λεύτερα. Περπάτησε λίγα βήματα κι αντί για λύπη, για στενοχώρια, αίστάνθηκε άθελά-του μια χαρά ν' αναβλύζει απ' την ψυχή-του, μιά χαρά γιά τούτο το βάρος πού 'φυγε από πάνω-του.

Ερρίκος Βλάχμπενς

Μνήμες ηρώων και μαρτύρων της ιταλογερμανικής Κατοχής

Χαράλαμπος Τσιάρας

Ένας πρωτοπόρος της ΕΠΟΝ
και άλλοι δυο

Απο τα πρώτα και καλύτερα στελέχη της ΕΠΟΝ στην περιφέρεια Γιαννίνων, ήταν ο Χαράλαμπος ή Μπάμπης Τσιάρας και η Μαργαρίτα Μολυβάδα (Περδικάρη).

Για την ηρωική δασκάλα των 22 ανοίξεων που κρεουργήθηκε σ' ένα καμποχώρι της Άρτας, την έκανε ποίημα ο Μουσελίκης, ο Χατζής διήγημα και ο Σταύρου θέατρο. Για τον αρχηγό της ΕΠΟΝ Μπάμπη Τσιάρα δεν έγραψε κανένας τίποτα.

Γεννήθηκε στα Γιάννινα στον Κουραμπά το 1923. Σπούδαζε στην Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Θεσ/νίκης. Ο πατέρας-του Αλκιβιάδης ήταν φαρμακοποιός και η μάνα του δασκάλα. Τον είχανε μοναχογιό.

Ο Μπάμπης σαν φοιτητής είχε μυηθεί στη μαρξιστική ιδεολογία. Μιλούσε τρεις γλώσσες και άππαιστα γερμανικά. Ήταν εφυέστατο και οργανωτικό μυαλό. Παλικάρι με πολύ ευγενική, αλλά κι επαναστατική ιδιοσυγκρασία. Φωτεινό πνεύμα και φλογερή καρδιά. Στη Θεσ/νίκη δούλεψε για τους πρώτους πυρήνες της ΕΠΟΝ θαρραλέα κι αποφασιστικά. Μα οι Γερμανοί τον πήραν μυρουδιά και τον κυνήγησαν. Ντυμένος γυναίκα τους ξέφυγε απο τη Βόρειο Ελλάδα... Ήρθε στα Γιάννινα. Διχτυώθηκε με τη Μαργαρίτα. Οργάνωσαν τις πρώτες τριάδες των επονιτών. Μέσα στην πρώτη και αξιότερη για δράση, με προκηρύξεις και συνθήματα στους τοίχους, ήταν και ο κατοπινός γενναίος λοχαγός των επονιτών του ΕΛΑΣ και του Δ.Σ. διακεκριμένος καθηγητής των φυσικών Γιώργος Νικολάου ή

Ανταρτοεπονίτες μαχητές του 1ου λόχου του 15ου Συν/τος του ΕΛΑΣ. Από αριστερά ο δι/τής του περιοδικού-μας Λάμπρος Μάλαμος ο Κώστας Βούστρος κ.α. έξω από τους παλιούς στρατώνες στα Γιάννινα Νοέμβρη του 1944.

Νώντας. Ο Τσιάρας έβγαине στα χωριά αφηφώντας τους Γερμανούς και τους νπιους καταδότες, έβγαζε πύρηνους τριωτικούς λόγους. Αυτός μας εμπύ στην οργάνωση, όπου το καλοκαίρι 1943 βγήκαμε στο αντάρτικο. Με τη φσμένη καθοδήγησή-του, διαμόρφωνε σφυριλατούσε επαναστατικές συνεισεις. Ήταν ριψοκίνδυνος και άφοβος. λογάριζε ζωή, μπροστά στον αγώνα για λευτεριά του λαού-μας.

Στις 31 Γενάρη 1944, οργάνωσε με γι αντιστασιακό ξεσήκωμα ένα μεγάλο ο λαλητήριο στην πόλη, ενάντια στους καχτητές και τους ντόπιους λακέδες-τους διαμαρτυρίες και αιτήματα για τρόφ που σάπιζαν στις αποθήκες και ο λαός ινούσε! Ευθύνη για την πείνα και την αγνωση του πληθυσμού, είχε και ο γδ/τής Ηπειρού Κουίσιγκ Τσιμπρ Μπροστά στην πείνα, στην τρομοκρα στις συλλήψεις, στα βασανιστήρια και εκτελέσεις, ο Μπάμπης τονώνοντας το σθημα και το φρόνημα του λαού, μπ

Μπάμπης Τσιάρας

επικεφαλής της διαδήλωσης και στο σταυροδρόμι των οδών Αβέρωφ, Ανεξαρτησίας και Μητροπόλεως, τον συνέλαβαν οι Γερμανοί. Μαζί του και τους Γιάννη Τάτση και Γιάννη Φίλιο. Οι ντόπιοι χαφιέδες είχαν οργανώσει... Τους βασάνισαν τους πέρασαν στρατοδικείο στο κτίριο της μεραρχίας στην Κεντρική Πλατεία. Ο Μπάμπης απολογήθηκε στα γερμανικά και ανέλαβε όλες τις ευθύνες των διαδηλώσεων και της οργάνωσης. Τους μίλησε ώρα για τα ιδανικά τ' αγώνα. Οι χιτλερικοί αξιωματικοί έμειναν κατάπληχτοι, από την παρρησία, την παλικαριά και την απόφαση του Τσιάρα για αυτοθυσία. Του πρότειναν σαν άλλου Σουκατζίδη στο Χαιδάρι, ν' απαρνηθεί τις ιδέες του, να του χαρίσουν τη ζωή και να τον κάνουν φίλο. Η απάντησή-του για τους βάρβαρους επιδρομείς τον Τιμπρή, και τους ντόπιους χαφιέδες-τους, ήταν καταπελτική και ταπεινωτική. Η απόφασή-τους βγήκε αμετάκλητη, να εκτελεστούν. Απέξω, ο πατέρας-του και άλλοι συγγενείς με κορυφωμένη αγωνία, εκκλιπαρούσαν το γλυτωμό-τους... Όταν βγήκαν οι μελλοθάνατοι από το χτίριο για την κλούβα με τις χειροπέδες, ο Μπάμπης με το μέτωπο ψηλά, ήρεμος και με χαμόγελο αισιοδοξίας είδε τους συγγενείς-του και τους αποχαιρέτησε με τα παρακάτω λόγια:

– Πατέρα, μας καταδίκασαν σε θάνατο! Μα θα νικήσουμε. Η λευτεριά πλησιάζει. Φίλησέ-μου τη μάνα-μου... και νά'στε περήφανοι για το γιό-σας!...

Ήταν 4 του Απρίλη, και πριν ο ήλιος της Ανατολής ροδίσει, εκτέλεσαν τον αρχηγό της Νεολαίας και τους άλλους δυό, όπως βγαίνουμε από την πόλη κι αρχίζει τ' αεροδρόμιο, αριστερά στη σημερινή «Νέα Ζωή». Πρίν τραβήξουν τη σκανδάλη, ο Μπάμπης φώναξε μ' όλη τη δύναμη της ψυχής-του: «Ζήτω η λευτεριά» «Ζήτω το ΚΚΕ» «Ζήτω ο εδούλωτος λαός-μας». Στη στιγμή, τ' ανάριγα κορμιά της λεβεντιάς έπεσαν στο νοτισμένο απ' τη δροσιά τ' Απρίλη χώμα!

Σε λίγο, οι πρώτες liaxτίδες χάιδεψαν και φίλησαν τα ματωμένα προσωπά-τους.

Η μυροβόλα η αύρα, τίναξε ανάλαφρα τ' άνθη της Κερασιάς πάνω στα κορμιά-τους, να νά'θελε να δώσει με το σίμωμα της πασκάλιάς πνοή και μήνυμα αιώνιας ανάστασης.

Ο Τσιάρας, ένας απaráμιλλος σεμνός αγωνιστής της λευτεριάς, άξιος μακρινός απόγονος του Νικοτσάρα, έμπαινε με τους δυό συντρόφους-του μαζί, στη χορεία των νεκρών αγγέλων της ζωής, στην ατέλειωτη στρατιά των αφανών ηρώων και μαρτύρων του λαού.

Τα λευκά νυφολούλουδα της τρανής κερασιάς, μύρωσαν λίγες μέρες και στόλισαν τον κοινό-τους τάφο.

Μα τ' άνθη της κερασιάς, δε βάσταξαν πολύ. Τα σκόρπισε ο ζέφυρος του λυτρωμού που αρμένιζε από Ζαγόρια και Τζουμέρκα.

Σε λίγον καιρό οι ρίζες της κερασιάς που ποτίστηκαν με το άλικο αίμα των παλικαριών ξεράθηκαν και σάπισε και ο κορμός! Έπειτα, οι τρεις μανάδες πήγαιναν πότε πότε, τα ταπεινά χεραμολούλουδα στο κοινοτάφιό-τους.

Πέρασαν χρόνια. Στέρεψαν και τα μάτια των ορφανών γονιών του Τσιάρα, καθώς δεν είχαν άλλα δάκρυα να κλαίν το μοναχό και ακριβό-τους παλικάρι, τη μόνη ελπίδα της ζωής-τους.

Από τότε, πέρασαν 38 ολόκερα χρόνια. Κανείς δεν τον θυμήθηκε. Κανείς δεν έγραψε δυό λόγια. Κανείς δε μνημόνεψε επίσημα και ανοιχτά το Μπάμπη το λεβεντη! Δεν είναι κρίμα που κανείς δεν τού'ψαλλε για ν' ακουστεί τον ύμνο της θυσίας, του Τσιάρα και των άλλων δυό ηρώων και μαρτύρων; Πρόβλεψαν τάχα

εκείνοι, πριν παντρευτούνε με το θάνατο, πως οι μελλούμενοι θά' χαν τέτοια αχαριστία και λησμοσύνη;

Ώ αθλιόψυχε νεώτερε ατομικιστή ρωμιέ πως βούλιαξες αδιάφορος μες στην αγνωμοσύνη!

Λάμπρος Μάλαμας

Μια γενναία πράξη επονιτών της Κατοχής στα Γιάννινα

Μια ομάδα από Γιαννιώτες επονίτες μ' επικεφαλής τον Σόλωνα Κωνσταντινίδη, και μια τριάδα φίλων: τον Σωτήρη Γκόγκα, τον Κώστα Κωνσταντινίδη (αδερφό του πρώτου) και τον Κώστα Χάμο, τόλμησαν (έτσι, δεν ήταν μόνο το παράδειγμα των Γλέζου και Σάντα στην Ακρόπολη) και ύψωσαν μπροστά στα μάτια των Γερμανών την ελληνική Σημαία. Σκαρφάλωσαν με πλάτες ο ένας στον άλλον σαν αίλουροι και την έστησαν πάνω στο ρολόι της Κεντρικής Πλατείας της πόλης. Όταν την είδαν οι χιτλερικοί από το διπλανό μέγαρο της θης μερραρχίας φρύαξαν... τρελάθηκαν οι γραικύλοι χωροφύλακες. Έμαθαν ποιοί ήταν, κι άρχισαν να τους κυνηγάνε. Οι δύο πρώτοι απο την τριάδα, ξέφυγαν για τον ΕΛΑΣ. Μα ο επικεφαλής της ομάδας ο γενναίος Σόλων 19 χρονών, δολοφονήθηκε απο χωροφύλακες που είχαν μπλόκο εκεί μ' έναν αρχιχαφιέ Ζήση, μια νύχτα στην οδό αγίου Κοσμά. Ο Σόλων ήτανε ξάδερφος του αρχηγού της ΕΠΟΝ Χαρ. Τσιάρα. Οι φονιάδες υπηρέτες των Γερμανών, τού' ριξαν και χαριστική βολή.

Κανείς ποτέ δεν έγραψε τίποτε γι' αυτή την ταπείνωση και την προσβολή των πανίσχυρων τότε επίλεκτων και ες-ες- χιτλερικών στην πρωτεύουσα της Ηπείρου. Ο επονίτης Σόλων, είχε αναπτύξει πλούσια αντιστασιακή δράση. Καί σ' όλη τη διάρκεια της κατοχικής πείνας που, εργάζονταν σε αλευρόμυλο, βοήθησε πολλούς πεινασμένους! Ήταν πολύ αγαπητό παλικάρι, κι έφυγε δολοφονημένος πάνω στον αγώνα, για ν' αποδείξει στους λύκους του Φύρερ και στα ντόπια τσακάλια του Ράλλη, ότι: οι Έλληνες «ζυγόν δουλείας δεν ανέχονται», σκλαβιά δεν υποφέρουν. Μα εμείς θα τον θυμούμαστε με πατριωτική και λαϊκή περφάνια.

Λ. Μάλαμας

Σόλων Κωνσταντινίδης

Φιλοσοφικά Αποφθέγματα

Για τους ταλαντούχους της
γραφής

Το πιό βασικό στη λογοτεχνία, είναι κανείς να γράφει απλά, εντελώς απλό καταλαβαίνετε, εντελώς εντελώς απλά. Έτσι που να φτάσει στην έσχατη απλότητα.

Η απλότητα είναι το ριζικό των ταλέντων, το υπέρτατο μέρος της καλλιτεχνικής μαστοριάς.

Ιβάν Αλεξ. Μπούνιν

Έγινε πιό απλός, και τραβάω προς το σκοπό ευθεία.

Του ργκιένιε φ Ασεβής δεν είναι όποιος αρνείτα τους θεούς του όχλου. Ασεβής είναι όποιος αποδίδει στους θεούς τα αισθήματα του όχλου.

Επίκουρος

Ουδείς φιλόχρυσος εγένετο φιλόχριστος

Αλίμονο πόσο στις μέρες-μας τα πάντα εκφυλίστηκαν και καταρακώθηκαν. Τόσο που ο ναός στον οποίο συγκεντρώνονται οι χριστιανοί, να μη διαφέρει απο βουστάσι και μαντρόνων.

Ιωάννης ο Χρυσόστομος

Παροιμιακά διαμάντια από τη σοφία του μογγολικού λαού

Αποκλειστική επιτόπια έρευνα
και σταχυολόγηση της Δήμητρας Κατάκη-Μουσόπουλου

Μικρή Εισαγωγή

Όπως είναι γνωστό, η Μογγολία είναι μια ανεξάρτητη σοσιαλιστική χώρα, στα βάθη της Β.Α. Ασίας. Βρίσκεται ανάμεσα στην Κίνα και στην περιοχή της Σιβηρίας, που έτυχε να γνωρίσουμε από κοντά επισκεπτόμενοι, το Ιρκούτσκ. Στην περιοχή αυτή, μερικά πράγματα, όπως τα φυλετικά χαρακτηριστικά των κατοίκων του Ιρκούτσκ –χαρακτηριστικό παράδειγμα η ευγενική ξεναγός-μας– καθώς και το εθνολογικό Μουσείο της πόλης, φέρνουν κοντά-μας ένα μογγολέζικο αγέρα. Στενή φιλία συνδέει τους λαούς της Μογγολίας και της Σοβ. Ένωσης. Η κοινή πάλη για την πρόοδο και το Σοσιαλισμό, είναι το πιο γερό θεμέλιο γι' αυτή τη φιλία.

Στις 11 Ιούλη του 1981 η Σοσιαλιστική Επανάσταση στη Μογγολία, έκλεινε τα 60 χρόνια-της. Σ' ένα μικρό τόμο –ειδική έκδοση για τα γενέθλια της Επανάστασης– που έπεσε στα χέρια-μας συναντάμε τους Μογγόλους να περηφανεύονται πως είναι ο πρώτος λαός στον κόσμο που κατάφεραν ακολουθώντας καινούριους, ανεξερεύνητους δρόμους, να περάσουν μέσα σε λίγα χρόνια από τη μεσαιωνική καθυστέρηση και τη φεουδαρχική καταπίεση στη σοσιαλιστική ανάπτυξη. Οι παροιμίες και τα γνωμικά που ακολουθούν, μεταφρασμένα από τα γαλλικά, αποτελούν ένα δείγμα της αξίας του λαϊκού πολιτισμού της Μογγολίας. Σκόπιμα θαρρείς, βαλμένα στο τέλος του τόμου, προδίνουν τα μυστικά της επιτυχίας του μογγολέζικου λαού: Αγάπη για την εργασία, τη μόρφωση και την ειρήνη, τη σύνεση, το σεβασμό, τη φιλία και τη θέληση.

Για την εργασία

Για να κερδίσεις πρέπει να εργαστείς.

Το ψάρι ζει από το νερό. Ο άνθρωπος από την εργασία.

Ο εργατικός είναι χρήσιμος σε όλους.
Ο τεμπέλης δεν είναι χρήσιμος σε κανένα.

• Όταν η δουλειά έχει γίνει, τότε βλέπουμε το αποτέλεσμα.

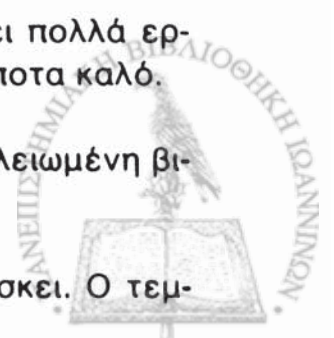
Ένας κακός εργάτης έχει πολλά εργαλεία, αλλά δεν κάνει τίποτα καλό.

Γελάμε με μια δουλειά τελειωμένη βιαστικά.

Αυτός που φροντίζει βρίσκει. Ο τεμπέλης χάνει.

Όποιος χαζεύει το φθινόπωρο...
κλαίει το χειμώνα.

★

Η εργασία απαιτεί τη διεύθυνση, όπως
το φορτίο ένα σκοινί.

★

Η γλώσσα είναι πάντα απασχολημένη
στο φλύαρο, τα μπράτσα είναι απα-
σχολημένα στον εργατικό.

★

Η αργία ξεσκεπάζει τα νεφρά απο το
πάχος.

★

Του τρέχουν τα σάλια, όταν μιλούν για
βότκα. Απ' τη στιγμή όμως που αρχί-
σουν να μιλούν για δουλειά, αισθάνε-
ται να κάθεται πάνω σ' ένα καρφί.

★

Η εργασία ομορφαίνει τον άνθρωπο.

★

Η ομίχλη και τα σύννεφα ενώνουν τα
μακρινά βουνά. Η εργασία ενώνει αν-
θρώπους που ζούν ο ένας μακριά απ'
τον άλλο.

Για τη μόρφωση και τη γνώση

Καταχτώντας γνώσεις, καταλαβαί-
νουμε τα λάθη-μας.

★

Δέν υπάρχει μεγαλύτερη ευτυχία, απ'
το να είσαι ζωντανός.

★

Δεν υπάρχει καλύτερη γνώση απο την
εμπειρία.

★

Είναι καλό όταν σύννεφα δε σκεπά-
ζουν τον ήλιο. Είναι καλό όταν η τεμ-
πελιά δεν ενοχλεί τη μελέτη.

★

Μέσα στα λόγια των γερόντων υπάρ-
χει σοφία. Μέσα στα γνωμικά-τους...
μαθήματα.

★

Το νερό καθαρίζει τα πράγματα. Η με-
λέτη το μυαλό.

Χωρίς εφαρμογή, δεν υπάρχει γνώση.

★

Το φώς του φεγγαριού λευκαίνει το
σύννεφο. Ο λόγος του σοφού φωτίζει
και τον ίδιο το μορφωμένο.

★

Ο ήλιος σηκώνεται και η φύση ξυπνάει,
όταν κανείς διαβάσει ένα βιβλίο, το
πνεύμα φωτίζεται.

★

Ο μορφωμένος άνθρωπος είναι σοβα-
ρός. Ένα πλατύ ποτάμι είναι ήσυχο.

★

Ν' αποχτάς τη γνώση, είναι σα ν' απο-
χτάς ένα στολίδι.

★

Ένας χωρίς γνώση, μέσα σε μια ωραία
επιχείρηση, είναι σαν ένα κακό πορ-
τραίτο μέσα σ' ένα ωραίο κάδρο.

★

Το δέντρο είναι το στολίδι του βου-
νού. Οι σοφοί είναι το στολίδι της Πο-
λιτείας.

★

Πολλά αστέρια ομορφαίνουν τον ου-
ρανό, πολλές γνώσεις ομορφαίνουν
το νού,

Για τη φιλία

Η φιλία είναι η καλύτερη γνώση.

★

Όπως η σοφία έχει ανάγκη από ένα
φίλο, έτσι η δύναμη έχει ανάγκη από
στήριγμα.

★

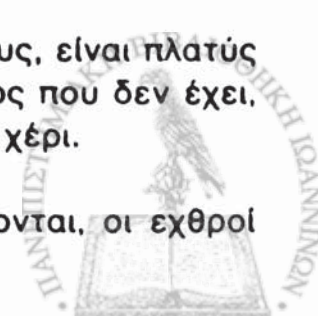
Αυτός που έχει φίλους, είναι πλατύς
όπως η στέππα, αυτός που δεν έχει,
είναι στενός όπως το χέρι.

★

Όταν οι φίλοι ενώνονται, οι εχθροί
λυσσάζουν.

★

Μαζί μ' ένα φίλο υποφέρουμε ευκολό-
τερα τη βροχή και το κρύο.

Ένας λίγο βέβαιος φίλος, είναι χειρότερος από ένα φαρμακερό φίδι.

★

Η φίλια μ' έναν καλό άνθρωπο είναι σαν το φώς του φεγγαριού. Η φίλια μ' έναν κακό άνθρωπο είναι σα δηλητήριο φιδιού.

★

Δέσε τ' άλογό-σου σ' έναν τόπο φανερό, δείξε εμπιστοσύνη σ' ένα φίλο σίγουρο.

★

Η φίλια δεν έχει σύνορα, οι γνωριμίες δεν έχουν βάθος.

★

Οι φίλοι πρέπει να μένουν ως τα γηρατειά.

★

Ένας καλός φίλος είναι πιά δυνατός από έναν πέτρινο τοίχο.

★

Ένα καλό άλογο είναι πιά γρήγορο από ένα γεράκι.

★

Αυτός που είναι εγκάρδιος με τους άλλους, έχει πολλούς φίλους.

★

Ένας σίγουρος φίλος, αντικαθιστά και την ίδια τη συγγένεια.

★

Ο άνθρωπος γνωρίζεται μέσα στη φίλια. Το άλογο στο τρέξιμο.

★

Οι σοφοί δημιουργούν ακόμα και μέσα σε μια φτωχή αυλή.

★

Αξίζει περισσότερο ν' ανεβείς έναν τούρο χωρίς χαλινάρι, παρά να προσπαθείς να μάθεις κάτι από έναν που δεν ξέρει.

★

Είναι περήφανος ένας άνθρωπος με λίγο νού και λίγες γνώσεις.

★

Κρίνουμε τους μαθητές σύμφωνα με το δάσκαλο και το δάσκαλο σύμφωνα με τους μαθητές.

Δεν ξέρει να προσθέσει το μηδέν στο ένα.

★

Όσο έξυπνος κι αν είσαι ν' ακούς πάντα αυτό που λέν' οι άλλοι.

★

Να μην απελπίζεσαι ότι, η γνώση είναι ατέλειωτη. Να μη βαυκαλίζεσαι ότι το λάθος δεν είναι μεγάλο.

Για την ενότητα και την ομόνοια

Η ενότητα δημιουργεί τη δύναμη.

★

Αξίζει περισσότερο να συμφιλιώνεσαι, παρά να χτυπιέσαι.

★

Εκεί που οι άνθρωποι φιλονικούν, οι λωποδύτες πλουτίζουν.

★

Δυό άνθρωποι ενωμένοι είναι ένας περίβολος από σίδηρο, είκοσι χωρισμένοι ένας τρύπιος φράχτης.

★

Αν θέλει κανείς να φωνάξει, πρέπει να το κάνει με μιά μόνο φωνή. Αν θέλει να ξεσηκώσει, πρέπει να το κάνει σε συμφωνία μ' άλλους.

★

Πολλά χέρια αξίζουν περισσότερο από έναν Ηρακλή.

Ποικίλα

Το σκοτάδι είναι για τον τυφλό, ότι ο ωκεανός γι' αυτόν που βλέπει.

★

Οι δυσκολίες χτίζουν. Τα χάρδια καταστρέφουν.

★

Οι σκέψεις του ανθρώπου είναι πιά πλατιές απ' τη γή.

★

Αξίζει πιά πολύ να μιλάς λιγότερο, και να στοχάζεσαι περισσότερο.

★

Είναι δύσκολο να διαλύσεις τα σκοτάδια της νύχτας μ' ένα φανάρι.

Λαογραφικό σύμμειχτο

Η Καλάγια του Μπερατιού

Του Βαγγέλη Λιάπη

Γιά την όμορφη Μαρία στα Σάλωνα, σφάζονταν παλικάρια.

Γιά την όμορφη Καλάγια στο Μπεράτι, σφάζονταν δυό αδέρφια.

Η κόρη βλέπει το φονικό που γίνεται μπροστά-της και τα δάκρυά-της τρέχουνε ποτάμι.

Με τον Ξεναγό-μου και διευθυντή των Μουσείων του Μπερατιού, ανεβαίναμε μαζί για το μεγάλο Κάστρο που δεσπόζει δυτικά στο Βεράτι.

– Μουστλίμ πές μου γιά τούτο το Κάστρο, τί διηγείται ο λαός;

– Το Κάστρο το λένε Καλάγια. Ήτανε μια πολύ όμορφη κοπέλα που τη λέγανε Καλάγια. Γιά την αγάπη-της σκοτώνονταν δυό αδέρφια. Εδώ πάνω έμενε η κόρη, γι-αυτό και τούτο το ύψωμα πήρε το όνομά-της. Βλέπεις το βουνό ανατολικά; το λένε Τομόρι. Έτσι λέγανε τον ενα αδερφό.

Βλέπεις εκείνο το βουνό στα δυτικά; το λένε Σπιράκ. Έτσι λέγανε τον άλλον αδερφό. Ο λαός, τους έκανε και τους δυο, βουνά.

Ο Τομόρις χτυπούσε τον αδερφό-του με τη σπάθα. Γιαυτό είναι ως τα σήμερα το βουνό αυτό γιομάτο κοψιές-κοψιές, όπως βλέπεις.

Σπιράκ χτυπούσε τον αδερφό-του με ενα τεράστιο σφυρί. Γιαυτό είναι ως τα σήμερα το βουνό αυτό γιομάτο μεγάλες γούβες όπως βλέπεις.

Στη μέση – εδώ που είμαστε τώρα – στέκει η όμορφη Καλάγια, που αγαπάει και τους δυό, και σπαρταράει η καρδιά-της για το φονικό που γίνεται.

Νά πάει πρὸς δῶθε σκιάζεται να πάει πρὸς κεί, φοβάται

στέκει στή μέση άπραγη και σκίζετ' η καρδιά της απ' το κακό που γίνεται με σπάθες και με πάλλες.

Κλαίει η όμορφη Καλάγια απαρηγόρητα. Βλέπεις το ποτάμι κάτω; που αγκαλιάζει το Μπεράτι και τούτο το Κάστρο εδώ από το νότο; Το λέμε Οτούμ. Έγινε από τα πολλά δάκρυα της Καλάγιας, που τρέχουνε ως τα σήμερα γιατί κανένας δεν την πήρε.

Πετρώσανε απο το μάταιο πάλεμα και τα

Με τη θέληση μπορεί κανείς να μετακινήσει ένα βουνό.

★

Αυτός που θέλει να δημιουργεί περισσότερο, κάνει οικονομία στο χρόνο-του.

★

Όποιος ερευνά το μέλλον, βλέπει καλύτερα το παρόν.

★

Το πουλί έχει φτερά. Ο άνθρωπος δύναμη.

★

Μιλάει σοφά κι' ενεργεί ανόητα.

★

Μιλάει λίγο, μα κάνει πολλά.

★

Ό,τι πιό δύσκολο στα νιάτα, πιό εύκολο στα γηρατειά.

Μια θάλασσα σχέδια, μια σταγόνα πράξεις.

★

Να βοηθάς με πράξεις, όχι με τη γλώσσα.

★

Μη πιστεύεις σ' ό,τι λέχτηκε, πίστευε σ' ό,τι έγινε.

★

Γνωρίζουμε κάποιον απ' ό,τι κάνει.

★

Τα χέρια-του δε φτάνουν ως τη σέλλα, λοιπόν τ' απλώνει στον ουρανό.

★

Όλα τα πουλιά έχουν ανάγκη από φτερά. Όλοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη από ειρήνη.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΤΑΚΗ-ΜΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Δι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη
Μιχαήλ Άγγελος

Κώστα Δ. Αβραάμ: «Οι αποσυνάγωγοι»

Αθήνα '81, εκδ. «Πνευματικής Ρούμελης», σελ. 94. Δεκαεφτά διηγήματα γραμμένα με το διακριτικό και ζηλευτό ύφος και ήθος του λαμπρού αγωνιστή των προοδευτικών-μας γραμμάτων και του στυλοβάτη της επαρχιακής πνευματικής Ρούμελης. Χαίρεται η ψυχή-σου να διαβάζει σ' όποια μορφή τον αληθινό και καθαρίο λόγο-του κ. Αβραάμ, που είναι κάθε σελίδα-του και μηνυματοφόρα ιδέα και φωνή για λύτρωση· καθώς ο ίδιος αποτελεί μια τίμια κι ανιδιοτελή ενσάρκωση των αγωνιστικών ιδανικών του λαού-μας. «Οι αποσυνάγωγοι» είναι διηγήματα κοινωνικοπολιτικά και ψυχολογικά, αληθινά διαμάντια, αριστοτεχνικά μαστορεμένα, που συγκινούν βαθιά κι ενθουσιάζουν τον αναγνώστη. Είναι βγαλμένα από τη νεώτερη ελληνική ζωή με θετικούς κι αρνητικούς τύπους και χαρακτήρες. Σημαντικά γνωρίσματα: η σπαρταριστή ζωντάνια-των παραστάσεων, το υψηλό δίδαγμα, το μήνυμα της ανθρωπιάς και της πίκρας, του αδικαιώτου αγώνα, ο βαθύς και λεπτός

σαρκασμός στο τραγελαφικό στοιχείο-της αντίδρασης κ.α. Να ζει ο Αβραάμ όσο κι ο βιβλικός πρωτόπλαστος συνώνυμός-του, να μας κερνάει και να μας δυναμώνει με τον γοητευτικό κι αδροκρασάτο λόγο-του.

Σωτήρη Τουφίδη: «Ο Αώος και η φύση-του»

Κόνιτσα '82, σελ 80.

Ένα ωραιότατο περιηγητικό και φυσιολατρικό έργο, για να γνωρίσει ο κάθε Έλληνας την ομορφιά και τον πλούτο των ποταμιών και την ανάγκη αξιοποίησης ανεκμετάλλευστων ως τώρα πλουτοπαραγωγικών πηγών. Ο Σωτήρης Τουφίδης από το πρώτο-του κιόλας τουριστικό βιβλίο με τίτλο: «Η Κόνιτσα και τα χωριά-της» απόδειξε ότι η ακριτική και ιστορική αυτή πολιτειούλα, απόχτησε το συγγραφέα-της. Δημοτικός Σύμβουλος και πρωτοπόρος στον Εξωραϊστικό και Ορειβατικό Σύλλογο της πόλης-του, ο Τουφίδης έγραψε ποιήματα και λαογραφικά αφηγήματα που δημοσίευσε και το «Ελ. Πνεύμα». Αλλά η απέραντη αγάπη και ο αξεδίψαστος έρωτας που έχει με τη φύση, τα τοπία, τα

δυσ αδέρφια γιατί κανένας δεν έπαιρνε τη νίκη που θα 'δινε την κόρη. Τά σημάδια του αλληλοσκοτωμού τα έχουνε και τα δυο στο πρόσωπο ακόμα.

Πέτρωσε και η Καλάγια στη μέση κι' έγινε Κάστρο του Μπερατιού.

Τα δυο βουνά θα παλεύουνε στους αιώνες για την κατάχτηση του Κάστρου. Κανείς ποτέ δεν θα νικήσει. Και τα δάκρυα της Καλάγιας, ολόκληρο ποτάμι το Οτούμ θα τρέχουνε και κείνα στους αιώνες.

Στους αιώνες ζωντανή και η επιθυμία για την ολοκλήρωση της ανθρώπινης ευτυχίας.

Η σοφή λαϊκή φαντασία, δεν θέλησε να

δώσει λύση στο πάλεμα για να μην πάψει ο αγώνας. Ο λαός, θέλει τους μεγάλους-του, να είναι παλαιστές στους αιώνες.

Πρέπει να παλεύεις για την κατάχτηση του ωραίου και υψηλού.

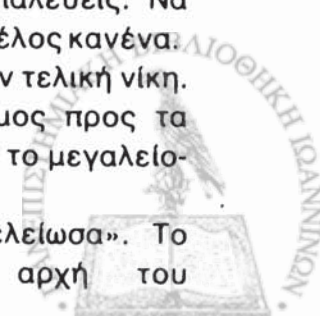
Αλλά κι αν κάποτε πετύχεις κάτι, αμέσως άλλος δρόμος για νέο πάλεμα ανοίγει μπροστά-σου.

Πλάστηκες μόνο για να παλεύεις. Να παλεύεις και να νικάς δίχως τέλος κανένα.

Ποτέ δεν θα φτάσεις ως την τελική νίκη. Ποτέ δεν τελειώνει ο δρόμος προς τα μπρός. Είναι η μοίρα-σου και το μεγαλείο-σου!

Αλλιμονο όταν πεις: «τελείωσα». Το «νενικήκαμεν» σημαίνει αρχή του τέλους-σου.

Τότε χάθηκες σίγουρα...

βουνά και τα ποτάμια της Ηπείρου μας έδωσε τώρα και τον Αώο σ' όλο-του το μεγαλείο! Τον περιγράφει από τις πηγές ως τις εκβολές-του με γλαφυρό ύφος, μ' ευγένεια κι ομορφιά. Απεικονίζει ζωντανά την άγρια φύση-του το μοναστήρι Στομίου, τα νερά-του, τα πουλιά-του, τα ζώα-του, τα δέντρα-του, κι όλη την ποικιλόμορφη και μαγευτική βλάστησή-του, στη διαδρομή των περιηγητικών-του περιπλανήσεων. Έτσι, επισημαίνει και με μια έκθεση Ελβετού επιστήμονα, όλα τα καίρια σημεία-της τουριστικής-του αξιοποίησης. Το βιβλίο είναι σε χαρτί πολυτελείας, με πολλές φωτογραφίες και γλωσσάριο, με πλήρη κατατόπιση χάρτη, και παρθενική αναπαράσταση-του γνωστού ποταμού, με όλα τα στοιχεία-του. Είναι άξιο για βράβευση και από φυσιολατρικά σωματεία και από την Ένωση Συγγραφέων και Δημοσιογράφων τουρισμού.

Τάκη Τρανούλης: «Α π' το Καμίνι στη Φυλακή»

Ένα ρεαλιστικό και δραματικό μυθιστόρημα σε 154 σελ. και έκδοση της «Σύγχρονης Εποχής» του συγγραφέα με τις δυο προηγούμενες συγκινητικές επιτυχίες: «το Κερατοχώρι» και το «Για μια ρόγα σταφύλι». Ο Τρανούλης στη γνήσια αφήγησή-του, μας δίνει ένα πλούσιο λαϊκό κι εργατικό περιεχόμενο, με άνεση αληθινά επεισόδια και πονεμένα στοιχεία, από την εργασια-του. Καταγράφει τη σκληρή πάλη της ζωής κι όλα-του τα κείμενα έχουν μια ενότητα, σε αντοχή ανέλιξη και πρόοδο της ίδιας της βιοπορείας-του, ένα ιδιαίτερο αυτοβιογραφικό χαρακτήρα, που δείχνει τη δύναμη-της θέλησης τ' ανθρώπου για το ανέβασμά-του. Άλλωστε, και οι μεγάλοι συγγραφείς στα περισσότερα έργα-τους αυτοβιογραφούνται! και με τους νόμους-της αιτιότητας, αντανακλούν την κοινωνική πραγματικότητα.

Άννας Μπουρατζή-Θώδα:

«Ποτέ δε νύχτωσε στη Χώρα-μου». Σελ. 70 Αθήνα '81. Το δεύτερο ποιητικό έργο πάνω στο χρόνο, της δυναμικής ποιήτριας με το υψηπέτιο λυρικό-της ύφος, το βάθος της ανθρωπιάς και την πηγαία δημιουργική πνοή. Μια τέχνη που ενσαρκώνει ανώτερα ιδανικά και φέρει με γοητευτικές αλληγορίες, το μήνυμα της αισιοδοξίας και του λυτρωμού.

Στέφανου Δ. Χατζημιχελάκη: «Γ υ μ ν ά Κ ό κ κ α λ α»

Αθήνα '81, σελ. 115. Ένα μυθιστόρημα που ο διακεκριμένος αγωνιστής, πεζογράφος, κριτικός ποιητής και στοχαστής, χωρίζει σε τρία μέρη. Το έργο είναι ολάκερο μια σθεναρή κι οργισμένη κραυγή ενάντια στον πόλεμο, σε κάθε όλεθρο που προκαλούν κι ανάβουν οι άπληστοι κι απάνθρωποι κερδοσκόποι. Αλλά, παράλληλα και μια απεγνωσμένη, φωνή, από τα βαθιά της ψυχής και της φωτεινής διάνοιας του εξαιρετού ανθρωπιστή συγγραφέα, που γίνεται σωτήριο μήνυμα για την παναθρώπινη Ειρήνη. Το «Ελ. Πνεύμα» που ο χανιώτης γιός του Ψηλορείτη, τιμάει πολύ με τη φιλία-του, είχε πρωτοδημοσιεύσει συνέχειες από το ανέκδοτο και υπέροχο αυτό έργο, που ξεχωρίζει για τις τολμηρές αντιπολεμικές ιδέες-του, το εύστοχο, καίριο και ουσιαστικό-του γράψιμο, το βαθύ σαρκασμό για την αμαρτωλή Εκκλησία, τη χρυσοκάνθαρη πολεμοκαπηλεία, και το ευγενικό του πάθος, για το μεγάλο πρόβλημα της εποχής-μας την Ειρήνη, που λίγοι σαν το σεμνό και μαχητικό πνευματικό αδερφό, λάτρεψαν και υπόφεραν τόσο για το πολυτιμότερο αυτό αγαθό της ζωής. Το βιβλίο-του, εκφράζει διάπλατα το πρωταρχικό και ιερό ιδανικό της ιστορικοκοινωνικής αναγκαιότητας των χρόνων-μας. Και είναι έργο που πρέπει να διαβάσουν όλοι. Ο Χατζημιχελάκης έχει μεταφραστεί και σ' ευρωπαϊκές γλώσσες. Έχει κλασική μόρφωση και είναι υπόδειγμα ήθους στον αγώνα τη προσοδευτικής σκέψης και της ηθικής συνείδησης του καιρού-μας.

Παύλου Εμμανουήλ: «Στίχοι του καιρού και της καρδιάς-μου». Σελ. 64, Χαλκιδική '81. Μια πρώτη ποιητική συλλογή, που προλογίζει ο υποφαινόμενος. Ένας απλός και άμεσος ποιητικός λόγος. Μια κουβέντα με το θεό της ψυχής για τα κοινωνικά προβλήματα και την ηθική κρίση των ημερών-μας. Ο Π. Εμμανουήλ είναι ο ανθρωπιστής της ουσίας του λόγου και της πράξης.

Γιώργου Κατσιμπα: «Δωρικός Λόγος» Σελ. 64, Θουκυδίδης Αθήνα '81. Μια τίμια κατάθεση αντιπολεμικών στίχων, της ειλικρίνειας, της λεβεντιάς, τ' αγώνα, της θυσίας, του κατατρεγμού και της εθνικής περηφάνιας.

Γιώργου Θεοφανόπουλου: «**Η λιο π υ ρ ό λ η σ η**» Σελ. ' 86, «Gutnberg» ' 82.

Μια τρίτη ποιητική δημιουργία του γνωστού δικαστικού λειτουργού, μετά τα υπέροχα διηγήματα της «Μπουρού». Ο Γ. Θεοφανόπουλος με το αδρό προσωπικό του ύφος, είναι από τους πιά δυνατούς ποιητές της γενιάς του 1970-80. Κάθε ποίημά-του σε έμπνευση και ουσία, σε αληθινή και μηνυματοφόρα κοινωνική τέχνη, σε σκλαβώνει, σε υποβάλλει και σε λυτρώνει. Το πρωτότυπο αυτό έργο-του, το προλογίζει ο Δημήτρης Σιατόπουλος, με τον τίτλο «Μια φωνή ευθύνης».

Τάκη Γιαννακόπουλου: «**Το Ημερολόγιο ενός Αγωνιστή**» Σελ. 140, «Θουκυδίδης» Αθήνα '81. Ένα ευλαβικό αφιέρωμα του τίμιου Μοραίτη αγωνιστή της Αντίστασης, στα 40 χρόνια του ΕΑΜ. Τα ημερολογιακά αυτά σημειώματα με το γνωστό λογοτεχνικό ύφος-του συγγραφέα, αρχίζουν από το 1940 ως το 1949 και είναι βιώματα βαθιά συγκινητικά και συγκλονιστικά από την περίοδο εκείνη. Ένας βιωματικός πόνος και μια αγωνιστική συνέπεια διακρίνει και τούτο το έργο του Τ.Γ. παράλληλα μετ' άλλα 10 μυθιστορηματικά και λαογραφικά βιβλία που έχει δώσει ως τώρα, μαζί με τα διδάγματα της αισιοδοξίας και της ηθικής αντοχής στην πορεία της ζωής-του.

Μίλιας Ροζίδη: «**Ο Άγγελος με το ποδήλατο**», σελ. 152, εκδ. «Διογένης», Αθήνα '81. Αντιστασιακά και κοινωνικά διηγήματα μας δίνει η ποιήτρια και μεταφράστρια του Τσέχωφ, Γκόρκι και άλλων από τα ρούσικα κ. Μ. Ροζίδη. Το βιωματικό υλικό-της είναι συγκινησιακό και πειστικό, με αφήγηση απλή, αυθόρμητη κι αβίαστη. Σημαντικά-της γνωρίσματα είναι: η ευγένεια, η τρυφερότητα, η λεπτή ευαισθησία και η συμπόνια-της στις δύστυχες καταστάσεις της Κατοχής, η πίστη-της στα ιδεώδη-του λαού και του αγώνα τ' ανθρωπιστικά μηνύματα που δίνει με τον τρόπο-της, καθώς και η πρωτοτυπία στη δομή, που βγαίνει από το αληθινό-της τάλαντο.

Γιώργου Βρέλλη: **Γιαννιώτικα Σονέτα Γ'** (1945-1982) Σελ. 112 Γιάννινα ' 82. Μια τρίτη σειρά ιδιόρρυθμων τοπολατραπικών σονέτων του ακούραστου Γιαννιώτη ποιητή και κριτικού.

Σαράντου Παυλέα: «**Μνήμη των Διακοσίων Δικαίων των Σκοτωμένων στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής**» (και άλλα ανέκδοτα κείμενα 1960-1981). Σελ. 320, Θεσ/νίκη ' 82.

Γεωργίας Δεληγιάννη - Αναστασιάδη: «**Ε λ ε γ ε ί α**» Σελ. 40, «Διογένης» Αθήνα '81. Λυρικοί στίχοι της διακεκριμένης ποιήτριας, αφιερωμένοι στ' αδέρφια-της.

Θωμά Λαλαπάνου: «**Φιλικές Σάτιρες**»

Σελ. 54, Αθήνα ' 80. Μια σατιρική και αυτοσατιρική ποίηση με προσωπικά βιώματα και ιδιόρρυθμο ύφος του γνωστού γιατροφιλόσοφου συγγραφέα.

Μαρίτσας Παρασκευά: «**Ο Επίσκοπος**»

Πειραιάς, '81, σελ. 160. Ένα τολμηρό και ρεαλιστικό μυθιστόρημα με ανατομική και βαθιά ερωτική ψυχολογία των αξιωματούχων του αμαρτωλού Κλήρου. Ένα ταλέντο αξιοθαύμαστο και παραγωγικό. Ένα γράψιμο λαγαρό, προσωπικό και τρανταχτό. Η Μαρίτσα Παρασκευά-Φιλιππάκου, είναι ένα φαινόμενο ταλαντούχας νέας γυναίκας, άξιας μητέρας τεσσάρων παιδιών και σοβαρής ποιήτριας που ανήκει στο νέο ρεαλισμό. Τύπωσε ποιητικές συλλογές και το μυθιστόρημα «Εξομολόγηση». Συμπονεί τον ξεπεσμό-της κοινωνίας κι εκθέτει με την προοδευτικότητα συνείδηση και ιδεολογία, συναισθήματα και κοινωνικά προβλήματα. Στο έργο τούτο, με ικανά ψυχολογικά φόντα, κάνει μια απόπειρα εισβολής στον άδυτο και διεφθαρμένο κόσμο των επισκόπων, και το πετυχαίνει. Σε μια στιγμή, η ηρωίδα-της θα πεί στον μανιακό θυληκοκοίτη επίσκοπο:

«**Τά λόγια χωρίς έργα, κανέναν δεν πείθουν**». Κοντολογής αυτό είναι και το μήνυμά-της, πως: «**τα ράσα δεν κάνουν τον παπά**». Κι επιβάλεται όσο ποτέ άλλοτε, η κάθαρση κ' η εξυγίανση στον άνωτερο Κλήρο. Ένα βιβλίο που ξεχωρίζει για τη δύναμη της περιγραφής και της αφήγησης, το μασίγωμα της υποκρισίας και το δίδιγμα του καθαριού.

Χρήστου Πύρπασου: «**Σμαργδένια Δωδεκάνησα**» Σελ. 60, Αθήνα ' 81. Μια συμπαθητική λυρική ποιητική συλλογή, του γνωστού φιλειρηνιστή, μελωδικού κι ανθρωπιστή ποιητή.

Πνευματικά Προβλήματα

Μια Συνέντευξη του διευθυντή-μας Λ. Μάλαμα στην YENEΔ

Όπως μαγνητοφωνήθηκε στις 18-2-82

Εισηγητής: Στην αποψινή-μας εκπομπή ο λογοτέχνης και κριτικός Λάμπρος Μάλαμας που εργάζεται στα Γιάννινα, μιλάει με το συνεγάτη-μας Ζήση Τσιριγκούλη.

Ζ. Τσιριγκούλης:

Ένας ολόκληρος κόσμος πνευματικών ανθρώπων, ζει και δημιουργεί μακριά από το υδροκέφαλο Κέντρο, στη μακρινή αλλά και ακριτική επαρχία, κάτω από συνθήκες πιά δύσκολες από εκείνες συναδέλφων-του της Αθήνας. Οι άνθρωποι αυτοί, είναι πολυ-γραφότατοι στον τόπο-τους. Εκδίδουν βιβλία και περιοδικά. Παίνουν μέρος σε διάφο-ρες πνευματικές εκδηλώσεις. Αλλά, μένουν με το παράπονο ότι, τους αγνοεί η επίσημη Αθήνα.

Ανάμεσα στους Λογοτέχνες αυτούς, με ευρύ δημιουργικό έργο στην Ελλάδα και το εξω-τερικό, είναι και ο λογοτέχνης εκδότης Περιοδικού στα Γιάννινα Λάμπρος Μάλαμας, με τον οποίο έχουμε την ακόλουθη συνομιλία.

Κύριε Μάλαμα τι έχετε να μας πείτε για την Πνευματική Επαρχία και τους συγγραφείς-της;

Λ. Μάλαμας: Αγαπητέ Κύριε Τσιριγκούλη,

Οι πνευματικοί άνθρωποι στις ελληνικές επαρχίες, ζουν και δημιουργούν χωρίς καμιά βοήθεια και συμπαράσταση από την Πολιτεία, τουλάχιστο μέχρι τώρα.

Οι λογοτέχνες της επαρχίας, εκφράζουν το πιά υγιεινό και ζωντανό πνεύμα, της κοινω-νικά ωφέλιμης τέχνης, για την ηθική διάπλαση της νέας γενιάς και την επιβίωση του έθνους και του πολιτισμού. Δημιουργούν μια Λογοτεχνία, που σηματοδοτεί τα λυτρω-τικά μηνύματα στην πορεία της προόδου της κοινωνίας-μας και του σύγχρονου αν-θρώπου.

Οι επαρχιώτες λογοτέχνες, είναι εκφραστές μιας Λογοτεχνίας, που μετουσιώνει πιστά, γνήσια και σωστά τον αισθητικό βίο του πολύπαθου λαού-μας. Αυτού του τόσο αξι-οθαύμαστου σε πολιτιστικές αξίες και καταβολές, νεώτερου και πολυπονεμένου εργατοαγροτικού-μας κόσμου, που ξέρει να πλάθει το μύθο και το θρύλο, τ' όνειρο και τ' όραμα, το πρόβλημα και το σύνθημα, στίχο και τραγούδι. Αυτού του λαού, που απο-τελεί την πιά στέρεη και μακραίωνη ραχοκοκκαλιά του έθνους. Αυτοί λοιπόν οι πνευμα-τικοί δημιουργοί, δουλεύουν στις τέχνες και στα γράμματα, σεμνά κι αθόρυβα και ονει-ρεύονται τη δημιουργία ενός νέου πνευματικού πολιτισμού, εθνικού στη μορφή, επι-στημονικού στο χαρακτήρα και λαϊκού στο περιεχόμενο· μακριά από τον υδροκεφαλι-σμό και τις φατρίες της πρωτεύουσας και της συμπρωτεύουσας.

Λέανδρου Βρανούση: - Η Άνοιξη του Βηλαρά και το ιταλικό-της πρότυπο» 2) Manuscrits libres. Imprimeries 1981

Σελ. 48 Αθήνα '81. Ρεαλιστικοί και δρα-ματικοί συμπυκνωμένοι στίχοι του νέου ποιητή, που εκθέτουν καφτά κι επίκαιρα προβλήματα με το μήνυμα της ειρήνης.

Μίνας Πέτρου Βενετσιάνου: «Επάνοδος»

Σελ. 46, «Δωδέκατη ώρα» Αθήνα ' 82. Μια εξαιρετική, εμπνευσμένη και συναισθημα-τική ποιητική συλλογή της καλής ποιήτρι-ας.

Ευγενία, Ρέγκου-Σγούρου: «Διαφάνειες»

Σελ. 38, Αθήνα '81. Πρωτότυποι αυθόρμη-τοι κι ανεπιτήδευτοι στίχοι που ξεχωρίζουν για το κέντρισμα και την ειρωνία απέναντι στους ξεστρατισμένους και κακούς πο-ετάστρους.

Γιώργου Μυρισιώτη: «Ηλιαχτίδες»

Μέχρι σήμερα, οι πióτεροι φορείς της πνευματικής επαρχίας, μένουν στην αδιαφορία και στη λησμοσύνη. Το άνευθυνούπεύθυνο ως χτές κράτος κ. Τσιριγκούλη, δεν υπολόγιζε τους επαρχιώτες λογοτέχνες. Αλλά, ήξερε σχεδόν μόνο για πνευματική Ελλάδα την τεχνη των ημέτερων και ντιλετάντηδων ελίτ των σαλονιών, τις νεφελοκοκυγίες που σατίριζε ο Αριστοφάνης, τις μωρίες των ανόητων σομποιστών που κέντριζε ο Τερέντιος, τα μιξοσόλοικα που χαρακτήριζε ο Ψαλίδας και τα κορακίστικα των δοκισόσφων του Λασκαράτου· ή «από την πόλη έρχομαι και στην κορφή κανέλα» όπως τους έψεγε ο μκακαρίτης ο Κοτζιούλας.

Αυτοί οι πολιτικάντηδες κι επιδειξίες λογοτέχνες, έπαιρναν κάθε χρόνο τα κρατικά βραβεία. Αυτοί μετείχαν στις επιτροπές. Αυτοί βλογούσαν τα γένια-τους στις αγορές βιβλίων, στις «μερίδες του λέοντα» και σπάνια πετούσαν και κανά ψυχίο σε άξιους συγγραφείς των επαρχιών όπως π.χ. στα Γιάννινα, ή στις Σέρρες, στη Βέροια, ή στην Ξάνθη, στο Βόλο ή στον Πύργο Ηλείας.

Οι πνευματικοί οργανισμοί της ελληνικής επαρχίας δεν πάσχουν καθόλου από μιθριδατισμό και παραγοντισμό, όπως της πρωτεύουσας. Δεν τους συγκινούν οι κούφιοι τίτλοι. Όσες από τις ταλεντούχες ποιητικές δυνάμεις στην ελληνική περιφέρεια, ξεπεταγμένες από τις μήτρες του λαού παραμένουν γνήσιες και αγνές, αντιμετώπιζαν κι αντιμετώπιζουν με ολύμπια ηθική αντοχή την αποξένωση από την υδροκέφαλη Αθήνα.

Σήμερα ζουν και δημιουργούν με πολλές φιλοδοξίες. Κι ενώ περιποιοούν υψηλές τιμές στην πόλη που κατοικούν, όπως θά 'ελεγε ο Ισοκράτης, οι επίσημοι φορείς δεν ανταποδίδουν καμιά τιμή σ' αυτούς. Άξια ν' αναφερθεί μια επαινετή εξαίρεση τελευταία του Δήμου Λαμίας, που τίμησε επάξια τον τίμιο αγωνιστή λογοτέχνη Κώστα Αβραάμ δημιουργό του περιοδικού «Πνευματική Ρούμελη» και τόσων άλλων έργων.

Υπάρχουν εξαίρετοι συγγραφείς στη Βόρεια Ελλάδα, όπως ο Στέφανος Τηλικίδης στο Ωραιόκαστρο, ο Θανάσης Μουσόπουλος και ο Στέφανος Ιωαννίδης στην Ξάνθη, ο Γιώργος Χιονίδης και ο Νίκος Αδάλογλου στη Βέροια, ο Ερρίκος Βλάχμπης κ. α. στις Σέρρες, ο Παναγιώτης Κατσιρέλος και ο Γιάννης Μουγογιάννης στο Βόλο, ο Αρσένης Γερωντικός, ο Τάκης Σιωμόπουλος, ο Κώστας Λαζαρίδης, ο Κώστας Νικολαΐδης, ο Γιάννης Νικολαΐδης, ο Γιώργος Βρέλλης κ. α. στα Γιάννινα. Ο Νίκος Καραβασίλης και ο Γιάννης Τσουτόινοσ στην Άρτα, ο Σπύρος Μουσελίμης στην Παραμυθιά και ο Γιάννης Σάρρας στην Ηγουμενίτσα. Όλοι αυτοί, τίμησαν και τιμούν ανάλογα την πνευματική επαρχία της Χώρας. Μα η Πολιτεία, ποτέ δεν τους πρόσεξε και δεν τους αντάμειψε ούτε καν με λογοτεχνικές συντάξεις ορισμένους παρήλικες όπως τους: Γερωντικό, Σιωμόπουλο, Μουσελίμη, Λαζαρίδη, που τόσο τις δικαιούνταν για την προσφορά-τους στα Γράμματα, τις Τέχνες και τον πολιτισμό. Το υδροκέφαλο κράτος πρόσεξε ιδιαίτερα τους Αθηναίους και Θεσσαλονικιούς συγγραφείς.

Με την Επιθεώρηση «Ελεύθερο Πνεύμα» που εκδίδω στα Γιάννινα χρόνια τώρα ταχτικά, είμαι σε θέση να γνωρίζω, ότι υπάρχουν και πολλά νέα ταλέντα στις επαρχίες, μα που δεν βρίσκουν εύκολα στοργή και ανταπόκριση, να προχωρήσουνε στο δημιουργικό-τους δρόμο.

Προσκλήθηκα κ. Τσιριγκούλη από Ενώσεις Συγγραφέων και άλλους παράγοντες Πολιτισμού σε βαλκανικές χώρες και γνώρισα και χάρηκα την πνευματική αποκέντρωση που έχουν πετύχει οι αδερφοί βαλκανικοί λαοί. Γιαυτό, δημοσίευσα κι έστειλλα πρόσφορα προτάσεις στην κ. υπουργό πολιτισμού για τα προβλήματα του λογοτεχνικού κόσμου γενικά.

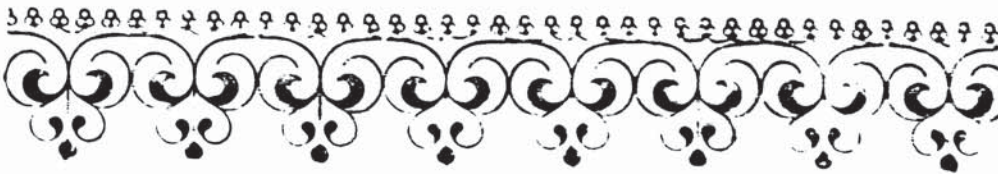
Ευχόμαστε, η νέα κυβέρνηση να προσέξει και τους επαρχιώτες λογοτέχνες, να τους κάνει σύμμαχους, συνεργάτες και οδηγητικούς φορείς, για να πάει μπροστά το έργο-της, και ν' ανατείλλει ο ζεστός ήλιος και η δημοκρατική άνοιξη στις Τέχνες και στα Γράμματα, ισότιμα και δίκαια για όλον το λαό. Να μην απονεκρώνονται τα δημιουργικά ταλέντα στο μαρμασμό και στην αφάνεια. Έτσι καί μόνο οι πολιτιστικές χαρές θά δώσουν ώθηση στο δημιουργικό πνεύμα που από τ' αρχαία χρόνια είναι το μόνο προϊόν που δοξάζει την Πατρίδα-μας.

18.2.82

«Αδέλφια-μου
μες στην Ειρήνη διάπλατα ανασαίνει
όλος ο κόσμος με τα όνειρά-του»

Κάλιο να είσαι δούλος της εργασίας
για να μην είσαι δούλος των ανθρώπων.

Αρχαίο ρητό

Από τη θεατρική ζωή και κίνηση

Κριτικές Σημειώσεις

Του Λάμπρου Μάλαμα

Απο έργα που ανέβηκαν στη σκηνή το 1981

Τουντόρ Μουσατέσκου: «Θα σε κάνω βουλευτή»

Μια εξαιρετη κωμωδία κοινωνικών και πολιτικών ηθικών που ανέβασε ο θίασος της Κόκας Στυλιανού στο Θέατρο Νέας Σμύρνης. Ήταν μια πολύ πετυχημένη παράσταση όπου και στην επικαιρότητα των εκλογών, ενθουσίασε το κοινό που τη χάρηκε ιδιαίτερα. Η διασκευή του έργου που έγραψε ο Ρουμίνος συγγραφέας, προσαρμοσμένη στα ελληνικά μέτρα και η σκηνοθετική εργασία, δόθηκαν με συνειδηση και ζήλο απο την Κ. Στυλιανού. Πρωτόπαχτη και σωστή θεατρική δουλειά, που για την άριστη παρουσίασή της, δούλεψε η ομάδα και των 8 ηθοποιών της. Η δραματική αυτή κωμωδία με ζωντανούς χαρακτήρες και σπαρταριστούς τύπους, ενσάρκωνε εύλογες επιδιώξεις, ελπίδες, αγωνίες κι όνειρα μ' εντυπωσιακούς περιπλοκούς έρωτες και ανθρώπινες φιλοδοξίες, για μια κοθητή αποκατάσταση. Γενικά οι παραστάσεις αυτές, χάρισαν γνήσιο κι αυθόρμητο γέλιο, γιατί, όσο η ζέση μεγαλομανία της γυναίκας ήθελε να κάνει τον άντρα βουλευτή, εκείνος μ' ένα σεμνό και μετριοφρονο «γνώθι σ' αυτόν» αναγκαζόταν τις αδυναμίες του / πράμα που σπάνια το κάνει κάθε ρυθμός) έφτανε σε σημείο, να ζητάει απο το λαό να μη τονε ψηφίσει, γιατί δε θα κατάφερε ν' ανταποκριθεί στα υψηλά καθήκοντά του. Ο μύθος με πολύ γουστόζικη πρωτοτυπία στη δομή και στην εξέλιξή του, μοιάζει σε αντίστροφη, αβία και διαφοροποιημένη χαρακτηριστική μέτρηση, με τον «Φον Δημητράκη» του Ψαθί. Μιά φτωχή οικογένεια παραπαλεί στην τύχη μιας διαθήκης αδερφού και θείου, να καλύτερέψει τη ζωή της. Μα η τύχη, τότε γελάει και τότε κλαίει, σε μια πλοκή γεμάτη πάθος κι αγωνία για ατομικές ικανοποιήσεις. Η κλίμακα των αισθημάτων, τότε ανυψώνεται στη λαχτάρα της επιτυχίας, κι άλλοτε πέφτει στο απόγειο της θλίβερης ατυχίας. Είναι και τα ερωτικά συμπλέγματα στις δυο αδερφές, που καταλήγουνε σ' ευτυχισμένο τέλος.

Αληθινή και συγκινητική παρουσία, απδείχτηκε στο ρόλο της γιαγιάς η Δημητρά Σερεμέτη. Με υποκριτική δύνμη και πειστική αχτινοβολία έπαιξε ο Ν. Γεροφάλλου. Η νέα καλλιτέχνηδα Ισμήνη Καλέση που επιμελήθηκε και την εναλλαγή κοστούμιών, σε θαυμάσιο ντεκούτο, ήταν μια αποκάλυψη με πληθωριστικό ταλέντο. Ερμήνευσε το ρόλο της κόρης Μίζας, με φυσική και άνετη, μπριόζα και σταθερή φωνητική επίδοση. Όριση και θαυμάσια ήταν και η εμφάνιση του νέου Π. Κατσιβελου και της Κ. Γερινού. Αλλά και οι άλλοι καλλιτέχνες, όλοι έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους.

Μαξιμ Γκόρκυ: «Στο Βυθό»

Το καλύτερο έργο του γίγαντα της Παγκόσμιας Λογοτεχνίας και πατέρα του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού. Έργο με τον πιο βαθύ κοινωνικό προβληματισμό. Δεκαπέντε πρόσωπα στη σκηνή, όλοι τύποι του βαρυστημένου και δύστυχου κόσμου τσαρικών εποχών σ' ένα βαθύ υπόγειο κληλειό, διατρανώνουν τα βάσανά τους. Κλαίει τη μοίρα τους. Αυτοσατυρίζονται, μέχρι κλαυσίγελου. Πίνουν, μεθούν, τραγουδούν, αγχαιούνται, συγκρούονται, μαλιώνουν, αυτοκτονούν και πεθαίνουν. Μα πάνω απόλα, διδάσκουν και με ανθρωπιστικά συναισθήματα τη δουλειά, την ενότητα, τον αγώνα, τη λύτρωση, δίνοντας με φινάλε τραγικής αυτοκτονίας ηθοποιού, το μήνυμα της πολυπόθητης αλλαγής της ζωής τους, και της αναγέννησης του κόσμου. Μορφωτικά συνθήματα με τραγικές αυτοβιογραφίες. Άμεσος ποιητικός θεατρικός λόγος και διάλογος. Βαθιές ψυχολογικές ανατομές και αναλύσεις χαρακτήρων. Όλα τα δραματικά αίτια που προετοίμασαν τη Μεγάλη Οκτωβριανή Επανάσταση, κι ανοίχτηκαν δρόμοι δημοκρατίας κι ευτυχίας για τους λαούς της γης. Ένα σπάνιο συγκινησιακό θεατρικό επίτευγμα, σωστό λουτρό παλιγγενεσίας, από τον έσχατο ζελεσμό και την παρακμή της παλιάς αστικής κοινωνίας, που έρχεται συγκριτικά, σε πλήρη επικαιρότητα, με τη χρωμακία, τις τρέλιες, τις αρρώστιες, τις δυστυχίες και τα εγκλήματα κάθε αστικής κοινωνίας. Γιαυτό, κάθε έργο του Γκόρκυ, συγκινεί τις μάζες, αχμαλωτίζει τις καρδιές, με τις πιο καιριες και πυρίνες ατομικές και κοινωνικές αλήθειες. Εξομολογήσεις των ηρώων μέσα από τα πράγματα, τις φτώχειες, τους κόθους, τα όνειρα, τις αντίξηλιες και τους βυθομετρικούς καταποντισμούς της ανθρώπινης ψυχής. Δόθηκε τον περασμένο χρόνο, από την Κεντρική Σληνή του Εθνικού Θεάτρου, σε μετάφραση του Γ. Σεβαστιόγλου. Η σκηνοθεσία ήταν δύσκολη, αλλά δυναμική και σπουδαία, απο το Σκ. Ευαγγελιάτο, για τις απαιτήσεις του έργου.

Διακριθηκαν σαν πρωταγωνιστές ο Α. Καλλιέργης, ο Ι. Φαρρας, ο Ν. Τσακίρογλου και ο Σ. Βοκοβιτς. Η Α. Πασπάτη, η Μ. Σκούτζου, ο Ντουνάκης κ.α. απέδωσαν αφομοιωτικά την ατμόσφαιρα με κοστούμια του Γ. Πάσσα) των φτωχών και ταλαίπωρων μουζικιών, της προεπαναστατικής ζωής στη Ρωσία

Σάμυ Φαγιάντ: «Τα Ανθρώπακια»

Το έργο αυτό που ανέβασε ο Ιθναίος με τη Φωτιού, ήταν μια χαριτωμένη κοινωνική σάτυρα με φαρσικά στοιχεία που έγραψε ο Λιβανούλλιος συγγραφέας ανάμεσα σε 10 άλλα θεατρικά του έργα και που κατοικεί στη Νεάπολη της Ιταλίας. Παρουσιάζει χαρακτηριστικούς τύπους απο την ιταλική ζωή και κοινωνία, τύπους απλούς κι εξυπνους με τις αδυναμίες και τα χαρίσματά τους που αντιστοιχούν και στη δική μας. Ο μύθος ζετυλίγει τη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Με το σφυρί στα καμώματα

Αλλότρια – συναφή και παράταιρα του Άλκη Φωτεινού

Για την ποίηση και την εξέλιξή-της

Η ποίηση των μοντερνιστών, δεν είναι μια «ζωντανή διαδικασία, αλλά, μια επικαιρική μόδα» όπως θά' λεγε κι ο Λούκατς.

Ορισμένοι νεώτεροι και πιά πολλοί απο τους νεώτατους ποιητές στη χώρα-μας, δημιούργησαν στην ποίηση (σαν εκλεχτικό είδος λόγου σε μορφή και περιεχόμενο) μια κάποια προβληματική. Έχουν παρασυρθεί βέβαια, απο την επίμονη κι επίπονη αναζήτηση νέας μορφής και τρόπου γραφής. Όμως, αυτή η προβληματική, έχασε

τα νερά-της, ψαρεύει στα θολά... και δεν βοήθησε θετικά σε τίποτα την τέχνη και την κοινωνία, στην εξέλιξη της μεταπολεμικής ζωής στην πατρίδα-μας.

Κάθε τέχνη πρέπει να βασίζεται σε μιά αισθητική της ιστορίας. Μα οι διάφοροι τυχοδιωχτικοί τύποι που σπέρνουν αγκάθια και κολλητσίδες στα χωράφια της ποίησης, δεν έχουν ιδέα, απο αισθητική επιστήμη. Όσο κι αν η διαλεχτική πορεία κι εξέλιξη των μορφών του πνεύματος και της ύλης, υπαγορεύουν απο φυσική νομοτέλεια επιλογές, αναζητήσεις κι αλλαγές.

δράση μιας οικογένειας. (Αντρώγνο, πατέρα της νύφης, αδερφή-της και κουνιάδος). Είναι μια φαμίλια φτωχών και πεινασμένων, που σοφίζονται πως να βγούν απο το οικονομικό αδιέξοδο και να σωθούν. Έπειτ' απο πικάντικες επινοήσεις, συγκρούσεις και φωνές, καταλήγουν σε μια παραμυθένια περιπετειούλα, να κλέψουν μια Τράπεζα. Έτσι, βρίσκονται μέσα σ' αυτή, ανεβάνοντας απόναν υπόνομο. Εκεί, στη δεύτερη πράξη και μ' ελαφρά κ' υπέροχα φαρσοκωμικά στοιχεία, με μια εν-αγωνία πλοκή, σώζονται με τη μικρή αδερφή που γεννιέει εκεί μέσα, καθώς είναι έγγυος απόναν λούστρο· μα που τελικά την παίρνει ο βαρώνος δ/ντής της Τράπεζας. Ο συγγραφέας με αδρούς λαϊκούς τύπους καταγγέλει έμμεσα τη φτώχεια του λαού.

Η ερμηνεία των ηθοποιών ήταν άνετη, φυσική κι αριστοτεχνική. Ο Αθηναίος που δίδαξε και το έργο, δημιούργησε έναν από τους καλύτερους ρόλους, στο είδος του νέου ιταλικού θεάτρου, τον Αγκουστίνο. Η Έλλη Φωτίου με τα ζηλευτά-της προσόντα, συμπρωταγωνιστεί ισάξια κι αυτή ως Ρεγγίνα. Σημαντική η συμβολή του Στ. Ξενίδη που ζωντάνεψε μια γραφική σατυρική φιγούρα, καθώς κ' η κορυφαία του κωμικού-μας θεάτρου Αλίκη Αλεξανδράκη, στάθηκε αμίμητη στο ρόλο της χήρας. Σε πολύ ταιριαστά μέτρα κι ο Α. Πετράτος ως βαρώνος. Οι νέοι καλλιτέχνες Αργ. Παυλίδης και Αν. Παπαθανασίου ανταποκρίθηκαν σωστά.

Ο Αθηναίος τα τελευταία χρόνια, με έργα του Ντάριο Φώ και του Φαγιάντ, αποζημιώνει μ' ευθύνη και συνείδηση τους θεατές-του και χορταίνει την ψυχή-τους αληθινό θέατρο.

Τη μετάφραση στ' «Ανθρωπάκια» έκανε η Άννα Βαρβαρέσου. Τα σκηνικά ήταν του Α. Ντούβλη. Κοστούμια και φωτισμοί του Γ. Καλφαγιάννη.

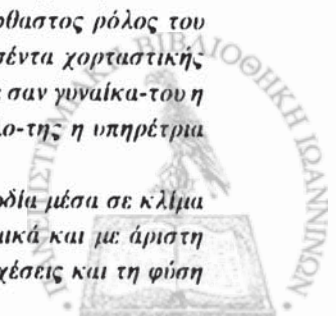
Ν. Καμπάνη και Β. Μακρίδη: « Η Ζωή αρχίζει απ' τα Σαράντα »

Μια γνήσια και σπαρταριστή κωμωδία, με σύγχρονης

μορφής οιδιπόδεια ερωτικά συμπλέγματα, σημείωσε μεγάλη επιτυχία όλο το χειμώνα στο θέατρο «Γκλόρια» της Αθήνας. Ο απαράμιλλος σε τέτοιους δημιουργικούς ρόλους Κώστας Βουτσάς, με υπέροχους βασικούς συνεργάτες τον Γιάννη Μιχαλόπουλο και την Κατερίνα Γιουλάκη, έδωσαν μια εξαιρετική ψυχαγωγία στο θεατρόφιλο κοινό-τους.

Τα επεισόδια και η πλοκή με γουστοζικη και λαχταριστή εξέλιξη, έφταναν ως τη σατυρική διάθεση απέναντι στη διαφθορά και τη συμβατικότητα των αμερικάνικων τρόπων ζωής, του ελεύθερου έρωτα, της διατροφής, της ασυνειδησίας, της απάτης και του ξεπεσμού. Μα όλες αυτές οι ηθικές αυθαιρεσίες και παρανομίες, μ' ένα «αμ-σιόρι» στο φινάλε, έμειναν σχεδόν αναπαραξήγητες κι έσβησαν, με τη σχετική αλήθεια και αληθοφάνεια. Η κωμωδία, δεν είχε στοιχεία φάρσας, ή *comédias ntel' arte*, αλλά, πολλά χαρητόβρυτα σκίτσα με συζυγικές απάτες και συμφιλιώσεις. Όλα ξετυλίγονται σ' ένα σπíti 45ρη καθηγητή μαθηματικών στην Αθήνα. Ο ίδιος, διαβάλεται για ερωτικές περιπέτειες με μαθητριάδα-του, από τον Αμερικάνο θείο-του (Μιχαλόπουλος) και με δικαιολογία την άτακτη ζωή της Αμερικής και το παράδειγμα του Λαβίδ. Ο καθηγητής παρασύρεται κι από τη θεία-του γιατρό με γκαφατζιδίκη συνταγή συμβουλών. Εντατική η δράση μ' αδιάκοπες συγκρούσεις, προκαλούσε το γνήσιο και πηγαίο γέλιο. Σε πολλά σημεία, ο δημιουργικός κι άφθαστος ρόλος του Βουτσά (καθηγητή) έφτανε σε κρεσέντα χορταστικής ψυχαγωγίας. Πολύ μπριόζα στάθηκε σαν γυναίκα-του η Κάτια Αθανασίου· κι έξοχη στο ρόλο-της η υπηρέτρια Μ. Χαλκιά.

Γενικά, ήταν μια διδαχτική κωμωδία μέσα σε κλίμα πιθανοτήτων, που εμβαθύνει ανατομικά και με άριστη κινητική ψυχολογία, τις ερωτικές σχέσεις και τη φύση των ανθρώπων.

Όμως αυτό γίνεται τελεολογικά για μία χρήση κι ωφέλεια ατομική, ομαδική και κοινωνική. Στον τόπο-μας μεταπολεμικά, δεν γεννήθηκε μια τέτοια φυσιολογική, πηγαία κι αβίαστη ποιητική πραγματικότητα, σαν έκφραση της εποχής-μας. Γι' αυτό και το ποιητικό είδος «εν πολλοίς» στάθηκε ανώφελο και μακριά απο το λαό.

Ο Μπρυνετιέρ δικαιολογεί σχετικά την εξέλιξη· όχι όμως την άχρηστη, τη διαστρεβλωμένη. Τα είδη βέβαια έχουν ένα αίτιο κι ένα στήριγμα αλληλουχίας που προσδιορίζουν οι νόμοι της επιλογής. Αλλά κι ο καημένος ο Θ. Κολοκοτρώνης έλεγε: «Φοβού τους τυχοδιώκτας εις τα γράμματα».

Αξίες, αίτια κι αιτιατά

Πάντοτε κι απο αιώνες στην πατρίδα-μας, νοθεύονταν, υποτιμούνταν και παραγκωνίζονταν πάμπολλες γνήσιες πνευματικές και καλλιτεχνικές αξίες. Ή ψεύτιζαν, υπερτιμούνταν, κι αναδειχνονταν οι μέτριες και οι κατώτερες πολλές φορές αξίες. Έφτανε να 'τανε κανείς ασπόνδυλος, ή νά'χε «μπάρμπα στην Κορώνη»· ή νά' αναβε και νά' καιγε πάντα φτηνό λιβάνι· και νά'τανε στη φάπα δέχτης, ζήτουλας, πρώτος στην κωλοτούμπα. Εδώ παράμεινε ακριβή η σοβαρότητα και πιο πανάκριβη η μετριοφροσύνη κ' η σωστή η γνώση, ο σεβασμός των τίμιων αξιών και η ανάδειξή τους. Ας αναφέρουμε λίγα παραδείγματα για της πειθού το ασφαλές, με λίγα μάλιστα ονόματα απ' την πνευματική-μας ηγεσία, γιατί, για να πούμε για πολιτικούς... ένας πολιτικός απ' τους παλιούς, θά'πρεπε να 'χει «τζάκι» χρήμα και πρόσωπο και τύχη και περίπτωση, να βοηθηθεί, για ν' ανεβεί. Μια αξία πηγαία του καταφρονεμένου λαού, δύσκολα προωθούνταν. Πάντα λοιπόν, θριάμβευαν στις αξίες, τα αίτια και τα αιτιατά. Ιδού μερικοί που εξαρτήθηκαν απο αυτά: Ο Π. Κανελλόπουλος, ο Κ. Τσάτσος, ο Ε. Αβέρωφ, ο Γ. Σεφέρης, ο Γ. Νόβας ή Γαργάλατας κ.α. εάν δεν ήταν οι ίδιοι «πολιτικοί» και η μάνα-τους πολιτική που πρόσφεραν «γην και ύδωρ» στην υπηρεσία-της... θα γινόταν συγγραφείς με επιφάνεια; Αν δεν κέρδιζαν μ' όλα τα μέσα, τα ύπατα αξιώματα, κι αν δεν έφ-

κιαχναν πολιτικής ονόματα... αμφιβάλλει κανείς αν τους πρόσεχε και τους μελέταγε ο κόσμος, κι αριστουργήματα να γράφανε. Αν δεν ήταν αυτοί που έγιναν με την πολιτική. Ομόζυγες λοιπόν γι' αυτούς και σύντεκνες η πολιτική με τη λογοτεχνία. Αν δεν καρπώνονταν ο Πετροχάρης τη «Ν.Εστία» απο τον Ξερόπουλο, αν δεν γινόταν σαλαπαήδης καθώς δεν πιστεύει και σε τίποτα· κι αν δεν είχε και την Άλκα Θρύλου (θεός χωρέστην) κι αν δεν έκαιγε λιβανωτούς και ύμνους στους ανόητους δικτάτορες... θα τον έκαναν ακαδημαϊκό;

Ή ο Παπατζώνης αν δεν ήταν προσηλωμένος στα καθέκαστα της δεσποτοκρατίας, κι αν δεν έγραφε στίχους θρησκευτικής μαγείας και αγαθοσύνης, θα του φορούσαν τήβεννο, όπως και του Τερζάκη του μακαρίτη τη συμφέρουσα για τους κατεστημένους αρθρογραφία-του στο «Βήμα»; Αλλιμονο! Ο Κάλβος είχε 100 χρόνια θαμένος στην Αγγλία, κι αν δεν τον ξέθαπτε ο Παλαμάς, δε θά'χαμε σήμερα και πάντα τον πρώτο και καλύτερο τυραννοχτόνο ποιητή στη χώρα. Κι αν δεν είχαμε το Βηλαρά πρώτα ή και τον Πολυλά μετά, δεν θά'χαμε το Σολωμό. Όλοι πιάνονται από κάπου να φανούν, ν' αναδειχτούν. Χαρά στους αυτοδύναμους που σώζει η ιστορία. Και οι νεκροί κ' οι ζωντανοί, των ζωντανών ζητούν εκτίμηση κι αγάπη. Ο Καβάφης έξω βοηθήθηκε απο το συνδικάτο... των Άγγλων· κι εδώ, απο τον Ξερόπουλο και τον Βαϊάνο. Ο Ψυχάρης απο τον πεθερό-του το Ρενάν. Ο Σικελιανός από τις «μορφες και πλούσιες γυναίκες-του, κ.ο.κ. Τα παραδείγματα είναι άπειρα κι ο χώρος δε μας επιτρέπει για πιότερα. Ας λέει ο Σίλλερ «η καταξίωση είναι στο δικό-μας χέρι». Στις συνθήκες που ζούμ' εμείς, θα του λέγαμε: και είναι και δεν είναι. Έχει δίκιο ο Μονταίν που αξιώνει «Όποιος δεν αξιοποιεί τη δύναμή-του (μ' όποιο βέβαια, εδώ, πρόσφορο μέσο) δεν έχει δύναμη. Το πιά σωστό και δίκαιο είναι τ' αξίωμα της παροιμιακής σοφίας του λαού-μας που επιτάσσει:

«-Βοήθα-με να ξεκολλήσω...
-Κουνήσου κι εσύ να σε βοηθήσω».
Ή «Τόνα χέρι νίβει τ' άλλο
και τα δυό το πρόσωπο».

Η «Σιωπή=χρυσός»

Δεν είναι μόνο η φιλοσοφική διαπίστωση του Αριστοφάνη κι άλλων φιλόσοφων, πως ο άνθρωπος άμα γεράσει ξαναγίνεται παιδί και μάλιστα θλιβερό κι αξιολύπητο πολλές φορές. Αυτή η ακμή και παρακμή των ατόμων, οι «απορροές» όπως θά' λεγε ο Δημόκριτος που βγαίνουν από τα άτομα στο κενό και μετασχηματίζονται σε άλλες μορφές, απο τη φθορά και την κίνηση, αυτή λοιπόν η λειτουργία, είναι μια αδήριτη φυσική νομοτέλεια, επιστημονικά εξηγημένη. Πολλοί λοιπόν παρήλικες, όταν εξασθενίζουν και νιώθουν τον εαυτό-τους αδύναμο, θα πρέπει νά' χουν επίγνωση των ισχνών δυνατοτήτων-τους, πάνω στους νόμους της φύσης, και ν' αποσύρονται από τα προσκήνια, με κάποια αυτογνωσία και αξιοπρέπεια. Τότε, η σιωπή απ' αυτούς, είναι χρυσός. Μια έντιμη σιωπή σε γηρατειά, προσπορίζει και τη λήθη... σε τυχόν ανέντιμο βίο.

Πολλοί από τους γέροντες ακαδημαϊκούς όμως, γιατί να χάνουν την αίσθηση της ηλικίας-τους και να επιμένουν στα «περί διαγραμμάτων» με παρουσίες και προσκήνια, χωρίς ουσιαστική προσφορά πιά τώρα; Είναι κρίμα! Αλλά, και πολλοί που επιδιώκουν και κυνηγούν τη φιγούρα με αδύνατη ξεμωραμένη σκέψη, που δεν έκαναν στο παρελθόν καλή εκγύμναση στη λαστιχοσπονδυλία προς όποια Φρειδερίκη... ονειρεύονται την τήβεννο και στα βαθιά γεράματα. Άλλοι παρουσιάζονται σε έντυπα σαν αποστεωμένοι μπούφοι από... μουσεία και κάνουν τα ψευτοπαλικάρα σε ξιφασκία κριτικής... σαν τον κ. Ανδρέα Καραντώνη που τώρα στα 80-του βγάζει υπόλοιπα εμετικά και πικρόχολα ιδεολογικών απωθημένων κατά της κοινωνικής τέχνης και του σοσιαλιστικού ρεαλισμού! Γράφει πότε πότε κριτικές στο ανούσιο κι αρτηριοσκληρωμένο πετροχάρικο περιοδικό. Γιατί λοιπόν δεν κάθεται στ' αυγάτου, στο ραχάτι-του, αυτός ο συνταξιούχος ποντίφηκας της λογοτεχνικής κριτικής; Αυτός ο άλλοτε επιφυλλιδογράφος του κυρ-Σάββα (θεός σχωρέστον). Αυτός ο προφέσορας του ιδεαλισμού και της μεταφυσικής-του καλοπέρασης;... γιατί

δεν κάθεται στην καλοφαγοποτία-του και στην έντιμη σιωπή-του; Αφού κι εκείνος τίμησε με κριτικές-του ως πριν 5-6 χρόνια όλους σχεδόν τους λογοτέχνες ανάλογα, από τον Τύπο και το ραδιόφωνο της γιρονδίνας. Αλλά κι εμείς τον τιμήσαμε σαν κριτικό που άξιζε· μα σαν ποετάστρο σουρρεαλιστή που έμεινε άγνωστος κι αδιάβαστος τί φταίμε εμείς; Τί θέλει τώρα, ακόμα, μ' ένα απόθεμα αντιδραστικών απωθημένων και ομφαλοσκοπεί και ορνιθοσκαλίζει με τόσο μειωμένη όραση; Τί τού 'φταιξε ο Σοσιαλισμός κ' «Η Μάνα του Βορρά» αντάμα; Δεν καταλαβαίνει πως, αν δεν ήταν η ΕΣΣΔ δυνατή στην Ευρώπη... θα μας είχαν κάνει οι φίλοι-του οι Χέηγκηδες, όποτε θέλανε κι εδώ, σφαγείο Σαλβαντόρ... όπως οι Άϊκ και οι Φλίτηδες το 1945-50; Η σιωπή λοιπόν είναι χρυσός. Κι ο σεβαστός απόμαχος, ας αρκείται πιά στο νερωμένο το κρασάκι-του. Γιατί, το νερωμένο το κρασί στους παλιούς μερακλήδες... καταπαύει το χασμουρητό και το ρίγος όπως τονίζει ο Ιπποκράτης. Κι αν του τ' απαγόρευαν οι γιατροί, ας πίνει χαμηλί και ταμπάκο. «**Η τέχνη του σιωπών είναι πολύ δυσκολότερα του ομιλείν.**»

Ο «θεός» της ποίησης και οι παραπροβολές-του

Μερικοί «ιθύνοντες» και μη, έχουν ξετρελαθεί μ' έναν σπουδαίο βέβαια ποιητή, όχι όμως και μοναδικό. Κι ανεπανάληπτο. Τον θεοποίησαν ζωντανό. Τον έφκισαν το μεγαλύτερο είδωλο της λυρικής ποίησης στις μέρες-μας. Είναι ο συμπαθής Γιάννης Ρίτσος. Αν δεν τον ιδούνε μια φορά την ημέρα, να προβάλλει καμαρωτός σ' όλες τις εκδηλώσεις από τον Τύπο, ή ν' απαγγέλει στίχους, δεν τρώνε ψωμί από το χάλι-τους. Παθαίνουν μαρασμό(!) Τον μυθοποίησαν τόσο, που τον έκαναν Μωάμεθ, Λάμα, Σακιαμούνι Βούδα, Ραμαχανί, Όσιρι κλπ. Μη πείτε πως αρνιούμαστε την αξία-του. (Θά'ταν αστείο. Εμείς δεν είμαστε τίποτε, παρά μόνο απλοί και λίγο αυστηροί κριτές). Μη πείτε πως ζηλεύουμε τη δόξα-του. Μήτε κανείς κλέβει τη δόξα και τον παρά, σ' έναν τρανό όπως θά' λεγε κι ο Γκόρκυ. Μόνο που αυτοί που κατέχουν τα σκήπτρα των προβολών, δεν ανοίγουν δρόμους γι άλλους, νέους· κι ούτε γνοιάζονται να μνημονέψουνε παλιούς.

Η στιχουργία του καιρού-μας είναι εύκολη. Η σωστή κι αληθινή πεζογραφία είναι δύσκολη και θέλει φόντα και κότσια γερά, ζώντας, να την αδράξεις τη σκληρή και άδικη ζωή, τους αλλοπρόσαλους, κρυφόνους, τους πονηρούς κι ακατανόητους ανθρώπους και να τους υποτάξεις στο νόημα της τέχνης, για δίδαγμα και λύτρωση. Σήμερα, στίχους στην Ελλάδα φκιάχνει και η κουτσά Μαρία. Πως λοιπόν επέβαλαν, σαν την πιό με-

γάλη ποιητική αυθεντία τον αγαπητό-μας Γιάννη: και συνεχίζουν το βιολί (μ' όλα τα μέσα) της παραπροβολής-του; Όσο κι αν κανείς δεν εμίσησε τη δόξα... δεν θα μπορούσα μα την αλήθεια, ν' αντέξω τέτοια ταχτική. Θα με σοκάριζε πολύ. Λες και υπόβαλαν και ύπνωσαν τις μάζες: και προπαντός τη νεολαία, που δεν έχει ακόμα τόσο ώριμη κρίση πάνω στην τέχνη, για ν' αποφανθεί με δική-της γνώμη. Αφορμή για τούτ' το σχόλιο δεν είναι μόνο η καθημερινή παραπροβολή του δοξασμένου ποιητή μιας κορυφής. Ούτε οι τόσες τιμές κι αφιερώσεις που του κάνουν οι πάσχοντες απο ριτσιτίδα. Ούτε οι γιορτές, οι δάφνες, τα στεφανώματα κ' οι τίτλοι που του προσφέρουν οι οργανώσεις και οι δήμοι. Εκείνο που μας προκάλεσε πολύ την ευαισθησία-μας στην αισθητική του Θεάτρου, είναι: Ένα βράδυ στην ΕΡΤ... μια καλή και δραματική ηθοποιός η Νίκη Τριανταφυλλίδη αγωνίζονταν με χειρονομίες, μούτες, κι αταίριαστες κινήσεις αηδιαστικές, κι άλλες χάνες στάσεις, νά κάνει άχαρους κι ακαταλαβιστικούς στίχους του Ρίτσου... θέατρο. Μα πως μπορεί να θεατροποιηθείς λόγια στίχων ξεκομμένα, χωρίς συγκερασμό κι αλληλουχία για θεατρική ερμηνεία; Πώς μπορεί μ' όποιους μονόλογους τυχάρπαστους να παραστήσεις θέατρο: χωρίς σωστές και πειστικές ψυχολογικές συγκρούσεις κι αντιθέσεις και προπαντός δραματική υπόσταση; Αλλίμονο! Η απόπειρα εκείνη ήταν μια παγωμάρα για το κοινό. Άμα λείπει ο θεατρικός συγγραφέας, δεν σώζει ο καλός ηθοποιός. Έ, όχι κι έτσι δηλαδή... Όποια λέξη κι αν βγάζει ο όποιος Σακιαμούνι απο τα χείλη-του, είναι ρήση θεϊκή(!) Όταν μιλάμε για θέατρο, εννοούμε πως πρέπει να βλέπουμε θέατρο: και όχι άχαρα πειράματα στίχων χαμένου χρόνου. Εκαστό φορές καλύτερα, να βγαίνει ο ίδιος, (όπως βγαίνει παντού), ν' απαγγέλει τα ποιήματά-του. Τέτοιες σγκουές λόγω παραδοξασμένου ονόματος, τις έκανε και η κ. Καλλιγά πρόπερι: τις πατρωνάρισε και ο κ. Λακαριέρ στη Γαλλία. Αλλ' ο σπουδαίος ποιητής-μας Ρίτσος, δεν έγινε ακόμα θεατρικός συγγραφέας. Δε χάθηκαν λοιπόν τα θεατρικά έργα για πραγματικούς θεατρικούς συγγραφείς. Πληθωρίζουν. Έτσι που το πάνε οι ριτσομανείς λοιπόν, ας κάνουν και τα περιττώματά-του πρέζα να φουμάρουν, να τους φεύγει ο χαβάς.

Το κάθε είδος τέχνης, έχει τη μορφή και την ξεχωριστή-του θέση στη ζωή. Αυτοί οι πάτρωνες, οι διαλεκτικίζοντες, που αποκλείουν, καταργούν, ή βάζουν στο περιθώριο κάθε άλλη ποιητική δύναμη του λαού, έχασαν και στην παραπροβολή την αίσθηση του μέτρου και της υπερβολής. Κι ο κόσμος παρασύρεται. Ζήτω λοιπόν η παραποίηση κ' η προσωπολατρεία. Θέλουν να τον βλέπουν κάθε μέρα στη δημοσιότητα. Τους πιάνει παραλήρημα θαυμασμού. Αυτή η ταχτική δε ζημιώνει μόνο τυχόν κομματικά συμφέροντα, παρά και το συμφέρο των ταλέντων του λαού και του πολιτισμού-μας. Οι φανατισμένοι θαυμαστές, δε βρίσκουν ούτε μια αδυναμία στο στιχογράφο-τους. Δεν δέχονται καμιά κουβέντα για κριτική. Βρίσκουν σ' αυτόν το τέλειο, το μέγα, το απαρράλληλο και το απόλυτο. Κόλλησαν στη μεταφυσική. Γοητεύονται απο την ομορφιά-του. Τον έκαναν μοναδικό ταμπού. Δε θέλουν ν' ακούγονται άλλοι. Η μόνη μεγάλη και νεώτερη ποιητική δύναμη στην Ελλάδα και στο σύμπαν, είναι γι αυτούς ο Ρίτσος. Δεν υπάρχει πανεπιστήμιο στη χώρα που να μη τον έκανε διδάκτορα και προοδευτική οργα-

νωση που να μην του προσπόρισε τιμητικές ανακηρυξεις και μετάλλια. Κι εκείνος στέκει ο μέγας τυχερός. Θέλουν ν' αγνοούν ή να καταφρονούν να μειώνουν, ή να υποβαθμίζουν την αξία των άλλων. Νά' χε τουλάχιστο το ινδαλμά-τους μια επαναστατική ποίηση... θα ήταν κάπως ιδεολογικά δικαιολογημένοι. Μα θα μου πείτε τόσα χρόνια... πότε πρόβαλλαν, ή τιμησαν, ή γόρτασαν αληθινούς επαναστάτες ποιητές απο τους πεθαμένους όπως έχουμε π.χ. τους Βάρναλη, Καρβούνη, Κοτζιούλα, Αγκουλέ, Κορνάρο, Ρωτα, Κ. Γιαννόπουλο, Ν. Κατηφόρη, κ.α.; (Όμως, πού καιρός και χώρος απο τον τυχερό βεντέτο;). Κανείς δεν αρνείται την αξία-του. Αλλ' ας μη ξεχνούν οι διαφημιστές-του ότι: ο Αισχύλος, που ήταν ο πατέρας της τραγωδιακής ποιητικής τέχνης, τιμή και περηφάνια έδινε μόνο στον πολεμιστή του Μαραθώνα. Και τέτοιο επιτύμβιο ζήτησε στον ταφο-του. «Αισχυλου Εφορίωνος κλπ» οι μακρομάλληδες, οι Πέρσες γνώρισαν τη δύναμή-του. Το Ρίτσο τον ανέβασαν στην κορφή. Ας τον αφήσουν και για την ιστορία. Στα καθημερινά, το «μεγαλίκι» το συντρίβουν. Ας αναπαύεται στις δάφνες-του. Έχει και δυνατά κι αδύναμα ποιήματα. Αν θα μελετήσετε ουσιαστικά, πολλά απο τα τελευταία βιβλία-του... θα μας θυμηθείτε. Αλλα, πάρτε μια γεύση. Ανοίγω σελίδες-του στην τύχη: «Τίποτα δεν πιστευω. Δεν καταλαβαίνω τίποτα. Καθένας-μας μόνος». Λέει σ' ένα στίχο-του στην «Τεταρτη Διάσταση» σελ. 310.

Στο «Βαλιδοσκόπο»-του, σελ. 13 και 14, διαβάστε: «Τς χοντροκοιλες χήρες με τς νυχτικες-τους πίσω απ' τα πατζουρα αράδα αράδα κατουράνε μπρος στη μάντρα του νεκροταφείου». «Ποιός ξέρει τι δουλειές σκαρώνανε, μπορεί και να μαλακίζοντουσαν». Και στα «Ερωτικά»-του, σελ. 105: «Κίνηση wάλι, κίνηση των σπικων, των δρομων. Πράσινο, κοκκινο, πράσινο, κοκκινο. Όχι μονάχα κοκκινο. Οι τροχονόμοι πήραν τς θέσες-τους». Δε χρειάζονται σχόλια, και δεν σας κουράζω άλλο. Όμως μια τέτοια «ποίηση» έμένα δε μου τη χυραει το μυαλό και η καρδιά: αλλά και το στομάχι-μου δε θα τη χώνευε... μ' επτά ποτάμια σόδες. Ξέρω, πως αν σας έθιξα το είδωλο, θα με παραξηγήσατε. Όμως, νιώθω ένα ξαλάφρωμα, ακόμα και με τη σκέψη πως αν προβληματίσω έστω κι έναν αναγνώστη, όχι μόνο για τη θεοποίηση, την παραπροβολή και τους παραπάνω ελεεινούς «στίχους» που δεν είναι καν ποίηση και μάλιστα απο μυαλό «κορυφαίου», αλλά και για το λογο που είπε ο Ρουμάνος πρέσβης στην Αθήνα Ίον Μπράντ, πως: «Ο Ρίτσος είναι ο καλύτερος έμπροσ του εαυτού-του». Μπράβο-του θα λέγαμε εμείς, για όποιο-του τύχη και διαφημιστική παγκοσμιοότητα.

Δυο μορφές απ' την Τ.Υ.

Πρόσφατα ένα βράδυ, απο την Τ.Υ. χαρήκαμε δυό σεβάσιμες και βιβλικές θα' λεγα σημαντικές μορφές των Γραμμάτων και Τεχνών-μας. Ήταν ο ταλαίπωρος Στρατής Δούκας σε συνέντευξη απόναν Οίκο Ευηγρίας (πέρυσι κόντεψε να πεθάνει απροστάτευτος, έρημος και μόνος σ' ένα παλιό σπίτι της οδού Ασκληπιού) και ο έξοχος ζωγράφος Διαμάντης Διαμαντόπουλος. Φωτισμένα πνεύματα κ' οι δυό, με πλού-

Λόγια που καίνε

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γραφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Η αξία της Ελλάδας και ο Λούνς

Ο Γεν. Γραμ. του NATO Λούνς, στην έδρα-του είπε προ καιρού, ότι: την Ελλάδα κι εμάς τους Έλληνες δεν μας λογαριάζει, γιατί είμαστε -λέει- «μικρή και ασήμαντη χώρα». Το τόνισε και σε επίσημη μάλιστα δήλωση. Την ίδια μέρα όμως, (τ' ομολόγησε ο ίδιος) χάνοντας την αίσθηση του γελοίου, πώς στ' αλήθεια «εμωράνθη». Ευτυχώς που παραδέχτηκε ξεδιάντροπα τη μωρία-του(!) Κι όχι μόνο αυτό. Ο ταγάρας με την κούφια κεφαλα και τη μακριά-του μύτη, απόδειξε και πως είναι ολότελα ανιστόρητος. Μήπως πρέπει να του διδάξουμε ιστορία και αυτουνού και των ομογάλακτων Γερμαναράδων που λατρεύουν και βοηθούν κρυφά τους Τούρκους, ενώ έχουν 2 εκατομμύρια δικούς-τους άνεργους, γιατί και οι ίδιοι κομπάζουν πως δεν μας λογαριάζουν για γέφυρα των προστατών-τους Αμερικανών στη Μέση Ανατολή; Δε θά τους διδάξουμε λοιπόν για την αξία των Ελλήνων και τον πατριωτισμό-μας ούτε στο Μαραθώνα ούτε στη Σαλαμίνα, ούτε στις Θερμοπύλες, ούτε στα 1821. Ας ρωτήσουν όμως τους Ιταλούς του Μουσολίνι, τι πάθανε στ' αλβανικά βουνά, και τους πατεράδες-τους ή τους ίδιους σαν ρομπότ του φύρερ, πόσο ακριβά πλήρωσαν στη χώρα-μας από την Εθνική Αντίσταση, την κάθοδό-τους. Όσο για τον ξεμωραμένο γαλονά κεφαλα Λούνς, (καθώς η μνήμη-του έκανε φτερά) για την αξία της Πατρίδας-μας και του λαού-μας, θα του θυμίσουμε μόνο τον επιγραμματικό λόγο του Γκαίτε:

«Ό,τι είναι ο νους κ' η καρδιά για τον άνθρωπο, είναι η Ελλάδα για την ανθρωπότητα».

οιες εμπειρίες, σωστές και διδαχτικές παρατηρήσεις, ο καθένας στην τέχνη-του, μας έδωσαν κ' οι δυό-τους, θαυμαστά παραδείγματα γνώσεων και ήθους, διαύγειας και αντοχής. Άμποτε η Ραδιοτηλεόραση να παρουσιάσει κι άλλους ξεχασμένους και παρήλικες, άξια πνευματικά και καλλιτεχνικά κεφάλαια του λαού και του τόπου-μας.

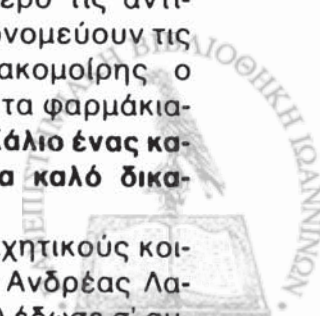
Αλλά και του εθνικού-μας ποιητή Παλαμά το δίστιχο:

«Η αξία των εθνών δεν μετριέται με το στρέμμα, με της καρδιάς το πύρωμα μετριέται και με αίμα»

«Αγιάτρευτες πληγές»

Ω ταλαίπωροι Έλληνες! Εσείς, που κοντά στ' άλλα βάσανα και τα χρονίζοντα κι άλυτα προβλήματα, έχετε και τ' ανυπόφορα δικαστήρια... (να μη σας ρίχν' η μοίρα-σας) που δε μπορείτε πολλές φορές να διεκδικήσετε το δίκιο-σας, κι ούτε το βρίσκετε εύκολα... μη πέφτετε στα ψυχοφθόρα γρανάζια-τους, με τις προσποιήσεις, τις αντεκδικήσεις και τις αναβλητικές ταχτικές. Οι νόμοι είναι ατελή, αδύναμα και συφεροντολογικά κατασκευάσματα ανθρώπων και καταστάσεων. Υπάρχουν σε τούτ' την κοινωνία ευνοούμενες κι ευνομούμενες κατηγορίες και τάξεις ανθρώπων, που ουδέποτε κάθονται στο εδώλιο. Και υπάρχουν άλλοι που γίνονται πάντα υπόδικοι και ποτέ κατάδικοι, εκτός από τη συνείδηση του λαού, ή και το νόμο της Αντιγόνης. Τα δικαστήρια τούτα προκαλούν οικονομικούς και ηθικούς αφανισμούς. Αν το μπορείτε αποφύγετέ-τα σ' όλη-σας τη ζωή. Σταθείτε μακριά-τους. Στα πλοκάμια-τους κρύβεται και η κατοχύρωση της αδικίας. Οι αφελείς και οι αμόρφωτοι, να μη τα συνηθίζουν. Ύστερα τα επιζητούν χωρίς να το θέλουν, σα να παίρνουνε χασίσι. Οι περισσότεροι δικηγόροι που δεν έχουν ανθρωπιστική μόρφωση, συναίσθηση και συνείδηση ανθρωπιάς και συμπόνιας, αυτοί, αντί να συμβάλουν στον κατευνασμό των παθών και των διενέξεων στη συμβιβαστική επίλυση των διαφορών, διευρύνουν πίοτερο τις αντιθέσεις, οξύνουν τα μίσση, υπονομεύουν τις ανθρώπινες σχέσεις. Ο κακομοίρης ο λαός-μας από τις πίκρες και τα φαρμάκια-του έβγαλε και το αξίωμα: **«Κάλιο ένας κακός συμβιβασμός, παρά ένα καλό δικαστήριο».**

Κι από τους νεώτερους μαχητικούς κοινωνιολόγους και ποιητές, ο Ανδρέας Λασκαράτος (τιμή και δόξα-του) έδωσε σ' αυ-

τά, από τον περασμένο αιώνα ρεαλιστικό κι εύστοχο παρομοιωτικό χαρακτηρισμό και καίριο μαζί αφορισμό: «Αν τα δικαστήρια για τους δικαστές είναι ναοί της δικαιοσύνης, για τον αφελή λαό, είναι αγιάτρευτες πληγές που απάνω-τους βόσκουνε κοράκια οι δικηγόροι».

Η Ντόνα, ο Ντίνος και τα χασίσια

Τα ναρκωτικά όλων των ειδών και δόσεων, δίνουν και παίρνουν και στη χώρα-μας. Αλίμονο από τα θύματά-τους! Βάστα άμυνα στα ήθη-σου λαέ. Και μόνο απόνα παράδειγμα που παρουσίασε ο Μ. Νικολινάκος στις 17/2/82 στην Τ.Υ. για μια συμμορία ναρκωτικών της Αθήνας, σ' έπαιρνε η νύλα και μόνο αν κοιτούσες ένα πρόσωπο. Ήτανε κάποιος Ντόνας χασικλούς. Ένα μούτρο με χαμένο μυαλό. Από τις πολλές χασισοποιτείες και καταχρήσεις, φαινόταν σαν αλλοπαρμένη. Άχρηστη για δημιουργική δουλειά και οικογένεια. Σα να είχε αφιχθεί από το υπερπέραν. Ο ευνουχισμός στη δύναμη της νεολαίας συμφέρει στην αντίδραση γενικά. Αλλά η πιό διεστραμένη εκμετάλλευση και καπηλεία των θεών για να πέφτουν εύκολα οι διάφορες Ντόνες και Ντονίτσες στα δίχτυα-τους, είναι οι θεοί και ο καημένος ο Ναζωραίος! Τι κακοποίηση και τι εμπόριο που τονε κάνουν οι μαφιόζοι; Τα συμπεράσματα λοιπόν που βγήκαν από το ψώνιο και το χαλασμένο μυαλό της Ντόνας ήταν για τους τηλεθεατές, ότι: για να βρει κανείς το θεό και το Χριστό, πρέπει να πάρει, επί 12 χρόνια όλα τα είδη ναρκωτικών... όπως αυτή, από την πατρώνα του «ελεύθερου κόσμου» Αμερική(!) Να περάσει δηλαδή από την «ωραία» τρέλα της φυγής από την πραγματικότητα, όπως καυχήθηκε η νέα-μας γκουρού η Ντόνα (της έδωσαν βλέπετε κι ωραίο όνομα) οι συμμορίες του χασισοπωλιού και της καταστροφής της νιότης. Έτσι μόνο είπε, βλέπει κανείς οράματα, θεούς Χριστούς, αγγέλους και διαβόλους. Έτσι από την τρέλα της ηρωίνης, έπεσε τώρα στην τρέλα της μεταφυσικής, των παραισθήσεων, των ψευτοοραμάτων και της θρησκοληψίας. Χαίρε ω τρέλα θεών και σατανάδων του χασισοπλασμένου κόσμου. Η καημένη η Ντόνα και οι πατρώνοι-της δεν πρόλαβαν να πάνε φαίνεται τη θεηγόρα-τους πραμάτεια και στη «δυστυχημένη Πολωνία» να δώσουνε και στους βαλεσικούς τεμπέληδες από καμιάν αμπούλα ή και πρέζα. Η όψη της Ντόνας που έπεφτε από τις Σκύλες στις Χάρυβδες, έδειχνε από την Τ.Υ. Τρούμπα, «σταυρό και σιλέτο» και Μπάουρι της Νιού Γιόρκ. Να λοιπόν τι χρειάζονται τα χασίσια (!) Αφού σκότωσαν τα πιότερα εγκεφαλικά κύτταρα της Ντόνας, την έστειλαν οι «μαύρες χείρες» και οι μάγοι σε άλλη πραγματικότητα, ανύπαρκτη, του υπερπέραν. (Ο Ντίνος όμως, (θυμηθείτε-τον εκείνον τον ασιίδα και φωστήρα μαθητή), που μίλησε στο στρογγυλό τραπέζι καλύτερα από όλους για τα προβλήματα της νε-

ολαίας, για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, κι έδωσε σοσιαλιστικές, σωτήριες λύσεις, για δημιουργία προκομένης κι ευτυχημένης νιότης και ζωής εδώ στη γη...έπρεπε νομίζουμε ο Ντίνος να κρατάει και μια βρεμένη σανίδα για τη Ντόνα, που έμοιαζε σαν παραλυμένο και θολουριασμένο από τους μαντραγόρες των ιερατείων στ' αρχαία Νεκρομαντεία και μιλούσε όλο για θεούς και διαβόλους, (σκοτώστε-τη) και μη μου πείτε πως η ζωή της Ντόνας είναι έκφραση ελευθερίας του αβάσκαντου «ελεύθερου κόσμου» τ' ασύδοτα νιάτα με τον κόρο των αγαθών, που δεν έμαθαν πριν το ναρκωπότισμα, το τι θα πει τίμια δουλειά και μόρφωση σωστή κι αληθινή. Ο Λουκιανός έλεγε:

«Σε κατάσταση αναρχίας, η ισχύς είναι μέτρο δικαίου».

«Άγιοι» –μπεζαχτάς και «κοκώνες»

Ο Δημητριάδος Χριστόδουλος πήρε σβάρνα ο τάλας τις πόλεις των επαρχιών, να υπεραμυνθεί του θρησκευτικού γάμου, για να μη φυράνουν τα βαλάντια κ' οι κουρβανάδες των δεσποταράδων, ο μπεζαχτάς(!) Αστειεύεσαι καλέ; τα ποσοστά-τους παίρνουν οι μεσιτεύοντες «πανάγιοι» για την εξασφάλιση των προβάτων του ποιμνίου-τους «εις την ουράνιον βασιλείαν» (!) και γιατί επιμένουν και τον θέλουν μόνο θρησκευτικό οι Χριστόδουλοι, οι Καντιώτηδες, οι Δαμασκηνοί κ' οι Στυλιανοί; Βέβαια, δε μιλάμε για τους Αμβρόσιους και τους Σεβαστιανούς. Αυτοί απαλλάσσονται... Δε θυμάστε πριν λίγον καιρό σε μια «Ιερή» Σύνοδο που έπαθε ο Αμβρόσιος αμόκ και σηκώθηκε ο Σεραφείμ να τονε δειρεί; Κι εκείνος απ' το φόβο-του, νοτίσανε τα ράσα-του και τον ικέτεψε: «Έλα τώρα χρυσέμου Τίκα, μη με παραξηγείς εμέ και μη μου κρατάς και πικά. Εγώ φωνάζω πότε απλά και άλλοτε τρελά, σαν που λέγει η παροιμία: «Φωνάζει ο κλέφτης για να φοβηθεί ο νοικοκύρης» (λαός). Και καλά οι πρώτοι υπεραμύνονται της ηθικής των δημίων της Μακρονήσου, της κατάρτησης των «κομμουνιστικών» αποκριατικών καρναβαλιών σε όλον τον κόσμο. Πέρα από τις αναγκαίες και σοφές ψυχαγωγίες των λαών, έχουμε κι εμείς βλέπετε τη νέα φιλοσοφία των Καντιώτηδων (τα πουλάκια-μας). Όμως, ο «άγιος» Αυγουστίνος κι ο «άγιος» Χριστόδουλος, γιατί να δεχτούν δημοκρατικά δικαιώματα στα είδη των γάμων; Αφού είχε μάθει ο καημένος ο Χριστόδουλος με τη «θεικά» πλασμένη δικτατορία του προκατόχου-του ότι: «Η 21η Απριλίου, έσωσε τό έθνος και οι ιερείς είναι οι πνευματικοί αγωγοί εις τον πνέοντα άνεμον της εθνοσωτηρίου επαναστάσεως» (γράφε πραξικόπημα του ΝΑΤΟ με το σχέδιο «Προμηθεύς»). Κ' ύστερα έχεις και τον Ανώνυμο συγγραφέα της «Ελληνικής Νομαρχίας» κοτζάμ «αγίους» επισκόπους, να τους αποκαλεί «διστραμένους και μωρούς τουρκόφιλους, που ξέρουν και θέλουν μόνο άσπρα και ... κοκώνες».

Σφαγεία θεοί και φούσκες

Πάσα μέρα, κάθε βράδι, φλόμωσαν τα μάτια του κόσμου με την κόλαση της φρίκης του Σαλβαντόρ! Ας είναι καλά τ' αφεντικά των ΗΠΑ που δείχνουν και με εικόνες στην Τ.Υ. τα εγκλήματα-τους, σα να λένε με έμεσες φοβέρες στους λαούς: Αν σας βαστάει το κωλοπέτσι ξανασφικιάστε αντάρτικα κ' επαναστάσεις. Ιδού φριχτά και τρομερά σφαγεία! Τρομερότερα όλων των σφαγείων της ιστορίας. Τι Βιετνάμ και τι Μπιάφρα! Τι Ινδονησία και τη Χιλή! Τι Καμπότζη και τι Ταϋλάνδη! Τι Γουατεμάλα και τι Ελλάδα του 1945-50! Που είναι το Διεθνές Δικαστήριο με τον Ράσσελ; Άσπονδο μίσος, σκληρότατη εκδίκηση χρειάζεται στους σφαγείς των λαών και βαριές ηθικές καταδίκες. Τώρα όμως που χάθηκε και το «Διεθνές»... Κι όλα τα φταίνε οι «κουμμουνιστές»... στο Αφγανιστάν και στην Πολωνία· στο πρώτο που η CIA έχει τον Ζια και στη δεύτερη που δε μάτωσε μύτη! Μα επιτέλους λίγες πλαστές εικόνες για την Τ.Υ. δεν έχετε από το Αφγανιστάν; Γιατί ο αρχιεγκέφαλος Μπρζεζίνσκι δεν έπαιρνε λίγα ακέφαλα πτώματα από το Σαλβαντόρ γυμνά, και να τα δείξει για αφγανά στην τηλεόραση; Γιαυτό πρέπει να μη του δώσουν καλή βαθμολογία του πολωνού εμιγκρέ, που διαφώτιζε δήθεν τους Αφγανούς αντάρτες, (γράφε Πακιστανούς του Ζια) ότι ο θεός τους λέγει εξ ουρανού, να κάνουν πόλεμο. Αλάχ, αλάχ. Μα έλα που δεν έπιασε κι αυτή η φούσκα. **Αλλ' όποιος τρώει το ξένο δίκιο... τρώει τα πόδια-του»** λέει μια παροιμία.

«Σωτήρες αφελών

Βρυκολακιάζει κάθε τόσο ο Τζίμ Τζόουνς από τη Γουιάνα, ο «ηθικός» εκείνος ιερέας και φίλος της κυρίας Κάρτερ, που αφού εξαπάτησε διέφθειρε και χόρτασε το γυναικείο φύλο, κι είχε το λέφτερο σεξουαλικό-του κοινόβιο και ραμαζάνι... μ' ένα ισχυρό δηλητήριο στο σισίτιο... 1200 άτομα είχε πάρει στο λαιμό-του για τον τρελό κι αγεροκοπανιστόν επουράνιο παράδεισο(!) Μα το βρώμικο κι εγκληματικό του πνεύμα κι έργο, τ' άφησε κληρονομιά και προίκα στο κομπούζι μυαλό του ευκολοπροσυλίτιστου αμερικάνικου κόσμου. Έτσι και σήμερα οι διάφοροι μάγοι και γκουρούδες Τζόουνς, δρουν με τα προσχήματα των θεών και τυλίγουν στα σκοτεινά πλοκάμια-τους, νιάτα που καταστρέφονται και παν κατά διαβόλου. Ζήτω λοιπόν η τρέλα θεών-τε και διαβόλων. Ας μάθουν όμως από τη Γραφή στο 17Κ. 32π. 20 **«Ος εάν ζητήσει την ζωήν και ψυχήν αυτού σώσαι, απωλέσει αυτήν...»**

Αθυροστομίες

Με το «χαϊδευτικό» χαρακτηρισμό: «Διπρόσωπο μπάσταρδο» έλουσε και χτένισε ο κ. Χαίηγκ το Βρετανό υπουργό λόρδο Κάριγκτον, καθότι δερβέναγας κι αλωνιστής του «ελευθέρου κόσμου» στη θέση του πάλοι ποτέ Μετερνίχου Κίσιινγκερ... και πολύ χαρβαλόστομος, αφού κέρδισε πέρυσι και «το βραβείο της κοτσάνας». Ποιός τον έβγαλε στη φόρα τον αρχηγό του Στέιτ Ντιπάρτμεντ κι έχει σκανιάσει ο άνθρωπος με τη γλώσσα-του έξω; Ποιοί αποκαλύπτουν αυτά τα μυστικά; Οι άθλιοι πράκτορες τρυπώνουν και μέσα στον εγκέφαλό-του; Μα ο αλαζόνας αυτός Μπισμαρκάκος, τους πήρε χαμπάρι τους κουτσομπόληδες του οίκου-του, και οργανωμένος φώναξε: **Ο Κίσιινγκερ είχε την Οριάνα Φαλάτσι που τον εξέθετε δημόσια. Αλλά, εγώ έχω το προσωπικό-μου. Το Πεντάγωνο είναι αφελές και οι Ευρωπαίοι ανανδρόι».** Να μη σας παρ' η γλώσσα-του... «που κόκαλα δεν έχει και κόκαλα τσακίζει» όπως λέει κι ο λαός-μας. Αλλά κι ο Μένανδρος δεν πέφτει έξω: **«Ο αμαθής είναι και θρασύς».**

Προσευχές θηρίων

Κάθε μέρα προσευχές κάνουν οι «άγγελοι» της Ειρήνης... Ρήγκαν, Ουαϊνμπέρκερ, Χαίηγκ, Μπους, το τσιράκι-τους με το Νόμπελ, Μπέγκιν κλπ. κάνει και η χουντική τριανδρία της Γουατεμάλας, κι ο Ναπαλέων ο Ντουάρτε (γράφε νέος Μποναπάρτε στη λύσσα-του) στο Σαλβαντόρ... και άλλοι δικτάτορες του κόσμου σήμερα φλομώσανε στην προσευχή(!) Ο Πινοσέτ δεν τρώει ο κακομοίρης κι ας λένε πως έπιασε ελεφαντίαση απ' την πολυφαγία (!) Εμείς μαθαίνουμε πως όλο με προσευχές τη βγάζει. Ο Μομπούτου; Κι αυτός ο Καψάραπας όλο με νηστείες(!) Ο Μποκάσα με τα πολλά διαμάντια της κυγίας του Βαλεγύ Ντεσταίν;

Αυτός, ο ολίγον τι αιμοβόρος, παραμούστωσε ο φουκαράς από το πολύ το αίμα της νεολαίας που έσφαξε και ήπιε! Όλα αυτά τα «ειρηνόφιλα» θηρία, τα βλογάει βλέπετε κι ο Παπας που έχει από «κεκτημένη» παράδοση το συχωροχάρτι. Κι έτσι, το ρίχνουν με όρεξη στην προσευχή και τη νηστεία, αφού τους συχωρνιέται κάθε αμαρτία. Φτύστε-τους, όλοι λοιπόν, μη παν οι θεοφύλαχτοι από καμιά βασκανία και ησυχάσει ο πλανήτης. Τι προνόμιο μα το Δία, νά 'χεις φίλους τους θεούς και να...σφάζεις τους λαούς; Νά 'χεις και για πλύσεις εγκεφάλου τον αρχιπροφέσσορα Μπρ, Μπρζεζίνσκι. Κι έπειτα πως να μην έχεις αρχηγούς τρελούς δράκους και χοντρόλαιμους που να κάνουν πόλεμους; Πού είσαι καημένο μου φίλε γερο-Βάρναλη!

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Για τα «ορεχτικά» των Τούρκων

Αγαπητό «Ελεύθερο Πνεύμα»

Πάει καιρός τώρα που οι Τούρκοι μπήκαν στο χορό των ορέξεων της Κύπρου και του Αιγαίου. Έτσι, εκτός από τις απειλές και τις παραβιάσεις του Αιγαίου και το άρπαγμα της γνωστής έκτασης στην Κύπρο, έχουν εξασπολύσει με όλα τα μέσα: διαφημιστικά έντυπα, βιβλία Τούρκων συγγραφέων περί οθωμανικής αυτοκρατορίας κι επέκτασης του οσμάνικου κράτους, καθώς και με άλλα δημοσιεύματα που βλέπουμε, ή δεν βλέπουμε και μάλλον έχουμε μεσάνυχτα για το τι γίνεται πίσω από την πλάτη-μας. (Ν. Σαρρή: «Η Άλλη πλευρά» Αθήνα 1977)

Και έτσι προχωράμε, δηλαδή οι Τούρκοι προχωράνε πετώντας που και πού και καμιά φιλική δήθεν χειρονομία, (όπως άλλοτε έκανε και ο Χίτλερ, πριν τελικά αιματοκυλίσει την Ευρώπη): αλλά, τα «κεκτημένα-κεκτημένα». «Το κυριότερο αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, εκείνο που σημάδεψε τη μοίρα δυο γειτονικών και συγγενικών -και κάτω από μια εντελώς αμφιθυμική έννοια, ετεροθαλών αδελφών-, λαών, ήταν να ενισχύσει τα εθνικά στερεότυπα και να διογκώσει τις φαντασιώσεις των Τούρκων σε βαθμό απίθανο».

Το κακό όμως δεν είναι μόνο που οι άλλοι ηθελήμενα ή μη, μπήκαν μέσα στο κανάλι που τους οδηγεί η τεράστια προπαγανδιστική προσπάθεια της Τουρκίας, όπου προφανώς θα διοχετεύεται και μέγα μέρος από την οικονομική βοήθεια που της χορηγείται αφειδώς και ανέχονται, παρασώπουν ή και δικαιολογούν τις παρανομίες και αδικοπραγίες, ακόμα και τις καταδικαστικές αποφάσεις του ΟΗΕ εκ βάρους-της: αλλά το ότι εμείς μέσα στη σύγχυση αυτή έχουμε χάσει το δρόμο μας και συζητάμε μέσα στο ίδιο αυτό κλίμα που οι άλλοι το δημιουργούν επίτηδες παίζοντας το παιχνίδι το δικό τους: ξεχνώντας ακόμα και το ότι η Ελλάδα έχει εγγυηθεί με το τίμημα της ενώσεως μάλιστα, την ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Κύπρου, από κοινού με τις άλλες εγγυήτριες δυνάμεις την Τουρκία και την Αγγλία. Και δεν ζητάμε να τιμήσουν (όλοι), τουλάχιστον την υπογραφή τους. Όλα αυτά, είναι σχέδια μιάς ομάδας που εμπνέεται, επηρεάζεται και καθοδηγείται από ανθρώπους τύπου Κίσγκερ με ευρύτατη μόρφωση και επιστημονική κατάρτιση, αλλά γέννημα και θρέμμα μιάς κουλτούρας αμοραλισμού, μιάς επωχής που δεν πιστεύει σε τίποτα και παρασύρει τον κόσμο με μιά στημένη καλά προπαγάνδα.

Εάν λοιπόν πράγματι είναι έτσι τα πράγματα, τότε πολύ βαριά θα είναι η ευθύνη εκείνων που ολιγόρησαν και δεν είχαν το θάρρος να βγούν και να πούν στον κόσμο την Αλήθεια καθαρά και να προασπίσουν έτσι τα δίκαια συμφέροντα του Ελληνισμού, να αποσοβήσουν έτσι τις αδικοπραγίες που συντελούνται εκ βάρους του, ίσως και το μελλοντικό πόλεμο.

Ο κόσμος και στις πιο σκοτεινές περιόδους της ιστορίας ποτέ δεν έπαψε να συγκινείται από την Αλήθεια, την ηθική και τη Δικαιοσύνη, η δε Ευρώπη παρ' όλα αυτά, δεν έχασε ακόμη τον εαυτό της: και ο αμερικανικός λαός έχει αναπτυσσόμενη ευαισθησία όπως το απόδειξε στον πόλεμο του Βιετνάμ, στη δε υπόθεση Ουατεργκαϊτ, μας έδωσε να καταλάβουμε, ότι ξέρει να διαχωρίζει τη θέση του από μια φαύλη ηγεσία.

Η δοκιμασία όμως του ελληνισμού στην τωρινή φάση του ξεφεύγει από τον καθαρά πολιτικό χώρο και περ-

νάει στην ευθύνη της πνευματικής ηγεσίας, του πνευματικού κόσμου γενικότερα: μεγάλη δε είναι η ευθύνη της Επιτροπής για τα ελληνικά Δίκαια, που προεδρεύεται μεν από τον πρώην πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Μιχ. Στασινόπουλο αλλά πουθενά δεν ακούγεται.

Εάν όμως η παλαιά πνευματική ηγεσία φαίνεται κουρασμένη ή την ξεπέρασε ο καιρός, είτε παρουσιάζει σημαία βιολογικής κάμψης, ήρθε τότε, η ώρα της νέας πνευματικής γενιάς για να πιάσει τα ηνία και την ευθύνη στα χέρια της.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Με βαθιά εκτίμηση
Αθην. Κ. Βακαλόπουλος

«Αγαπητέ-μου Λάμπρο

...Χαίρομαι πάντα τη λεβεντιά, τη ζωντάνια και τη φλόγα της αυθόρμητης συμμετοχής-σου, ακόμα κι όταν πρόκειται για στιγμιότυπα, ή σύντομες εικόνες επικών στιγμών... Το γνωστό-σου μαχητικό στυλ που με το κεντρί που διαθέτεις, συνδυάζουν το επαγωγό μαχητικό με τη σατυρική, μα και τη συγκινησιακή-σου δεινότητα. Νά 'σαι πάντα καλά και να μας προσφέρεις αφειδώς τη δημιουργική-σου σοδειά...»

Σε χαιρετώ με την παντοτινή αγάπη-μου,
Αλέκος Λιδωρίκης Συγγραφέας και δημοσιογράφος - Αθήνα

«Αγαπητέ-μου φίλε Λάμπρο Μάλαμα,

...Έλαβα από καιρό το 41 τεύχος του «Ελεύθερου Πνεύματος» που είναι αφιερωμένο ολόκληρο στη Βουλγαρία. Ωραία δουλειά επιτελείς. Το να δώσεις μια γνωριμία, γύρω απ' όλα τα θέματα και τα προβλήματα ενός λαού, σ' ένα 64σέλιδο περιοδικό, είναι κατόρθωμα! Μας παρουσιάζεις πολλές πτυχές της ιστορίας και του πνεύματος της Βουλγαρίας. Εύγε-σου!...»

Σε χαιρετώ με φιλία
Κώστας Νίκας

Καθηγητής Πανεπιστημίου Νεάπολης -
Ιταλία

«Αγαπητέ κ. Μάλαμα

...Σας συγχαίρω και σας ευχαριστώ θερμά, που δικαιώνετε θαυμάσια τις προσδοκίες-μας, με το όλο ζωντάνια και παλμό «Ελ. Πνεύμα» και τη δημιουργική και ασταμάτητη πνευματική-σας προσφορά...»

Αυγή Παπάκου

Εκπ/κός και Λογοτέχνης - Αθήνα

«Αδερφέ-μου Λάμπρο

...Σε διαβάζω και σε καμαρώνω αλύγιστε, ανπδχώρητε, λιόντα. Μας στέλνεις τη λεβεντιά και τον καθαρό αγέρα από τα ηπειρώτικα βουνά, μια καρδιά γεμάτη φλόγα κ' ειλικρίνεια, τίμια πολεμιστή της αλήθειας για την τέχνη και τη ζωή. Έτσι είναι και τα γραψίματά-σου. Το καμουτσόκι σου κάνει να τσουζούν τα μαλακά πσινά των δειλών και των εμποράκηδων.

Λάμπρο σε καμαρώνω και λέω: Να, δεν χάθηκαν οι άνθρωποι στον τόπο αυτόν, Θα πάμε μπροστά οπωσδήποτε.

Όσο για τους ποιητές του υπερβατικού και του άλογου-λόγου, που εκστασιάζονται μπροστά σ' ένα βότσαλο ή σ' ένα κοχύλι, άστους να κάνουν «ποίηση» για τον ευατό-τους και για τους λίγους. Εμείς δε θέλουμε να «καταπλήξουμε». Εμείς κατεβήκαμε μαζί με το λαό στους δρόμους και κάναμε την ποίηση της διαδήλωσης, του χωνιού, και της κραυγής της μάχης. Κι ο κόσμος μας ένιωθε που μιλούσαμε τη γλώσσα-του... Τώρα βοηθάω κι εγώ την Αλλαγή. Έτσι πρέπει, ν' αγκαλιάζουμε κάθε τι που τραβάει το δρόμο της προόδου... Άλλο το όνειρό-μας η «πανανθρώπινη φιλία» που έλεγε ο Βάρναλης. Κι αυτό θά ' ρθει. Είμαι σίγουρος. Κι όπως μού ' λεγε ένας γέρος καπετάνιος απ' την Καισαριανή:

«Κρατάμε το εισιτήριο, θα ιδούμε την παράσταση!».

Σε φιλώ αδερφικά
Κώστας Καλαντζής (Θεσσαλός)
Καθηγητής και Συγγραφέας - Αθήνα

«Αγαπητέ-μου Λάμπρο

...Σου στέλνω την εκτίμησή-μου και το θαυμασμό-μου για το «Ελεύθερο Πνεύμα» και τον αγώνα που κάνεις. Μου άρεσε πάρα πολύ το τεύχος που έχεις αφιερωμένο στη Βουλγαρία και η αξιολόγηση που κάνεις στους Βούλγαρους συγγραφείς. Είναι μια πολύ δυναμική διαφωτιστική δουλειά. Αλλά και κάθε τεύχος με τους υπέροχους συνεργάτες-σου, είναι ένα μπαϊράκι, είναι μια δάδα, είναι ένα σπαθί. Δίνεις τη μάχη, φωτίζεις το δρόμο που οδηγεί στον καινούργιο κόσμο. Νά'σαι καλά φίλε κι αδερφέ-μου νά'σαι καλά.»

Ερρίκος Βλάχμπης
Διηγηματογράφος - Σέρρες

«Αγαπητέ-μου φίλε κ. Μάλαμα

Σ' ευχαριστώ για το υπέροχο περιοδικό-σου «Ελεύθερο Πνεύμα» και σε συγχαίρω εγκάρδια για την ανεκτίμητη προσφορά-σου στη νιότη-μας και στο λαό-μας. Είναι περιοδικό, όνομα και πράμα, πνεύμα λύτερο. Γεμάτο μαστοριά, τόλμη, λεβεντιά, αγωνιστική μαχητικότητα. Είναι ένα μαστίγιο της Αλήθειας και του Δίκιου. Ένα γρανίτινο αγκωνάρι καλοσμιλεμένο, στα θεμέλια της προκοπής του έθνους-μας.

Μέσα στο φκιαχτό πλήθος της εκδοτικής σαβούρας που σπέρνει τη σύγχυση και τη διαφθορά, το «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ» στέκει Φάρος, Οδηγητής, Αληθινός θησαυρός πνευματικός, Φωτεινό έργο, Φωτεινού Δημιουργού.

Μπράβο-σου χίλιες φορές

Με αγάπη

Κ. Βουγιουκλάκης Λόγιος Δ/ντής Βιβλιοθή-
κης
Κερατσίνι-Πειραιά

«Φίλε Λάμπρο Μάλαμα

Μας είσαι τόσο οικείος, μέσα από τις χυμώδεις εκδόσεις σου και τα μεστά ελληνικότητας κείμενα του περιοδικού σου «Ελεύθερο Πνεύμα», που χωρίς κανένα ενδοιασμό σε θεωρούμε φίλο μας. Αυτή η απλότητα, η ζεστασιά και η ανθρωπιά, που είναι διάχυτη σ' όλα τα κείμενά σου, όπως και των συνεργατών σου, προδίνει ότι έχουμε να κάνουμε με άνθρωπο προσδευτικό, ανιδιοτελή αγωνιστή, προσωπικότητα που ενδιαφέρεται για το συνάνθρωπο.

Η Επικοινωνία μαζί σου, Λάμπρο Μάλαμα, αρχίζει από το 1976 με το περιοδικό «Ελεύθερο Πνεύμα». Από τότε έχουμε παρακολουθήσει (οικογενειακά) όλα τα τεύχη και σχεδόν όλες τις άλλες εκδόσεις-σου. Δε θα πρέπει να σου κρύψω ότι πολύ μας κολάκευσε η αναφορά συνεργάτη-σου σε χωριό της Γορτυνίας και στα έθιμά-του, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού-σου, καθ' ότι καταγόμαστε από τη Γορτυνία. (Αναφέρομαι στο κείμενο Κοντοβαζαινίτη συνεργάτη-σου το προηγούμενο καλοκαίρι).

Ο λόγος, όμως, πού παίρνω την απόφαση να επικοινωνήσω και άμεσα μαζί-σου είναι ο εξής: Προσωπικός-μου φίλος, που κάνει σπουδές στη Λ.Δ. της Γερμανίας μου ζήτησε να του στείλω το βιβλίο-σου «ΛΑΟΣΟΦΙΑ» (Απανθίσματα) παροιμιακά μύθοι, γνωμικά πού εκδόθηκε το 1973 «Ιστορία και Τέχνη»] ή το [«Λαοσοφία» (Κριτικές και φιλοσοφικές ταυτίσεις και αναλύσεις χιλιάδων παροιμιών και μύθων, σε β' έκδοση, 1974)]. Όσο και αν έψαξα δε στάθηκε δυνατό να το βρώ. Παρακαλώ ενημέρωσέ με θετικά ή αρνητικά.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Η οικογένεια του παντρεμένου φοιτητή
Χαράλαμπου Κατσιάπη - Φιλαδέλφεια Αθήνα

Μορφές και μνήμες

Δημοσθένης Νασούλης

Στις 25 Μάρτη, στο Κουκάκι της Αθήνας όπου έμενε τα τελευταία χρόνια έπαψε ξαφνικά να χτυπάει μια μεγάλη φιλική κι αδερφική καρδιά, η καρδιά ενός αγαπημένου δάσκαλου και λογοτέχνη, του Δημοσθένη Νασούλη. Είχε γεννηθεί στο Γραμμένο των Γιαννίνων το 1907 από φτωχούς γονείς και σπούδασε με πολλές στερήσεις. Πρωτοδιορίστηκε δάσκαλος στη Θράκη. Τον πρώτο μισθό-του, τον έστειλλε με λαχταριστή χαρά στους πεινασμένους γονείς-του. Αυτή η πράξη, είχε σταθεί σαν η πρώτη και μεγαλύτερη ηθική ικανοποίηση μιας δίκαιης περηφάνιας και για κείνους και για το νεαρό τότε μοναχογιό-τους. Έπειτα, τοποθετήθηκε στη Σκόπελο. Λατρεψε με το ευγενέστερο πάθος αυτό το νησί και τον κόσμο-του. Εκεί δημιούργησε εξαιρετική οικογένεια· και πέρασε διδάσκοντας και φωτίζοντας πολλές γενιές παιδιών, τα περισσότερα χρόνια της ζωής-του. Με τον εμφύλιο πόλεμο κατατρέχτηκε... κι εγκαταστάθηκε στην Αθήνα. Ο Δ. Νασούλης υπήρξε πρότυπο ακέρειου ηθικού χαρακτήρα, συγκροτημένου και υποδειγματικού λειτουργού της λαϊκής-μας Παιδείας, μειλίχου, συνετού και φιλό-τιμου ανθρώπου. Παράλληλα με τα εκπαιδευτικά του καθήκοντα, έδειξε έφεση και ζήλο πλατύτερα στα προοδευτικά-μας γράμματα. Έγραψε με καθάρια, γλυκειά και όμορφη ποιητική γλώσσα όλα τα στοιχεία ιστορίας, λαογραφίας και τουρισμού που συνθέτουν την τόσο ελκυστική φυσιογνωμία του ωραίου νησιού των Σποράδων. Η Σκόπελος έγινε η δεύτερη πατρίδα-του, που πάντα τονε σκλάβωνε και τον ενέπνεε. Έγραψε πολλά ηθογραφικά αφηγήματα με αναμνήσεις, χαρακτηριστικούς τύπους και έθιμα από τη γενετήριά-του το Γραμμένο. Τύπωσε 3 βιβλία για τη Σκόπελο ή Πετάριθο μ' εξαιρετική επιτυχία, που πρόσφατα κέρδισε και δύο βραβεία. Άφησε πολλά διηγήματα ανέκδοτα καθώς και ποιήματα σε παραδοσιακό μοτίβο. Με το θάνατό-του, η Σκόπελος έχασε τον αγαπημένο δασκάλό-της, τον ιστορικό-της συγγραφέα, τον έξοχο λαογράφο-της. Το ξακουστό Γραμμένο, έχασε τον πονεμένο

ιδαλό και νοσταλό-του, το λογοτέχνη, το λαοφιλέστατο γιό-του, που στα τελευταία-του χρόνια, ζούσε με τις εφηβικές-του μνήμες στον τόπο που στάθηκε το φωτεινό-του ορμητήριο, κι είχε σ' αυτόν καρφωμένη νοερά και συναισθηματικά την ψυχή-του· εκεί στο ψηλότερο δέντρο του χωριού, σα μικρός αλλοτινός Προμηθέας, όπου, οι αρχαγγελικές κουκουβάγιες και τ' αηδόνια της χαρούμενης ελπίδας, του μοιρολογούσαν τον πόνο, σα να τού 'ριχναν βάλαμο στα πληγωμένα σωθηκά-του, για μια νέα κι αιώνια αναστάσιμη άνοιξη.

Μα κι ο λαός, με την απώλειά-του έχασε έναν αγνό ιδεολόγο, πιστό κι αφοσιωμένο, στα πιά υψηλά ανθρωπιστικά-του ιδεώδη στα μυριοπόθητα κι ανεκπλήρωτα όνειρά-του.

Ο Δ. Νασούλης κηδεύτηκε με τιμές φίλων δασκάλων και λογοτεχνών, γνωστών και συγγενών και θάφτηκε στο Γ' νεκροταφείο της Κοκκινιάς. Επικήδειο εκφώνησε ο γραμμενιάτης δικηγόρος και Λόγιος Κώστας Βελιαρούτης, ο πρόεδρος της Αδελφότητας Σκοπελιτών κ.α. Το «Ελεύθερο Πνεύμα» συλλυπείται θερμά την καλή-του συντρόφισσα Κατίνα και τα 3 παιδιά-του, τιμώντας με τούτες τις φτωχές αράδες την αιωνία-του μνήμη.

Λ. Μάλαμας

«Λευτεριά Παντάνασσα»

Με τον παραπάνω τίτλο, κυκλοφόρησε δίσκος του γνωστού συνθέτη και τραγουδιστή των αντάρτικων τραγουδιών, Πάνου τζαβέλα, σε στίχους του ποιητή Στέφανου Τηλικίδη, (από τον κύκλο των αντιστασιακών τραγουδιών του). Η επιτυχία του δίσκου είναι μεγάλη. Στα 12 τραγούδια που μερικά απ' αυτά είναι και του Π. Ανταίου παραθέτουμε ένα του φίλου γνωστού και γλυκού ποιητή της ειρήνης Στέφανου Τηλικίδη που σε μαγεύει με τη στοργή και την τρυφεράδα της μάνας.

NANΟΥΡΙΣΜΑ

Έμενα το πουλάκι-μου, έμενα το μωρό μου.
Έμενα το πουλάκι μου, γλυκό τραγουδι θέλω,
Γλυκό-γλυκό νανούρισμα, σα γέρνει στα στρεσίδια.

Κοιμού, του Μάη λούλουδο και της αυγούλας άστρι
Ρόδοι μπουμπούκι αμύριστο, τριαντάφυλλο μωσχάτο.
Κοιμού κι ο κύρης σ' στο βουνό, για σένα ξαγρυπνάει.
Γιά σε, στα χρόνια, στις βροχές, χαμένα καλοκαίρι,
Μήν έρθουν τα φαντάσματα και σκιάζουν τ' όναρό-σου.

Έργο του Λ. Μάλαμα Κυκλοφόρησε στ' αλβανικά

Το γνωστό έργο του διευθυντή-μας «**Μικροί Ήρωες**» (με τ' αριστουργηματικά παιδικά διηγήματα που έχουν κερδίσει τις πιό διθυραμβικές, κριτικές στην Ελλάδα κι έχουν εξαντληθεί και οι 3 εκδόσεις-του) κυκλοφόρησε τώρα στην Αλβανία με πολύ επιτυχημένη μετάφραση του εκλεκτού νέου Αλβανού ποιητή Λάμπρου Ρούτση. Το βιβλίο γίνεται ανάρπαστο απόλα τ' αλβανικά βιβλιοπωλεία.

Νέα διοίκηση στον ΟΗΘ

Το Γενάρη στα Γιάννινα, έγιναν αρχαιρεσίες στον Οργανισμό Ηπειρωτικού Θεάτρου, και αναδείχτηκε η νέα άξια διοίκηση, με πρόεδρο τον εξαιρετο εκπαιδευτικό κ. Βαγγέλη Φαρμάκη, αντ/δρο το γνωστό καλλιτέχνη της ξυλογλυπτικής Κώστα Γκόγκο και μέλη τους Γ. Χατζηγιάννη δικηγόρο, Ηλ. Πολύμερο δικηγόρο, Γ. Νάκο ηθοποιό, Ελισάφ, Κοντούρη, Γκεσούλη κ.α. Ευχόμαστε η νέα δ/ση ν' αναπτύξει δραστηριότητες με ρεπερτόρια αυστηρών επιλογών πάντα μέσα στα πλαίσια του Καταστατικού του ΟΗΘ και άλλες καλλιτεχνικές επιδόσεις που χρόνια περιμένει ο ηπειρωτικός λαός για αναγκαία και σωστή θεατρική παιδεία κι αγωγή, σκοπός άλλωστε για τον οποίο ιδρύθηκε και ο ΟΗΘ.

Μηνάς Στράτης

Ο διακεκριμένος ηπειρώτης νατουραλίστας ζωγράφος Μηνάς Στράτης επίλεχτο μέλος χρόνια στη Δ/ση της ΠΣΕ, είχε το πρώτο 15νθήμερο του Μάρτη τη 12η ατομική-του έκθεση στον Παρνασσό, με 50 νέα έργα-του, σε ελαιογραφίες, τοπία, θαλασσογραφίες, άνθη, κυνήγια και διάφορες άλλες συνθέσεις, που σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Γιορτή Γρανιτσιωτών

Στη φιλολογική αίθουσα του Παρνασσού, η πρόεδρος της Αδελφότητας Γρανιτσιωτών Ευρυτανίας κ. Ιομήνη Γούλα, σύζυγος του ευγενικού συγγραφέα κ. Δημοσθένη Γούλα, χάρισε σε ρουμελιώτικο και άλλον κόσμο, μια ωραία εκδήλωση, αφιερωμένη στην «Ευρυτανική φύση». Το πρόγραμμα της κ. Γούλα που παρουσίασε ο σύζυγός-της, ήταν πολύ πλούσιο, πρωτότυπο, διδαχτικό κι ευχάριστο. Περιείχει: ανάγνωση οδοιπορικού του Τάσου Ζάππια στο ιστορικό χωριό Γρανίτσα, ολάις απαγγελίες από την Άννα Πολυτίμου-Παπακωνσταντίνου και την Όλγα Κοντίλη, χορούς και τραγούδια.

Τίνα Δ. Δογορίτη

Η γνωστή γιαννιωτοπούλα καλλιτέχνιδα Τίνα Δογορίτη έχει εκθέσει το Φλεβάρη στα Γιάννινα 53 φιγούρες- της φκιασμένες πάνω σε χασαπόχαρτο, με ξυλομπογιές, σινική μελάνη και μαρκαδόρους. Η Τίνα εμφανίστηκε έτσι με πλούσια και πρωτότυπη εργασία που εντυπωσίασε και προβλημάτισε βαθύτερα το φιλότεχνο κοινό της πόλης. Η σειρά των σχεδίων-της «Ατέρμονη φόρμα» προκάλεσε το θαυμασμό, γιατί η ζωγράφος έχει την ιδιοτυπία-της και πολλά προορίζει για γλυπτική.

Η δνις Δογορίτη έχει δείξει από πολύ μικρή το πηγαίο ταλέντο-της στις εικαστικές τέχνες. Έχει πάρει μέρος και σ' άλλες ομαδικές εκθέσεις. Είναι μια εξευγενισμένη μορφή με λεπτή ευαισθησία με μοντέρνα γραμμή στην τέχνη-της κι ανάλογες μορφικές αναζητήσεις. Έχει ζήλο και προβληματισμό. Κινείται ελεύθερα με έμπνευση, άνεση και πρωτοτυπία στη δουλειά-της, σε κάθε φιγούρα και παραλλαγή-της. Τη συνοδεύουν οι ευχές-μας.

Απαντήσεις

Αλέξη Τσάτση. Τίρανα. Στον φίλο Κατοικογιάννη διαβιβάζω το μήνυμά-σου για τη μετάφραση του άρθρου-μου. Την Ανθολογία της Νεοελληνικής Ποίησης σας την ετοιμάζω, αλλά θα πρέπει να περιμένετε λίγον καιρό ακόμα. Οι πολλές συγγραφικές υποχρεώσεις, μας συνθλίβουν το χρόνο. Για το δικό-σου θα περιμένεις στο τέλος του χρόνου.

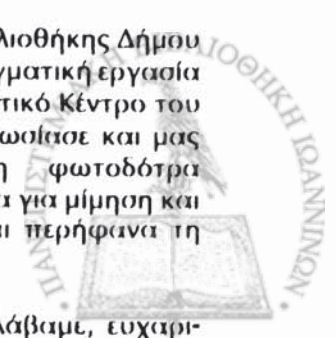
Χαιρέτα-μου όλους αυτού τους συγγραφείς και καλλιτέχνες.

Παντελή Κίτσιο Καλλιθέα. Έχεις ταλέντο και ύφος δικό-σου. Συνέχισε να γράφεις και θα γίνεις καλός, μ' αδιάκοπη δουλειά κι αγώνα για πιό γερές επιδόσεις. Στίχοι-σου δημοσιεύονται.

Παναγιώτα Μάμμου Θάσο. Το πρώτο ποίημά-σου έχει βαριά κι αδικιολόγητη απαισιοδοξία. Το δεύτερο δεν έχει την απαιτούμενη ποιητική μετουσίωση. Τα άλλα δύο «Πλάι στην ομίχλη» και «Τα σημερινά» είναι καλά. Εκφράζουν κ' υποδηλώνουν ένα συμβολικό ρεαλισμό· και το ένα θα δημοσιευτεί στο επόμενο τεύχος.

Κώστα Βουγιουκλάκη Δ/ντή Βιβλιοθήκης Δήμου Κερατινίου, Πειραιά. Η υποδειγματική εργασία και προσφορά-σας στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Κερατινίου, μας εντυπωσίασε και μας συγκίνησε βαθιά. Αυτή η φωτοδότρα πνευματική-σας εστία, είναι άξια για μίμηση και κάθε έπαινο. Τιμάτε δίκαια και περήφανα τη μεγάλη-μας εργατούπολη.

Ν. Δημητρακόπουλο Αθήνα. Λάβαιμε, ευχαριστούμε πολύ.

Για να γνωρίσετε τη Βουλγαρία Για τις πιό προσιτές και ιδανικές διακοπές-σας

Σόφια Η πρωτόλαμπρη βαλκανική όψη μιας νέας Ευρώπης, με το ρωμαντικό πανθέαμα της Βίτοσας κορώννα, (8 χλμ. από την πόλη, σε 2290 υψ) με χιονοδρομικό Κέντρο τελεφερικ και όλες τις ανέσεις για τους επισκέπτες και παραθεριστές.

Η Σόφια, με το μουσολείο του μεγάλου λαοπατέρα-της Δημητρώφ. Με ναούς, Μουσεία, Πινακοθήκες, το Πάρκο της Ελευθερίας, τη διεθνή Ασαμβλέα κ.α. Μια κοσμοπολίτισσα, πρωτεύουσα, με πολυδιάστατα κτίρια νέα και παλιότερα, με τα «Τσούμ» και τα «Γκούμ» όπου οι Έλληνες τουρίστες παίρνουν σε προσιτές τιμές τ' αγαθά-τους.

Βάρνα Η πανώρια νύφη της ανατολικής Βουλγαρίας. Η πιό ευτυχημένη αναψυχή, σε μια πόλη και περιοχή =μαγνήτες, που ελκύουν εκατομμύρια τουρίστες από τον κόσμο, και τρυγούν σαν τα μελίτσια στους ανθούς την άσπρη ανοιξιιάτικη γύρι μιας υπέρτατης ευφορίας. Ένας τόπος με την αποθέωση μιας παναρμόνιας ομορφιάς κι ενός ονειρικού περιβάλλοντος.

Βάρνα, η ξωτική νεράιδα της Μαύρης Θάλασσας. Ένας «πραγματικός επίγειος παράδεισος» όπως την αποκάλεσε κι ο Κ. Καραμανλής. Μαγευτικά τοπία. «Αλμπένες» και «Ντρούσμπες» και «Χρυσές Αμμουδιές» με τα πιό άνετα μεγαθήρια ξενοδοχεία, με τις πιό ζηλευτές και ηλιόλουστες πλάζ. Αρχαία μνημεία, Μουσεία, κι Ενυδρεία. Ένας απέραντος κι ολοπράσινος πλούτος σοσιαλιστικής προόδου, αστείρευτης χαράς και ποικίλων απολαύσεων.

Πλέβεν Για όσους δεν είδαν το «Πανόραμα» στην ωραιότατη και ιστορική πόλη Πλέβεν (Πλέβνα) της βορινής Βουλγαρίας. Με μια τουριστική εκδρομή, θα μείνετε κατάπληχτοι και θ' αποθαυμάσετε το μοναδικό (ύστερα από της Μόσχας) αριστούργημα σ' όλον τον κόσμο αντιπολεμικό έργο ζωγραφικής τέχνης. Ένας σύγχρονος στο ψηλότερο σημείο της πόλης πύργος, με ανάγλυφες πολεμικές παραστάσεις, που σου προσπορίζουν με κομμένη ανάσα το ανθρωπιστικό δίδαγμα και το μεγάλο μήνυμα της λευτεριάς και της Ειρήνης. Ένα εικαστικό κι αρχιτεκτονικό θαύμα που χαρίζει στον επισκέπτη όλη τη γοητεία, και τη μαγεία της τέχνης μέσα σ' ένα ζωντανό και παραστατικό τραγικό μεγαλείο. Μη χάνετε το πανοραμικό θέαμα του Πλέβεν, παράλληλα με τα δροσόλουστα κέντρα και Πάρκα, τις τεχνητές λίμνες και τα περίτεχνα σιντριβάνια.

Πλόβντιφ (Φιλιπούπολη) Μια πόλη μνημειακή και σύγχρονη, με τους γραφικούς-της λόφους και την πλούσια καρποδότρα πεδιάδα του Παζαρτζικ. Εδώ είναι: αριστοτεχνικά, παλιά αρχοντικά με όλη τη λαϊκή σοφία, σπίτια ιδιότυπα Μουσεία.

Βελίκο Τάρνοβο Η παλιά πρωτεύουσα της Βουλγαρίας με τις ιδιόρυθμες και χαρητόβρυτες ομορφιές, το διαχωριστικό ποταμό τις κοντυλογραμμένες και κοκκινόροφες κατοικημένες πλαγιές και στα γύρω υψώματα, οι αρχαίοι ναοί και τα κάστρα κ' οι πανεπιστημιακές-του σχολές.

Μπόροβετς Η πιό υπέροχη χειμερινή και καλοκαιρινή θερετρούπολη μέσα στα εξευγενισμένα δάση, στα βορινά κόρφια των βουνών της Ρίλας (υψ. 1300). Η πιό φυσική κι ευδαίμονη απόλαυση. Από τη Σόφια 70 χλμ. Υπερθεαματικά και μοναδικά τελεφερικ στο πιό αξιοθαύμαστο χιονοδρομικό κέντρο των Βαλκανίων. Ένα φτερούγισμα πάνω από τα πανύψηλα έλατα και πεύκα στην εναέρια ανάβαση, με την πιό λικνιστική, πάλαφρη και γλυκόθωρη αίσθηση ευτυχίας. Ένα αναβατορικό ταξιδάκι πάνω σε μια ψηλή κορφή της Ρίλας. Μια επίσκεψη αναψυχής σ' ένα απaráμιλλο και πρωτόφαντο ορεινό τοπίο, που αντικρύζεις από 2925 μ. ύψος τα βουνά του Πιρίν, της Βίτοσας και της Ροδόπης.

Γκάμπροβο Ημερόδασο, ομαλό κι ολόδροσο φαράγγι νεροπηγών και ίσκιων, με το πρωτότυπο στον κόσμο, Μουσείο όλων των παλιών λαϊκών επαγγελματών και τεχνών και η ξακουστή εργατούπολη με τη μακριά παράδοση σ' αστεία και κωμικά φιλαργυρίας.